


НОТАРСКА КОМОРА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

број | 30

НОТАРИУС



CHAMBRE DES NOTAIRES DE LA RÉPUBLIQUE DE MACÉDOINE

Издавач:
**НОТАРСКА КОМОРА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

Главен и одговорен уредник:
Нотар **Виолета Ангеловска**

Редакциски одбор (по азбучен ред):

Нотар **Анита Адамческа,**

Проф. Д-р **Арсен Јаневски,**

Нотар **Ариф Незири,**

Нотар **Анастасија Петреска,**

Даница Ристева

Претседател на Апелационен суд Битола
во пензија

Љиљана Шопова Ивановска

Претседател на Апелационен суд Скопје

Стојанче Рибарев

Судија во Врховен суд на РМ

Хајдари Е. Шефајет

Претседател на Апелационен суд Гостивар

Адреса:

НОТАРСКА КОМОРА НА РМ

бул. „8 Септември“ бр. 2/2, 1000 Скопје,

Тел.: 02 3115 816; 02 3214 448

Факс: 02 3239 150

Секретар: 078 219 867

e-mail: contact@nkrm.mk

www.nkrm.org.mk

Даночен број: МК 4030998346127

Жиро сметка: 240010000006382

УНИ БАНКА АД Скопје

Лектор:

ДАНИЕЛ МЕДАРОСКИ

Графички дизајн и техничко уредување:

СТУДИО КРУГ Скопје

Печати: **МАРИНГ Скопје**

Тираж: 350 примероци

Изнесените ставови и мислења и презентираните факти во трудовите објавени во Нотариус се на авторите и не секогаш ги одразуваат ставовите и мислењата на Издавачот

Дел од терминологијата која се користи во текстовите, специфична за проблематиката на темите во весникот, е оставена онака како што мислеа авторите, без поголема лекторска анализа.

Од лекторот



НОТАРИУС



број | 30

СОДРЖИНА

ГЛАВА I АКТУЕЛНИ ТЕМИ	5
НОТАРОТ, ДОВЕРЛИВА ТРЕТА СТРАНА д-р Арсен Јаневски - Редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“ „Универзитет Свети Кирил и Методиј“ Скопје и д-р Милка Ракочевиќ - Доцент на Правниот факултет „Јустинијан Први“ „Универзитет Свети Кирил и Методиј“ Скопје	7
ЕЛЕКТРОНСКИ НОТАРСКИ АКТИ И БЕЗ ХАРТИЕНИ ПРОЦЕСИ нотар Васил Кузманоски од Охрид	45
ГЛАВА II СТРУЧНИ ТЕМИ	81
ДАЛИ Е ПОТРЕБНА СЕМЕЈНАТА КНИГА ВО МАКЕДОНСКОТО ПРАВО д-р Ангел Ристов - Доцент на Правниот факултет „Јустинијан Први“ „Универзитет Свети Кирил и Методиј“ Скопје	83
НАСЛЕДНИТЕ ПРАВА НА СТРАНСКИ ЛИЦА ВРЗ ЗЕМЈОДЕЛСКО ЗЕМЈИШТЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА д-р Фиданчо Стоев, судија во пензија	92
ГЛАВА III ЗАКЛУЧОЦИ И ПРАВНИ МИСЛЕЊА НА СТРУЧНИОТ СОВЕТ НА НКРМ И УСВОЕНИ ОД УПРАВЕН ОДБОР НА НКРМ	105
ЗАКЛУЧОЦИ ОД НОТАРСКИТЕ ДЕНОВИ одржани на 31 октомври и 1 ноември 2015 година во Струга, хотел Изгрев	107
ЗАКЛУЧОЦИ ОД НОТАРСКИТЕ ДЕНОВИ одржани на 7 и 8 мај 2016 година во Охрид, хотел Метропол	116
ЗАКЛУЧОЦИ, ПРАВНИ МИСЛЕЊА, УПАТСТВО И УКАЖУВАЊЕ	125

ГЛАВА IV	
ИНФОРМАЦИИ ОД МЕЃУНАРОДНИОТ НОТАРИЈАТ	139
ИЗВЕШТАЈ ОД 28-ИОТ КОНГРЕС НА НОТАРИТЕ, одржан во Париз, Франција од 19-22 октомври 2016 година	141
ГЛАВА V	
ОДЛУКИ ОД СОБРАНИЕ НА НОТАРСКА КОМОРА НА РМ	149
СТАТУТАРНА ОДЛУКА ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА СТАТУТОТ НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА бр. 02-1054/2 од 29.10.2007 год. и 02-499/6 од 22.03.2014 год.	151
ОДЛУКА ЗА ИМЕНУВАЊЕ НА В.Д. ПРЕТСЕДАТЕЛ НА НОТАРСКА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	152
ГЛАВА VI	
ГОДИШЕН ПЛАН ЗА ВРШЕЊЕ НАДЗОР ВО 2016 ГОДИНА	153
ПРОГРАМА ЗА ВРШЕЊЕ НАДЗОР ВО 2016 ГОДИНА ОД СТРАНА НА УПРАВНИОТ ОДБОР НА НКРМ	155
СПИСОК НА НОТАРИ НАД ЧИЕ РАБОТЕЊЕ ЌЕ СЕ ВРШИ НАДЗОР ОД СТРАНА НА УПРАВНИОТ ОДБОР НА НКРМ	156
ГЛАВА VII	
ИНФОРМАЦИИ ЗА НОТАРИ	159
ИМЕНИК НА НОТАРИ	161
ИМЕНИК НА ПОМОШНИЦИ НОТАРИ	181
СПИСОК НА НОТАРИ НА КОИ ИМ ПРЕСТАНАЛА СЛУЖБАТА ВО 2016 ГОДИНА	187

Глава I

АКТУЕЛНИ ТЕМИ

THE NOTARY, A TRUSTED THIRD PARTY
(The Notary, a trusted third party for citizens,
businesses and the State.
Legal, economic and social principles)

НОТАРОТ, ДОВЕРЛИВА ТРЕТА СТРАНА
(Нотарот, доверлива трета страна за граѓаните,
фирмите и државата.
Правни, економски и социјални принципи)

проф. д-р Арсен Јаневски¹
доц. д-р Милка Ракочевиќ²

INTRODUCTORY REMARKS
ПРЕТХОДНИ ЗАБЕЛЕШКИ

Идеал на секоја држава е да обезбеди квалитетна, ефикасна и правична правна заштита на барање на сите заинтересирани субјекти. Остварувањето на поставената цел подразбира дека судовите и другите државни органи и јавни служби треба да постапуваат на начин кој ќе значи експедитивно и економично остварување на правата на граѓаните, правните лица и другите заинтересирани субјекти. Обезбедувањето квалитетна правна заштита е причината поради која секоја држава се стреми да го унапреди својот систем на правна заштита и континуирано да развива и воведува што поповолни форми на нудење правна заштита. Постоенето на нотаријатот, како јавна служба, е резултат на тој стремеж. Од тие причини, воведувањето на нотаријатот во правниот систем на една држава треба да се смета како дел од една стратешка реформа на правосудниот систем чија примарна цел е изградба на функционален и ефикасен правосуден систем заснован на европските правни стандарди.³

¹ Редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бул. „Гоце Делчев“ 96, Скопје, e-mail: arsen.janevski@gmail.com.

² Доцент на Правниот факултет „Јустинијан Први“, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бул. „Гоце Делчев“ 96, Скопје, e-mail: minjarakocevic@yahoo.com.

³ Денес, без двоумење, може да каже дека нотаријатот претставува една од најзначајните институции на современото право, која придонесува за јакнење на правната сигурност, заштитата на јавниот интерес и растоварувањето на правосудните органи, што претставува и основна цел на воведувањето на нотаријатот во правниот систем на една држава.

По дисолуцијата на некогашната сојузна држава (Социјалистичка Федеративна Република Југославија), Република Македонија стана суверена и самостојна држава со сопствен меѓународен субјективитет. По нејзиното осамостојување во 1991 година, се јави потребата за радикална реформа на правниот систем. Имајќи предвид дека по осамостојувањето Република Македонија доби полна слобода во уредувањето на својот правен поредок, започна да се реализира реформата на правниот систем со донесување потполно нови закони, односно со новелирање на постоечкото законодавство со цел да се одговори на потребата општествените односи да се уредат на сосема поинаков начин. Во процесот на реформи, главниот стремеж беше да се создаде ефикасен и модерен правен систем, кој ќе ги почитува, признава и прифаќа постигнатите европски и светски стандарди. На тој реформски пат, особено значаен и несомнен придонес имаше и воведувањето на нотаријатот, како нова јавна служба. Имено, во процесот на промена на правната регулатива, се јави потребата за пренесување на одредени управни и судски функции во надлежност на други служби, на што упатуваа и искуствата на други земји. Конкретно се наметна потребата за воведување јавна служба за вршење нотарски работи.⁴ Тоа се оствари со донесување на првиот темелен закон којшто ја регулира нотарската служба – Законот за вршење на нотарските работи.⁵ Со стратегијата за реформа на правосудниот систем, којашто Владата на Република Македонија ја усвои во 2004 година, произлезе потребата да се новелира законодавството во делот којшто ја уредува нотарската служба. Реформските зафати во однос на нотаријатот, кои беа насочени кон унапредување на вршењето на нотарската дејност, беа предвидени во споменатата стратегија. Во согласност со примарната цел на Стратегијата – изградба на функционален и ефикасен правосуден систем заснован на европските правни стандарди, беа преземени бројни синхорнизирани реформски мерки и активности кои во областа на нотаријатот резултираа со донесување нов закон којшто го уредува вршењето на нотарската служба во Република Македонија. Законот за нотаријатот беше донесен во 2007 година.⁶ Донесувањето на новиот Закон за нотаријатот произлезе од потребата за понатамошно доградување и унапредување на нормативните решенија во правната регулатива која се однесува на нотаријатот и пронаоѓање инструменти кои ќе овозможат нотарот своите работи да ги презема законито, совесно и чесно, со што ќе се обезбеди поголема сигурност на граѓаните во остварувањето на нивните права во правниот промет.

⁴ За ова повеќе кај Арсен Јаневски, Нотарската дејност во Р. М., Нотариус бр. 1, 2001 година, стр. 24.

⁵ Законот за вршење на нотарските работи е донесен на 16 октомври 1996 година, објавен е во „Службен Весник на Р. М.“ бр. 59/96, 25/98, 6/2002 и 66/2006, а стапи во сила осмиот денот од неговото објавување. Неговата примена започна на 1 октомври 1997 година.

⁶ Закон за нотаријатот (ЗН), („Службен весник на Р. М.“ бр. 55/2007, 86/2008, 139/2009 и 135/2011).

I. WHERE DOES THE NEED FOR THE INTERVENTION OF A THIRD PARTY IN PRIVATE BUSINESS DEALS ORIGINATES?

ОД КАДЕ ПОТЕКНУВА ПОТРЕБАТА ЗА ИНТЕРВЕНЦИЈА НА ТРЕТА СТРАНА ВО ПРИВАТНИОТ БИЗНИС?

Потребата од интервенција на трета страна во приватниот бизнис може да биде анализирана од неколку аспекти. Во прв ред, тука се причините од социјална природа, потоа причините од правна природа и секако, економските причини.

Генерално, општествените потреби, а особено современите текови во едно општество бараат односите помеѓу поединците или субјектите во еден заеднички потфат да бидат базирани на взаемна доверба. Од една страна, нужно е да постои трето лице во кое вклучените страни ќе имаат доверба, а кое лице ќе ја гарантира еднаквоста помеѓу страните во однос на нивните права и обврски и воспоставување рамнотежа помеѓу договорните страни, имајќи предвид дека основен принцип во воспоставувањето на договорните однос е принципот на еднаквост и рамноправност, кое начело претпоставува дека во текот на целото траење на договорниот однос помеѓу договорните страни нема да постои неизбалансираност во нивните права и обврски, односно положба на надреденост и подреденост. Особено важен социјален аспект е и уреденоста на правата во однос на недвижностите и подвижните предмети кои се предмет на договорниот однос и постоењето трето лице кое на несомнен начин ќе ги провери сите претпоставки кои ги бара законот во однос на тоа дали една недвижност може да биде предмет на конкретна бизнис-зделка, а со цел да не се наруши законитото и непреченото одвивање на правниот промет и да се избегнат евентуални спорови.

Од аспект на правните причини, интервенцијата на трета страна во приватниот бизнис се јавува како нужна од неколку причини. Прво, особено е важно сите бизнис-зделки да бидат направени во согласност со нормативните прописи, па во таа смисла се јавува потреба да постои трето лице кое на договорните страни ќе им ја објасни суштината на склучувањето на правната зделка, која е целта и секако, последиците од склучување на конкретната правна работа, тоа лице да ја утврди вистинската и сериозна волја на договорните страни и да биде гарант дека правната работа е склучена во законски предвидена процедура и е во согласност со законот. Понатаму, нужноста за интервенција на трета страна произлегува и од потребата за постоење документи со формална доказна вредност, кои со својата автентичност и сила на јавна исправа ќе ја претпоставуваат вистинитоста на она што се потврдува и определува во нив. Секако, најзначајната правна причина за интервен-

ција на трета страна во приватниот бизнис е обезбедувањето поголема правна сигурност, а со тоа и полесно и непречено одвивање на правниот промет. Не помалку значајно е и прашањето за ефектуирањето на склучените правни работи и потребата актите за склучената правна работа да имаат својство на извршност, што претпоставува избегнување на водење долги когнициски постапки и директно остварување на правата во постапката на присилно извршување.

Не помалку важни се и економските причини во однос на потребата од учество на трета страна, како доверлива страна во приватниот бизнис, особено од аспект на следењето на бизнис-трансакциите и постоењето механизми кои ќе го гарантираат непреченото исполнување на обврските коишто произлегуваат од договорниот однос.

II. WHAT QUALITIES MOTIVATE THE FACT THAT THE INTERVENING THIRD PARTY SHOULD BE A TRUSTED PARTY?

КОИ КВАЛИТЕТИ ГО ПОДДРЖУВААТ СТАНОВИШТЕТО ДЕКА ВМЕШАНАТА ТРЕТА СТРАНА ТРЕБА ДА БИДЕ ДОВЕРЛИВА ТРЕТА СТРАНА?

Голем број фактори влијаат на градењето доверба кон третата страна којашто се јавува во улога на интервент помеѓу поединците. За да добие третата страна статус на доверлива страна, истата треба да поседува низа квалитети. Во детерминирањето на статусот на трета доверлива страна, првенствено треба да се инсистира на испитување на персоналните и професионалните квалитети, потоа односот кон непосредните учесници во работата којашто се презема и секако, поседувањето соодветно знаење и професионално искуство. Постојат неколку карактеристики и способности коишто без исклучок треба да ги поседува потенцијалниот субјект за да биде прифатен како трета доверлива страна. Професионалните и персоналните атрибути на третата страна коишто треба да создадат слика на лице од доверба за заинтересираните учесници првенствено треба да ги анализираме од аспект на личниот и професионалниот интегритет на третата страна, нејзината независност, што е уште позначајно, нејзината непристрасност и секако, нејзината чесност и отвореност. За да се создаде доверба за третата страна, таа мора да има кредибилитет. Секако, еден од клучните елементи е и способноста на третата страна за доверливост и дискреција во однос на странките и правната работа којашто се презема. Од друга страна, и професионалното знаење, поконкретно солидното техничко и специјализирано знаење за конкретна материја дополнително влијае на довербата во третата страна. Висококвалификуваниот пое-

динец, максимално стручен и со сестрано познавање во доменот во кој работи е дополнителна гаранција во однос на успешноста на склучената бизнис-зделка или ефективноста на правната работа којашто се презема. Погоренаведените квалитети се претпоставки за поимање на третата страна како лице од доверба. Тоа како последица ќе има воспоставување однос помеѓу третата страна и странките којшто ќе се карактеризира со взаемна доверба и почитување.

III. WHY CHOOSE A NOTARY AS A TRUSTED PARTY AND NOT SOMONE ELSE?

ЗОШТО ДА СЕ ОДБЕРЕ НОТАРОТ КАКО ТРЕТА ДОВЕРЛИВА СТРАНА, А НЕ НЕКОЈ ДРУГ?

1. При актуелизирање на прашањето зошто да се одбере нотарот како трета доверлива страна, а не некој друг, примарно треба да се тргне од основните постулати карактеристични за нотарската служба. Во тој домен, едно од најрелевантните прашања е прашањето за непристрасноста на нотарот во однос на заинтересираните учесници во постапката пред нотар.

Нотаријатот во Република Македонија е организиран како самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани институции.⁷ Нотарот нотарските работи ги врши слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно врз основа на Уставот, закон, ратификуваните меѓународни договори и други прописи и општи акти засновани врз закон.⁸

Еден од основните постулати на нотарската служба е независноста и непристрасноста на нотарот во вршење на нотарската дејност. Тргувајќи од положбата на нотарот како лице со јавни овластувања, како вршител на јавни функции коишто државата му ги пренела од доменот на своите суверени овластувања, недвосмислено произлегува барањето за објективно, независно и непристрасно вршење на работите кои ја сочинуваат содржината на нотарската служба.

Нотарите се самостојни и независни носители на нотарската служба. Имајќи го ова предвид, нотарите во вршењето на својата служба не се застапници на странките – тие не можат да настапуваат како адвокати на странките, ниту пак нотарската служба смее да се деформира во таа смисла. Оттука, нотарите се третираат како непристрасни повереници на странките. Поради јавниот карактер на службата, се смета

⁷ Чл. 2 ст. 1 од Законот за нотаријатот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 55/2007, 86/2008, 139/2009 и 135/2011), во понатамошниот текст ќе се користи скратено ЗН.

⁸ Чл. 3 од ЗН.

дека нотарот во вршење на својата дејност постапува како непристрасен повереник на странките. Нотарот дејноста ја врши по барање на странките, но постапува по службена должност.⁹ Поради статусот на непристрасен повереник на странките, нотарите подлежат и на правилата за изземање¹⁰, слично како судиите.

Општата службена должност на нотарите е условена од нивниот статус на лица од јавна доверба. Поради тоа, нотарот не може да врши работи, односно да учествува во постапки кои не се компатибилни со квалитетот на неговата професија како лице кое својата дејност ја врши со елементи на државен суверенитет. Тоа значи дека нотарот не смее да постапува во работи за кои е непосредно заинтересиран лично тој или неговите блиски сродници. Оттука, основен предуслов за објективно и законито вршење на нотарските работи е нотарот да биде непристрасен. Објективноста може да биде доведена во прашање преку различни недопуштени влијанија и притисоци на кои може да биде изложен нотарот однадвор, но и заради постоење одредени својства на самиот нотар, кој инаку е способен да ги врши нотарските работи. Независноста и објективноста на нотарот во вршењето на нотарските работи, во кои тој материјално или поради други причини е заинтересиран, може да биде толкава што може да ја доведе под сомнение законитоста во неговото работење. Во таков случај, поради јавен интерес и во интерес на законитото работење, нотарот треба да биде отстранет од вршењето на нотарската работа.¹¹

Непристрасноста на нотарот е императив во однос на објективното, законитото и независното работење на нотарот. Нотарот постапува како непристрасен повереник на странките. Тој, од една страна, постапува по барање на странките, но дејствијата ги презема по службена должност, на начин што ја гарантира законитоста на спроведената постапка. Нотарот како непристрасно трето лице мора на објективен начин да го применува законот и тоа е негова примарна должност. Преку принципот на непристрасност во функционирањето на нотарската

⁹ Нотарот нотарските работи ги врши слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно врз основа на Уставот, закон, ратификуваните меѓународни договори и други прописи и општи акти засновани врз закон (чл. 3 од ЗН). Нотарските работи се вршат со примена на начелата за гарантирање на законито вршење на работите, одговорност за причинета штета во вршењето на нотарските работи, диспозиција и неспорност на правниот однос, надзор над законитоста во вршењето на нотарските работи и надоместок за извршената работа (чл. 5 од ЗН).

¹⁰ Во Законот за нотаријатот изземањето на нотарот е уредено во чл. 29. Имајќи предвид дека нотарот има изворни надлежности според ЗН и според други закони, но и надлежности кои, во согласност со комесаријалната функција на нотарската служба, му се доверени со други закони, во поглед на причините за изземање на нотарот важат два различни режими. Во оние работи кои влегуваат во доменот на изворни надлежности на нотарот, во однос на неговото изземање се применуваат одредбите од ЗН. Кога нотарот постапува како повереник на судот или друг орган, во однос на неговото изземање се применуваат правилата со кои се уредува постапката во која му е доверено вршењето на определени работи (чл. 135 ст. 1 од ЗН).

¹¹ Види повеќе кај А. Јаневски, Изземање на нотар, реферат изложен на советувањето „Нотарски денови“ во организација на Нотарската комора на Република Македонија, на 31.10.2015 година, стр. 1.

служба, што претпоставува дека нотарот е во служба на законот, се чува угледот на нотаријатот во државата и се обезбедува довербата на граѓаните во нотарите како лица од јавна доверба.

2. Нотарот треба да биде третиран како трета доверлива страна и поради фактот што во вршење на нормативно-сертификациската функција, којашто претставува примарна и најзначајна функција во делокругот на дејности коишто ги вршат нотарите, нотарот при службеното составување на јавните исправи за правните работи и изјави на кои се засноваат права (нотарски акти) не само што има улога на непристрасен повереник на странките кој ги уредува нивните односи водејќи сметка за правилната примена на законот (т.н. нормативно-редакциски аспект на функцијата), туку и поради тоа што при составување на нотарскиот акт нотарот го посведочува самиот чин на составување на нотарскиот акт. Имено, во постапката за составување нотарски акт, нотарот постапува како независно трето лице со задача на подеднаков начин да ги заштити интересите на сите учесници. Со оглед на основните принципи на нотарското работење и карактерот на нотарската служба, нотарот во извршување на нормативно-сертификациската функција се јавува како непристрасен повереник на двете странки. Во вршењето на оваа функција, до израз посебно доаѓа и конзилијарно-мониторната функција, која се состои во советување, односно водење грижа за сите лица што учествуваат во составувањето на нотарскиот акт. Обврската за советување, односно поучување на странките произлегува од основните елементи што ја чинат нотарската служба, а тоа се независноста и непристрасното постапување на нотарот. Меѓутоа, нормативно-редакцискиот аспект на функцијата е само една карактеристика на постапувањето на нотарот при составување на нотарскиот акт. Другиот, исто така особено значаен аспект, е т.н. сертификациски аспект на функцијата којшто означува дека нотарот, со составувањето на нотарскиот акт на правно авторитетен начин го посведочува самиот чин на составување на нотарскиот акт и вистинитоста на содржината на самиот акт. Имајќи го ова предвид, особено е значајна и улогата на нотарот како сведок во правната работа за која е потребно да се состави нотарскиот акт.

3. Дополнителна причина зошто да се избере нотарот како доверлива страна, а не некој друг, е и ефикасноста на правната работа којашто е склучена пред нотар. Имено, кога зборуваме за основните обележја, односно општите карактеристики на нотарската служба, првенствено треба да се каже дека нотаријатот е служба на т.н. превентивна правна заштита. Со своето дејствување, нотаријатот придонесува кон обезбедување поголема правна сигурност, од една страна, и избегнување спорови, од друга страна. Превентивната функција на нотарската служба

во голема мера го оневозможува настанувањето на споровите, односно го олеснува нивното решавање доколку до нив сепак дојде. Природата на нотарската служба претпоставува дејствување во областа на превентивното правосудство, кое пак, имајќи ја предвид функцијата којашто треба да ја оствари, го спречува непотребното ангажирање првенствено на вонпарничните судови. Имајќи го ова предвид, може да се каже дека нотарската служба веќе во фазата на составување на нотарските исправи и дефинирањето на односите помеѓу странките го обезбедува она ниво на правна заштита коешто судовите би можеле да го дадат дури во решавање на настанатите спорови. Оттука, нотарот можеме да го означиме и како превентивен судија.

Од оваа временска дистанца, по речиси две децении постоење на нотаријатот во Република Македонија, можеме да кажеме дека неговото воведување како модерен јавен сервис на граѓаните, државните органи, правните лица и другите заинтересирани субјекти успешно одговори на потребата за остварување побрза, поефикасна и поефтина заштита на правата и правните интереси, олеснување и побрзо одвивање на правниот промет, зголемување на правната сигурност и секако, растоварување на правосудството по пат на избегнување спорови врз основа на нотарските акти и по пат на пренесување одредени надлежности на нотарите, првенствено од областа на вонпарничното постапување. Неспорен е фактот дека добро организираната нотарска служба им овозможи на граѓаните стручно и особено брзо остварување на правата. Со еден збор, воведувањето на нотаријатот како јавна служба имаше позитивен ефект на севкупното функционирање на правниот систем на Република Македонија.

Она што е особено значајно да се потенцира е дека воведувањето на нотарската служба придонесе за обезбедување поголема правна сигурност. Имајќи го предвид квалитетот на нотарската исправа – нејзиниот карактер на јавна исправа и улогата на нотарот како лице од јавна доверба, неспорен е фактот дека тоа позитивно влијаеше на унапредување на т.н. превентивна заштита во смисла на спречување на настанување спорови.¹² Покрај подигнувањето на нивото на превентивната заштита, нотарите одиграа значајна улога во растоварување на судовите од постапување во предмети во коишто не постои правораздавање во вистинска смисла на зборот.

Дополнително, во случаи предвидени со закон, нотарската исправа може да има својство на извршна исправа.¹³ Тоа практично значи дека по

¹² Воведувањето на нотаријатот придонесе за поголема доверба на граѓаните, намалување на бројот на спорови и парници во судовите бидејќи нотарската исправа е резултат на волјата на заинтересираните лица. Во таа смисла, М. Дика, „Izvanparnična“ i koncilijacijska funkcija javnih bilježnika – de lege lata i de lege ferenda, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 59, br. 6, 2009, str. 1154.

¹³ Член 4 ст. 3 од ЗН.

своето дејство, таквата исправа се изедначува со правосилна и извршна судска одлука. Можноста нотарската исправа да има својство на извршност значи избегнување на водење долги когнициски постапки и директно остварување на правата во постапката на присилно извршување.

4. Досегашното работење на нотарите во Република Македонија покажа дека воведувањето на нотаријатот позитивно се одрази на обезбедувањето ефикасна и економична правна заштита. Добро организираната нотарска служба им овозможи на граѓаните стручно и навистина брзо остварување на правата. Нотарите, како носители на јавна служба, во практиката обезбедуваат квалитетна, експедитивна и економична јавна услуга. Тоа во голем дел се должи и на брзината и флексибилноста на постапката, како посебни квалитети во однос на карактерот на постапките коишто се одвиваат пред нотар. Имајќи предвид дека работите во кои постапува нотарот влегуваат во доменот на превентивното правосудство, а тоа претпоставува дека нотарот секогаш постапува во неспорни правни работи, сосема е јасно зошто постапките пред нотар се одликуваат со флексибилност и еластичност на процесната форма. Постапката пред нотар се одвива според законски предвидена процедура, при што во голем дел постапката пред нотар се заснова на постулатите кои се карактеристични за граѓанската процедура, особено вонпарничната постапка, но со определени специфичности. Имајќи предвид дека најголем дел од изворните надлежности на нотарите се резултат на трендот на дејудисијализација пред сè на работи од судската вонпарнична јурисдикција, при што станува збор за постапување на нотарот во неспорни вонпарнични работи, кои по содржината на правната заштита што се обезбедува припаѓаат во доменот на т.н. превентивна заштита, главна карактеристика на постапката пред нотар, како што е тоа случајот и со судската вонпарнична постапка, е флексибилноста на постапката. Во постапката пред нотар не постои онаа формална строгост којашто е својствена за судските постапки, особено за парничната постапка.

5. Една од карактерните црти на нотарската служба е тоа што нотарот, иако во вршење на нотарската служба како јавна служба е носител на јавни овластувања, тој нотарската служба ја врши како слободно занимање. Од една страна, нотарот е самостоен и независен во вршењето на нотарската служба, но од друга страна, поради неговото дејствување како лице со јавни овластувања кое својата дејност ја врши со елементи на државен суверенитет, подлежи на надзор и контрола од страна на државата. Со оглед на карактерот и природата на работите во кои постапува нотарот, нужно е да биде дефинирана и одговорноста на нотарот. Заради повреда на својата службена должност, нотарите одговараат кривично, дисциплински и граѓанскоправно.

Нотарот е лично одговорен за вршењето на нотарската служба. При именувањето, нотарот дава свечена изјава дека нотарската служба ќе ја врши совесно, чесно и непристрасно, во согласност со Уставот и законите на Република Македонија, ратификуваните меѓународни договори и дека ќе ги заштитува интересите на странките.¹⁴ Со свечената изјава тие се обврзуваат дека ќе се однесуваат онака како што е предвидено со закон и дека ќе обезбедат законитост во нивното работење. Со провреда на правилата на службата и службените должности, нотарите прават дисциплинска повреда. Нотарот одговара дисциплински ако со своето однесување во вршењето на службата, спротивно на Кодексот на професионалната етика на нотарите, ја нарушува честа и угледот на нотарската служба, ја доведува во прашање довербата на нотарската служба или ако ја повреди нотарската должност со незаконито, нестручно, односно несовесно постапување.¹⁵

Нормирањето правила за дисциплинската и кривичната одговорност на нотарот несомнено одат во прилог на тоа зошто да се одбере нотарот, а не некој друг како трета доверлива страна.

IV. WHAT IS THE TRUST PLACED IN A NOTARY BASED ON?

НАШТО СЕ ЗАСНОВА ДОВЕРБАТА КОЈА ЈА УЖИВААТ НОТАРИТЕ?

Кога зборуваме за довербата којашто ја уживаат нотарите и прашањето зошто нотарот да има улога на трета доверлива страна, појдовната точка во однос на разработка на оваа проблематика е прашањето на што се заснова, односно на што се должи високиот степен на доверба во нотарската служба во едно општество. Ова прашање може да се разгледува од два аспекти. Од една страна, довербата што ја уживаат нотарите треба да биде анализирана од аспект на граѓаните, компаниите и другите заинтересирани лица и нивното перципирање на нотарската служба, односно анализа на оние сегменти кои придонесуваат нотарот да се третира како лице од доверба. Од друга страна, прашањето во однос на тоа на што се заснова довербата во нотарската служба треба да биде анализирано и од аспект на државата. Во продолжение ќе се осврнеме на секој аспект одделно.

1. Кога прашањето за довербата во нотарот се разгледува од аспект на граѓаните и компаниите, анализата на прашањето на што се заснова довербата којашто ја уживаат нотарите, бара да се разработат неколку сегменти: легитимноста на именувањето на нотарот, личните и професионалните квалитети на нотарот, принципот на автономија и

¹⁴ Види чл. 11 ст. 2 од ЗН.

¹⁵ Види чл. 118 ст. 1 од ЗН. Законот за нотаријатот содржи детални одредби во однос на прашањето за дисциплинската одговорност на нотарите. Види чл. 116-132 од ЗН.

независност на нотарот во однос на заинтересираните учесници и државата и нотарската дискреција и службената тајна.

Во однос на прашањето за легитимноста на именувањето на нотарот, веднаш на почетокот треба да се спомене дека со оглед на делокругот на функции коишто државата ги доверила во надлежност на нотаријатот, нотарите имаат особено важна улога во унапредувањето на правната држава и создавањето сигурен и атрактивен амбиент во однос на непречено одвивање на правниот промет. Од тие причини, законодавецот, како гаранција за законито остварување на функциите на нотарската служба и успешно извршување на нотарските работи, пропишува строги услови, кои што кумулативно мора да ги исполни лицето кое конкурира за нотар. Со оглед на тоа дека нотаријатот како јавна служба во едно општество треба да постигне високи цели во доменот на правосудството, нужно е да бидат пропишани и посебни барања во однос на квалификациите коишто треба да ги исполни лице кое конкурира да биде нотар. Таквите строги услови соодветствуваат со комплексноста и специфичноста на ова правна професија и произлегуваат од барањето нотарската служба да ја вршат специјализирани, стручни и независни кадри.

Државата, преку надлежното министерство (Министерството за правда), ги именува нотарите. Условите за именување нотар се прилично рестриктивни и строги, што е сосема разбирливо ако се имаат предвид работите коишто влегуваат во делокругот на изворни надлежности на нотарската служба. Така, според македонското право, за нотар може да биде именувано лице кое: а) е државјанин на Република Македонија; б) има деловна способност и ги исполнува општите услови определени со закон за засновање работен однос во државен орган; в) е дипломиран правник; г) положило нотарски испит; д) има работно искуство на правни работи најмалку пет години; е) ужива углед за вршење на нотарските работи; и е) ќе изјави дека ќе обезбеди опрема и простории за нотарска канцеларија сместена во градежен објект со посебен влез и да не биде помала од 30 м². Лицето кое е презадолжено ќе се смета дека не го исполнува условот предвиден во точката е.¹⁶

Спроведувањето на постапката за именување нотар е во надлежност на Министерството за правда и на Нотарската комора. Нотарот се именува со решение на министерот за правда врз основа на конкурс. Конкурсот за именување нотари го распишува министерот за правда, а го спроведува Нотарската комора која за таа цел формира комисија составена од седум члена. Во конкурсот мора да биде определено подрачјето за кое треба да се именува нотар. Ако истовремено се распишува конкурс

¹⁶ Види чл. 9 од ЗН.

за повеќе нотарски места, во конкурсот се соопштува дека кандидатите можат да се пријават за сите нотарски места. Кандидатите можат да го определат приоритетот на местата на кои сакаат да бидат именувани. Конкурсот за именување нотари се објавува во дневните информативни гласила и во „Службен весник на Република Македонија“. Рокот за пријавување на заинтересираните кандидати не смее да биде пократок од 15 дена од денот на објавувањето на конкурсот во „Службен весник на Република Македонија“. Пријавите со прилозите со кои се докажува дека се исполнети условите за именување нотар се поднесуваат писмено до Нотарската комора. По истекот на рокот за пријавување на заинтересираните кандидати, Нотарската комора е должна да ги достави до министерот за правда примените пријави со свое мислење, најдоцна во рок од 15 дена од денот на завршување на конкурсот.¹⁷ По именувањето, нотарот е должен да даде свечена изјава пред министерот за правда, претседателот на Врховниот суд на Република Македонија и претседателот на Нотарската комора. По давањето свечената изјава, министерот за правда, или од овластеното лице од него, му предава на нотарот повелба за поставување, а копија од повелбата се доставува до Комората. Откако ќе биде доставена копијата од повелбата за поставување, Комората е должна да го определи датумот кога нотарот ќе започне со работа и да го објави во „Службен весник на Република Македонија“. Поставените нотари се запишуваат во Именикот на нотарите што го води Комората.¹⁸ Од посочените одредби од Законот за нотаријатот во однос начинот на спроведување на постапката за именување нотар може да се забележи дека лицето кое треба да биде именувано за нотар се именува во законски предвидена процедура за која важат строги законски правила.

За да биде достоин да го носи епитетот на лице од јавна доверба, нотарот мора веќе во моментот на неговиот прием во нотарската служба да исполнува определени барања во однос на неговите професионални, стручни и морални квалитети. Нотарот мора со максимална совесност и чесност да ја врши својата службена должност. Нотарот мора да биде лице кое ќе остава впечаток на лице во чиј интегритет не смее да се сомнева. Затоа, од нотарот се очекува во текот на вршењето на својата служба и надвор од службата да се однесува во согласност со принципите на неговата служба, особено имајќи ја предвид довербата и почитта којашто се искажува спрема нотарската служба и секако, статусот којшто нотарот го има во едно општество. Нотарот мора да поседува високи морални и етички квалитети и да ужива углед. Ова се оправдува со нужноста за законито и непристрасно функционирање на нотарот во правниот систем на една држава, како и со потребата за

¹⁷ Види чл. 10 од ЗН.

¹⁸ Види чл. 11 од ЗН.

правна сигурност. Во таа насока, при стапувањето во нотарската служба, нотарот мора да исполнува определени стандарди во однос на тоа дали е тој достоин да ја врши нотарската дејност. Нотарот, како лице со јавни овластувања и како лице од јавна доверба, мора да поседува високоинтелектуални квалитети, а неговото однесување во средината во која живее и работи да укажува на тоа дека е морален и чесен човек. Имајќи предвид дека нотарската служба е правна служба, нотарот е должен својата дејност да ја врши во согласност со Уставот, законите, ратификуваните меѓународни договори и други прописи и акти засновани врз закон. Оттука произлегува и барањето за максимална стручност на нотарите и барањето за специјализирано знаење за оние правни области коишто ги покрива нотарската дејност.

Во контекст на довербата на граѓаните во нотарот, особено е важно да се потенцира дека нотарот мора да биде независен и непристрасен кога е во прашање вршењето на функциите кои влегуваат во делокругот на нотарската служба. Нотарот слободно ја врши својата служба и ужива целосна автономија и независност во своето функционирање како лице со јавни овластувања. Нотарите својата дејност ја вршат самостојно (нотаријатот како слободна професија) и независно во однос на државата и на странките (начело на независност). При конципирањето на системот на нотаријат, македонскиот законодавец се определи за т.н. латински тип на нотаријат (слободен латински нотаријат) при што основата на концептот на овој модел е токму самостојноста и независноста во вршењето на нотарската служба. Нотарот е независен кога е во прашање неговата функција. Нотарот слободно ја врши својата служба и ужива потполна автономија и независност во своето функционирање. Статусот и правната положба на нотарот и неговата должност за самостојно, независно, слободно, стручно, непристрасно и законито работење се елементи врз основа на кои се определува нивото на самостојност и независност на нотаријатот во вршењето на нотарската служба *vis-a-vis* заинтересираните учесници во постапката пред нотар и државата. Материјалната одговорност на нотарот, а не на државата за евентуалната штета што ѝ ја причинил на странката или на трето лице, исто така е елемент кој укажува на независноста и самостојноста на нотарот во вршењето на нотарската служба.¹⁹

Нотарот како лице од јавна доверба и како непристрасен повереник на странките е должен да го чува како тајна она што е од личен карактер,

¹⁹ Нотарот е одговорен за штета која во службата или во врска со службата, намерно или од крајна небрежност, ја предизвикал на странка или трето лице, при што нотарот одговара за штета согласно со општите правила за надоместок на штета што ја предизвикале службени лица. Државата не одговара за штетата што ја предизвикал нотарот. Нотарот одговара и за штета предизвикана од неговиот помошник, заменик, стручни соработници или приправници, во однос на кои има право на регрес. Нотарот одговара солидарно со неговиот заменик, односно помошник, ако го овластил самостојно да ги презема работите во вршење служба. Види чл. 35 од ЗН.

а го сознал при вршењето на нотарските работи, освен ако од законот и од волјата на странката не произлегува нешто друго²⁰. Станува збор за должноста за чување нотарска тајна, којашто должност не го обврзува само нотарот, туку и лицата вработени кај нотарот.²¹ Од аспект на доверливоста во нотарот, особено е важно да се потенцира правилото дека должноста за чување тајна останува трајна.²² Нотарската тајна е службена тајна. За работите кои што нотарот ги дознал во вршењето на службата, а се од личен карактер, претставуваат тајна во која доминира интересот на странките. Имено, за сè што дознал нотарот при преземање на нотарските работи, а е должен да го чува како нотарска тајна, не го чува во јавен интерес, туку во интерес на странките, при што е предвидено дека постои можност странката да го ослободи нотарот од должноста да ја чува тајната. Оттука, еден од сегментите на кои се заснова довербата во нотарот од аспект на учесниците во постапката е и должноста на која е законски обврзан нотарот во однос на чување на нотарската тајна. Имено, еден од неопходните услови за постапувањето на нотарот од аспект на граѓаните е токму довербата дека нотарот ќе ги чува како тајна податоците кои ги дознал во вршењето на својата служба.

2. Ако го анализираме прашањето на што се заснова довербата во нотарот од аспект на државата, веднаш на почетокот треба да се потенцира дека нотарските услуги се карактеризираат со висок степен на ефикасност. Досегашната нотарска практика покажа дека постапката пред нотар е експедитивна и економична. Добро организираната нотарска служба на граѓаните, правните лица и другите заинтересирани лица им овозможува навистина брзо остварување на правата. Нема долготрајно чекање, како што беше тоа случај во судовите поради нивната оптовареност. Досегашните резултати во функционирањето на нотаријатот во Република Македонија покажуваат дека нотаријатот е јавен сервис на граѓаните чијашто услуга се карактеризира со економичност и експедитивност. Сите работи во надлежност на нотарската служба се завршуваат стручно и особено брзо. Преку активноста на нотарите, не се зголемува само правната сигурност, туку се постигнуваат и други ефекти, како што се ефикасноста и економичноста на постапката. Со признавањето нотарските исправи да имаат својство на јавни исправи, а особено во случаите кога нотарската исправа има својство на извршна исправа, избегнато е водење парнична постапка и директно може да се бара извршување, со што е овозможена брза, лесна и економична правна заштита на граѓаните. Ефикасноста во постапувањето на нотарите во голем дел се должи и на фактот што нота-

²⁰ Види чл. 30 ст. 1 од ЗН.

²¹ Види чл. 30 ст. 2 од ЗН.

²² Види чл. 30 ст. 2 од ЗН.

рите постапуваат во доменот на превентивното правосудство. Ваквата состојба укажува на тоа дека воведувањето на нотаријатот е голема придобивка на граѓаните во сферата на правната заштита, но исто така голема придобивка и за државата којашто несомнено му придава голема улога и значење на нотаријатот како јавна служба. Придонесот на ефикасноста и економичноста во работењето на нотарите може да се изрази во следното: повеќе нема долги чекања и граѓаните работите ги завршуваат во навистина кратко време пред нотар; нотарските исправи можат да бидат и извршни исправи; се избегнуваат спорови бидејќи нотарската исправа е она што странките го сакале и што го изјавиле пред нотарот како непристрасен повереник и лице од јавна доверба; а како последица на тоа, се избегнуваат долги судски когнициски постапки.

Една од придобивките на државата од воведувањето на нотарската служба е и тоа што нотарот е должен уредно и правилно да ги чува и систематизира исправите коишто ги составил и да води деловни книги. Законот за нотаријатот предвидува дека нотарските исправи се чуваат кај нотарот кој ги составил, а на странките им се издаваат изводи.²³ Во посебниот раздел VI од Законот за нотаријатот, со наслов „Чување исправи и водење деловни книги“, во однос на должноста за чување исправи е предвидено дека нотарот е должен сите нотарски исправи што сам ги составил, како и исправите што ги презел, да ги обезбеди и да ги чува одделно од другите акти.²⁴ Покрај тоа, нотарот е должен уредно да ги води уписниците и книгите во однос на работите коишто ги презема во вршење на својата служба.²⁵ Видот, содржината, формата, начинот на водењето и чувањето на актите, уписниците, книгите и имениците на нотарот, начинот на примање и чување на нотарските исправи и предметите од вредност и нивното издавање и преземање, како и преземање други формални дејствија, ги пропишува министерот за правда.²⁶ Уредното чување на службените списи и податоци и водењето на деловните книги во архивата на нотарот придонесува за јакнење на правната сигурност, бидејќи во секое време за-

²³ Види чл. 40 од ЗН.

²⁴ Види чл. 90 од ЗН.

²⁵ Чл. 91 од ЗН предвидува должност на нотарот уредно да води: општ деловен уписник, во кој ќе ги заведува сите нотарски акти, записници за потврди и докази, записници за преземање пари, исправи и хартии од вредност, како и сите други нотарски дејствија; уписник за протести; уписник за заверки и потврди; уписник за реализација на залог; уписник за доверени работи; уписник за примени предлози за донесување на решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа; именик за извршни предмети; именик за доверени работи; именик на лицата кои пред нотарот предале некое располагање во случај на смрт со назнака на бројот на соодветниот акт; депозитна книга за преземени и издадени туѓи пари, хартии од вредност и скапоцености во која, покрај точната назнака на преземениот депозит, треба да се внесе името и адресата на депонентот, како и на оној на кого предметот треба да му се предаде; заеднички именик на странките за општиот деловен уписник и уписникот за протести при што заедничкиот именик може да се води и во електронска форма; и други уписници согласно со пропишите за канцелариско работење.

²⁶ Види чл. 91 ст. 5 од ЗН.

интересираното лице може да дојде до податок за преземената правна работа.

Од аспект на државата, довербата во нотарската служба се должи и на тоа што при преземањето на службените дејствија, нотарот е должен внимателно да ги користи податоците коишто ги добива од другите државни институции заради извршување на своите надлежности. Во таа смисла, за да се обезбеди правната сигурност, Законот за катастарот на недвижностите предвидува дека нотарите се должни при составување и потврдување на исправите да ги користат податоците од катастарот на недвижностите.²⁷

Довербата во нотарската служба од страна на државата се гледа и во тоа што нотарите од системот на латинскиот тип на нотаријат во своја изворна надлежност ја имаат и т.н. депозитна функција којашто се состои во примање исправи, пари и хартии од вредност заради нивно предавање на други лица или на надлежни органи и тела. Законот за нотаријатот ја предвидува должноста нотарот да презема на чување исправи²⁸ и можноста нотарот да преземе на чување пари и хартии од вредност.²⁹ Во Република Македонија нотарскиот депозит е уреден на начин што депозитната функција на нотарот претставува негова изворна надлежност, а дејството на нотарскиот депозит по својата правна природа се изедначува со судскиот депозит.

V. WHAT ARE THE EFFECTS OF HAVING A NOTARY AS AN INTERVENING THIRD PARTY?

КОИ СЕ ЕФЕКТИТЕ ОД ПОСТОЕЊЕ НА НОТАРОТ КАКО ТРЕТА СТРАНА?

Воведувањето на нотаријатот во Република Македонија позитивно се одрази врз целокупното функционирање на правниот систем во државата. Придобивките кои се резултат на воведувањето на нотарската служба во нашата држава се бројни и по својот карактер суштински. Функционирањето на нотарската служба овозможи зголемување на правната сигурност, олеснување на правниот промет, полесен и поекономичен пристап до правните услуги и унапредување на системот на превентивната правна заштита. Ефектите од егзистирањето на нотарската служба можат да се анализираат од повеќе аспекти, при што како најзначајни се придобивките коишто нотарската служба ги има во однос на индивидуалните субјекти, лицата коишто се обраќаат до

²⁷ Види чл. 142 од Законот за катастарот на недвижностите.

²⁸ Види чл. 85 ст. 1 ЗН. Иако тоа Законот за нотаријатот изрично не го кажува, нотарот може да преземе на чување исправи коишто произлегуваат од нотарското работење.

²⁹ Види чл. 86 ст. 1 ЗН.

нотарот за нудење определена правна услуга, од една страна, и ефектите коишто ги бележи државата од воведувањето на нотаријатот, од друга страна.

1. Еден од исклучително значајните ефекти од постоење на нотарот како трета доверлива страна е неговата конзилијарно-мониторна функција во вршење на своите надлежности која се состои во советување, предупредување, односно водење грижа за сите лица што учествуваат во составувањето на нотарските исправи и којашто функција е во непосредна врска со улогата на нотарот како непристрасен повереник на странките. Оваа улога на нотарот особено доаѓа до израз при вршењето на нормативно-сертификациската функција на нотарската служба, како примарна и наедно најзначајна функција којашто ја вршат нотарите. Постапката за составување нотарски акт е посебна постапка уредена со Законот за нотаријатот, која има за цел во правната работа за којашто се составува нотарскиот акт да дојде до израз вистинската волја на странките, правната работа да не содржи одредби коишто се спротивни на законот, односно кои не можат да се спроведат. Од тие причини, при составувањето на нотарскиот акт, нотарот мора да испита дали странките се способни и овластени за преземање на работите. Нотарот на странките мора да им ги објасни целта и последиците од преземање на конкретната правна работа. Тој е должен да ја испита висинската волја на странките, односно да се увери во нивната вистинска и сериозна волја за преземање на правната работа, потоа изјавите на волја на странките целосно, јасно, одредено и недвосмислено писмено да ги состави. Нотарот е должен да им ги прочита писмено составените изјави на странките и со непосредни прашања да се увери дали содржината на нотарскиот акт одговара на волјата на странките. Исто така, и прилозите кон изворникот на нотарскиот акт секогаш се читаат, освен ако странките не се одречат од тоа право и не изјават дека се запознаени со нивната содржина, при што тоа мора да биде утврдено во нотарскиот акт.³⁰ Бидејќи нотарот врши служба која има јавни овластувања, нотарскиот акт има карактер на јавна исправа. Во постапката за составување нотарски акт, нотарот постапува како независно трето лице со задача на подеднаков начин да ги штити интересите на сите учесници. Со оглед на основните принципи на нотарското работење и карактерот на нотарската служба, нотарот во извршување на нормативно-сертификациската функција се јавува како непристрасен повереник на двете странки. Во вршење на оваа функција, до израз посебно доаѓа и конзилијарно-мониторната функција. Обврската за советување, односно поучување на странките произлегува од основ-

³⁰ Види чл. 44 од ЗН.

ните елементи што ја чинат нотарската служба, а тоа се независното и непристрасното постапување на нотарот. Во постапката за составување нотарски акт се уредуваат правните односи помеѓу странките во насока на остварување превентивна правна заштита. Во оваа постапка правната заштита се остварува пред непристрасно трето лице, лице од јавна доверба, кое со својот статус на лице со јавни овластувања ја гарантира законитоста на спроведената постапка. Стручноста на нотарите, нивната законска обврска да им укажуваат на странките за правните последици, за правните работи што сакаат да ги преземат и грижата за тоа да се утврди нивната вистинска волја, придонесуваат квалитетот на актот што го составува нотарот да биде доведен до перфекција.³¹

При вршење на нормативно-сертификациската функција, во постапката за составување нотарски акт една од основните задачи на нотарот е на правилен начин да го утврди идентитетот и субјективитетот на учесниците. Ако нотарот не ги познава учесниците лично и по име, нивниот идентитет ќе го утврди со важечка лична карта или патна исправа. Ако тоа не е можно, или ако нотарот се сомнева во нивниот идентитет, тогаш идентитетот ќе биде посведочен од двајца сведоци на идентитетот кои пред нотарот ќе изјават дека лично ги познаваат учесниците и кои ги исполнуваат законските услови да бидат сведоци. Во исправата нотарот ќе наведе на кој начин го утврдил идентитетот на учесниците, со наведување на името, датумот и местото на раѓање, живеалиштето, единствениот матичен број, односно друг идентификациски број, датумот и бројот на исправата употребена за утврдување на идентитетот и органот кој ја издал исправата. Доколку учесник е правно лице, субјективитетот се утврдува врз основа на извод издаден од надлежен регистар.³² Податоците за учесниците во постапката за составување нотарски акт и изјавата на нотарот за начинот на кој го утврдил идентитетот на странките и учесниците претставуваат задолжителни елементи на нотарскиот акт. Доколку при составување на нотарскиот акт не се почитуваат правилата за содржината на нотарскиот акт во однос на податоците за странките и начинот како е утврден нивниот идентитет, тоа се санкционира како апсолутна ништаност на нотарскиот акт.³³

Еден од особено значајните ефекти којшто треба да се потенцира при постапувањето на нотарот во однос на поединци е тоа што учеството на нотарот ја потврдува валидноста на правната работа која ја преземаат странките. Оттука, постапката за составување нотарски акти

³¹ Така, А. Јаневски, Историски осврт и сегашниот статус на македонскиот нотаријат, Нотариус бр. 26, стр. 35.

³² Види чл. 47 од ЗН.

³³ Види чл. 56 од ЗН.

е строго формална. Нотарот, како независно, непристрасно и стручно лице со јавни овластувања, должен е во составувањето на нотарскиот акт да постапува во границите на своите службени овластувања и да се придржува до пропишаната форма и процедура. Законот за нотаријатот детално ги пропишува правата и должностите на нотарот при преземањето на службените дејствија.

Нотарските исправи, нивните преписи и изводи, издадени согласно со Законот за нотаријатот, се јавни исправи ако при нивното составување и издавање се исполнети потребните услови предвидени со Законот за нотаријатот.³⁴ Според Законот за нотаријатот, како нотарски исправи се сметаат исправи за правни работи и изјави што ги составува нотарот во форма на нотарски акт, записници за правни работи што ги составил нотарот или биле составени во негово присуство, како и потврди за факти кои нотарот ги утврдил со непосредно забележување или со помош на исправи.³⁵ Сите погоренаведени форми на нотарски исправи се сметаат за јавни исправи под услов да се исполнети битните елементи коишто ги пропишува Законот за нотаријатот. Несомнено, еден од најзначајните ефекти од постоењето на нотарот како трета доверлива страна е тоа што неговите исправи имаат својство на јавни исправи. Ова е важно особено ако се има предвид каква доказна вредност има јавната исправа во правниот промет. Јавната исправа, доколку ги исполнува трите фундаментални услови за да добие својство на автентичност (да е издадена од надлежен орган, во пропишана форма и во границите на надлежноста), ја докажува вистинитоста на она што се потврдува или определува во неа. Не смее да се заборава ниту фактот дека во определени случаи нотарската исправа може да добие својство на извршна исправа, што е исто така од исклучително значење. Нотарскиот акт е извршна исправа ако во него е утврдена определена обврска за чинење за која странките можат да се договорат и ако содржи изјава на обврзникот за тоа дека врз основа на тој акт може заради остварување на чинењето по пристигнувањето на обврската непосредно да спроведе присилно извршување.³⁶ Со признавањето нотарските исправи да имаат својство на јавни исправи, а особено во случаите кога нотарската исправа има својство на извршна исправа, избегнато е водењето долги когнициски постапки, што правата директно се остваруваат во постапка на присилно извршување, имајќи предвид дека таквата исправа се изедначува со правосилна и извршна судска одлука. Со тоа се овозможува брза, сигурна, лесна и економична заштита на правата на граѓаните и другите прав-

³⁴ Види чл. 4 ст. 2 од ЗН.

³⁵ Види чл. 4 ст. 1 од ЗН.

³⁶ Види чл. 43 од ЗН.

ни субјекти. Ова претставува огромна придобивка за граѓаните и другите правни субјекти, во заштитата на правата.

Посебната форма и стручно дефинираната содржина на нотарската исправа, како и нејзиното својство на јавна исправа, а во одредени случаи и на извршна исправа, во голема мера ја олеснува работата на судовите и другите органи и служби, односно ја намалува потребата од интервенција во процесот на давање правна заштита. Нотарите, уште при склучувањето на правната работа и дефинирањето на односот помеѓу странките, ја обезбедуваат онаа правна заштита што судовите можат да ја дадат дури при решавањето на спорот.³⁷

2. Придобивките на нотаријатот набљудувани од аспект на државата се исто така значителни. Нотаријатот е правна служба *sui generis* во која се спојуваат обележја на јавни дејности, кои по својот карактер се вонпарнични и управни, со слободна, т.е. приватна организација на вршење на тие дејности. Во најголем дел, надлежностите на нотарот се изведени од судската надлежност. Имено, на нотарот е пренесен голем дел од надлежностите од доменот на судската вонпарнична јурисдикција. Имајќи ја предвид поставеноста на нотаријатот во правниот систем, може да се каже дека функционирањето на нотарската служба во доменот на превентивното правосудство ја обезбедува индивидуалната правна заштита, притоа истовремено штитејќи го и јавниот интерес. Со оглед на тоа дека на нотарите им се пренесени одредени надлежности од државата, нотарите се должни да постапуваат на начин кој ќе значи постигнување определени ефекти спрема заедницата, а кои се во интерес на сите граѓани. Дека нотарот, преку заштита на приватните права, го штити и чува и јавниот интерес се гледа и во тоа што нотарот дејноста ја врши по барање на странките, но постапува по службена должност. Тоа значи дека нотарот е должен нотарските службени дејствија да ги врши совесно, чесно и непристрасно, во согласност со Уставот и законите на Република Македонија, ратификуваните меѓународни договори и да ги заштитува интересите на странките. Нотарот е должен да одбие службено дејствие кое е спротивно на Уставот и законот, ратификуваните меѓународни договори, јавниот ред и мир и кодексот на професионалната етика и морал. Гаранција за успешната работа на нотарот е неговата професионалност, стручност и независност во давањето правни услуги, односно преземањето на службените дејствија.

Од аспект на државата и заштитата на јавниот интерес, особено е значајно да се потенцира дека нотарите имаат обврска за задолжително пријавување корупција доколку во вршењето на својата служба

³⁷ Повеќе кај А. Јаневски, Нацрт-закон за нотаријатот (декември 2012), Нотариус бр. 27, стр. 79.

дојдат до сознание за корупција. Нормираната должност на нотарите предвидена во Законот за нотаријатот, Законот за спречување на перење пари и други приноси од казнено дело и финансирање тероризам и во други закони, имаат пред сè нагласена превентивна функција во однос на спречување на извршување корупциски кривични дела, кривичното дело перење пари или други приноси од казнено дело или други казнени дела. Задолжителното пријавување корупција претставува значајна обврска на нотарот. Нотарот кој при вршење на нотарската служба дојде до сознание за корупција е должен да го одбие преземањето на службеното дејствије, а случајот да го пријави на надлежните органи. Исто така, во вршење на својата служба, нотарот мора да ги презема и предвидените мерки за спречување на перење пари и други приноси од казниви дела. Доколку нотарот не ги почитува овие императиви, санкцијата за нотарот е сериозна. Според чл. 127 од Законот за нотаријатот, на нотарот може да му биде изречена дисциплинската мерка трајно одземање на правото на вршење нотарска служба или парична казна во висина од три до шест плати на претседател на основен суд со проширена надлежност доколку ја повреди должноста утврдена со закон за вршење на нотарските работи со што сериозно се загрозува довербата во непристрасност на нотарот и во исправите кои ги составува, особено ако презема службено дејствие за работа за која според законот не е дозволена и доколку не ги преземе пропишаните мерки за спречување на перење пари и други приноси од казниви дела.

Имајќи предвид дека нотарската служба е јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овлстувања, треба да се укаже дека јавните овластувања по својата природа се всушност функции на државата чие вршење се доверува на различни субјекти. Во еден сегмент суверенитетот на државата е пренесен и на нотаријатот како јавна служба. Во тој контекст, јавните овластувања му даваат овластување на нотаријатот во однос на физичките и правните лица и другите субјекти да настапуваат со авторитет на власт. Поради тоа, вршењето на јавното овластување задолжително и потполно се регулира со закон со цел да се избегне можноста од злоупотреба и да се обезбеди нивно одговорно вршење. Битен елемент е вршењето на јавното овластување да биде контролирано од државата. Во таа смисла, нотаријатот како служба во која се вршат работи од видот на јавни овластување мора да биде контролирана од страна на државата, која го задржува правото да врши надзор над законитоста на работата на субјектот кому му е доверено вршењето на јавното овластување. Имајќи ја предвид положбата на нотарот, како лице коешто врши навистина одговорна професија, а особено имајќи ја предвид содржината на нотарската служба и ка-

рактерот на работите коишто ги вршат нотарите, постои сложен механизам на контрола врз работата на нотарот. За евентуалните повреди на службената должност, нотарите мораат да бидат одговорни. Иако, на нотарите како лица со јавни овластувања треба да се гледа со голема доверба, нивните евентуални грешки во работењето мора да бидат промптно и ефикасно санкционирани. Државата континуирано треба да врши надзор и контрола врз работењето на нотарите. Покрај државната контрола врз работата на нотарите, потребно е да егзистира и ефикасна струкова контрола, преку нотарската комора.

Во Република Македонија ингеренција да вршат надзор и контрола во однос на правилното функционирање на нотарската служба имаат повеќе субјекти. Надзорот и контролата го вршат Министерството за правда, Нотарската комора и судот. Контролната функција на Министерството за правда опфаќа вршење надзор над законитоста на работењето на нотарот.³⁸ Нотарската комора врши надзор над работата на нотарите при што се врши преглед кој го опфаќа целокупното работење на нотарот, со цел посебно да се контролира усогласеноста на нотарските активности со законските одредби.³⁹ Ингеренцијата на судот како контролор на законитоста во работењето на нотарите се јавува во ситуации кога нотарот презема, односно врши определени работи по негов налог, како негов повереник.⁴⁰

VI. REASONS WHY THE ROLE OF THE NOTARY AS A TRUSTED THIRD PARTY REMAINS RELEVANT, BUT SHOULD BE ADOPTED TO SOCIAL, ECONOMIC AND LEGAL NEEDS?

ЗОШТО УЛОГАТА НА НОТАРОТ КАКО ТРЕТА ДОВЕРЛИВА СТРАНА ОСТАНУВА РЕЛЕВАНТНА, НО ТРЕБА ДА СЕ ПРИЛАГОДИ НА СОЦИЈАЛНИТЕ, ЕКОНОМСКИТЕ И ПРАВНИТЕ ПОТРЕБИ?

1. Социјални причини

Во повеќе наврати во овој труд, на директен или индиректен начин, укажавме на енормното значење на улогата на нотарот во современото општество. Нотаријатот како правна институција има навистина долга традиција. Неговите зачетоци датираат од многу одамна, столетија на назад. Тргувајќи од неговите зачетоци во римското право, каде што го препознаваме во институцијата на римските *tabelliones*, како лица со одредено правно знаење оспособени во вештината на пишување и сос-

³⁸ Види чл. 112 од ЗН.

³⁹ Види чл. 113 од ЗН.

⁴⁰ Види чл. 136 од ЗН.

тавување различни документи и правни акти, преку времето на средниот век, кога се случува развојот на нотаријатот каков што го познаваме денес, кога нотарските акти за прв пат добиваат сила на јавна исправа, а нотарите ги поставува врховната власт, преку периодот на неговото реформирање во текот на XVIII и XIX век во земјите на западна Европа, до неговото етаблирање како модерен јавен сервис на граѓаните во современото општество, може да се констатира дека нотаријатот докажа дека има особено значајна улога во сите правни системи, независно од временскиот период во кој егзистираат. Денеска, без двоумење, нотарската служба претставува значаен фактор во функционирањето на правниот систем на една држава. Она што е особено важно да се потенцира е фактот што потребата за правна сигурност, автентичност, ефективност и извршност на исправите, кои меѓу другото, го мотивираа потеклото на нотарската професија и понатаму остануваат присутни во општеството како еден од релевантните фактори во однос на непреченото одвивање на правниот промет. Нотарот, функционално поставен во доменот на превентивното правосудство и подрачјето на вонпарничното судство, преку обезбедувањето на правната заштита на поединците коишто се обраќаат до нотарот заради нудење конкретна правна услуга чиешто вршење спаѓа во негова изворна или доверена надлежност, претставува индиректен механизам за зачувување и заштитување на јавниот интерес наспроти приватните интереси. Денеска, нотаријатот претставува значаен столб за правната сигурност на поединците и заштитата на општествените интереси. Во современи услови, нотарот има навистина одговорна општествена улога. Колкава доверба има државата во нотаријатот како етаблирана правна институција, може да се забележи и преку широкиот круг на надлежности коишто ги има нотарот како вршител на една јавна служба. Делокругот на работи и овластувања коишто се во надлежност на нотарите во Република Македонија се релативно широко поставени. Кога станува збор за содржината на нотарската служба во нашата држава, евидентен е фактот дека македонскиот законодавец при донесување нови закони или при новелирање на постојните во континуитет ги проширува овластувањата на нотарската служба, т.е. врши определени модификации на начин што нотарите во рамките на својата надлежност во континуитет добиваат нови ингеренции. Тоа се должи на фактот што досегашната практика покажува дека нотаријатот навистина успешно ги извршува своите надлежности и барем досега покажува позитивни резултати во однос на зголемените надлежности. Може да се констатира дека нотаријатот во Република Македонија навистина успешно се справи со предизвикот позитивно да одговори на зголемените овластувања. Во поглед на натамошниот развој на нотаријатот во Република

Македонија, може слободно да се констатира дека сè уште има простор за натамошно растоварување на судовите од предмети кои не се правораздавање и нивно пренесување во надлежност на нотарите, било како изворна или како доверена надлежност.

Сепак, со цел нотаријатот да се приспособи и позитивно да одговори на новите форми во однос на меѓусебната интеракција помеѓу поединците, особено промените кои ги наметуваат технолошкиот развој и новините коишто секојдневно ги носи информатичката и комуникациската технологија, треба да се интервенира во прописите коишто ја уредуваат нотарската дејност и да се воведат нови законски решенија со што нотарската служба ќе се прилагоди на промените кои ги наметнуваат времето во кое живееме. Меѓусебното мрежно компјутерско поврзување, како и поврзувањето со други институции и установи, а посебно новите технологии, како што се електронскиот потпис, видеоконференцијата и сл. го менуваат поимот на лично присуство со потпишување на документот со електронски потпис преку интернет или присуство на странките на екранот на компјутерот по пат на видеоконференција. Се наметнува прашањето за можноста за нотарска исправа во електронска форма. Исто така, станува многу актуелно прашањето на водење на книгите и уписниците во електронска форма. Станува многу актуелно и прашањето за чување на архивата, односно онаа документација која треба да се чува подолго време или трајно, а сега е во печатена форма. Ова се само некои прашања за кои ќе треба да се согледаат искуствата на земјите членки на Унијата на Латинскиот нотаријат и откако ќе се добијат сознанијата, постапно да се прифатат и преточат во норми во нашиот Закон за нотаријатот, притоа строго водејќи сметка да не се нарушат концептот и начелата на слободниот латински нотаријат, да се зачува правната сигурност и од тоа да имаат корист граѓаните и правните субјекти на Република Македонија и пошироко.⁴¹

2. Правни причини

Како што е познато, при конципирањето на системот на нотаријат, нашиот законодавец се определи за т.н. латински тип на нотаријат (слободен латински нотаријат) кој доминира во голем дел од земјите низ светот. Во основата на концептот на овој модел е самостојнос-

⁴¹ Нацрт-законот за нотаријатот од 2012 година, којшто е веќе подолго време во владина процедура, содржи одредби со кои за прв пат се дава можност нотарот да состави нотарска исправа во електронски облик, одредби со кои е предвиден електронски извод на нотарска исправа, електронски заверен препис, одредби за доставување податоци, запишување и внесување нотарски исправи во електронски облик во јавни регистри и електронска комуникација на нотарот со електронската база на податоците, одредби за архивирање нотарска исправа во електронски облик, како и одредби со кои би се решил проблемот на архивирањето и чувањето на нотарскиот архивски материјал со озаконовување на неколку алтернативни можности за чување на истиот, и тоа во специјализирана лиценцирана институција за чување архивски материјал, во заедничка архива која ја води Комората или пак во друга соодветна просторија за чување архивски материјал. Види повеќе кај А. Јаневски, Нацрт-закон за нотаријатот (декември 2012), Нотариус бр. 27, стр. 83-84.

та и независноста во вршењето на нотарската служба. Овој тип на нотаријат подразбира одвоеност и самостојност на работите коишто ги врши нотарот од работите коишто ги врши адвокатот.⁴² Нотаријатот е јавна служба којашто нотарите ја извршуваат како самостојна професија. Може да се забележи дека нотаријатот е слободна професија со јавни овластувања, имајќи предвид дека во еден дел нотарската служба ги има обележјата карактеристични за слободните професии.⁴³ Меѓутоа, нотаријатот во Република Македонија не може и не смее да се изедначува со другите слободни професии, посебно со адвокатурата.⁴⁴

Нотарската служба е јавна служба. Нотарот како лице со јавни овластувања, кое својата дејност ја врши со елементи на државен суверенитет има значајна улога во правосудниот систем. Основните карактер-

⁴² Во латинскиот модел, нотаријатот претставува слободен повик, јавна служба којашто ја извршуваат нотарите како нејзини независни носители. Тие својата служба ја извршуваат самостојно и непристрасно. За моделот на латинскиот нотаријат види повеќе кај М. Trgovčević Prokić, *Ovlašćenja javnog beležnika i organizacija beležništva, treće izmenjeno i dopunjeno izdanje*, Beograd 2012, str. 84-91. Нотаријатот прифатен во нашиот правен систем може да се означи како „функционално оптимален компромис помеѓу јавниот карактер на таа служба и нејзиното вршење од страна на слободни висококвалификувани лица кои сами го поднесуваат деловниот ризик на својата работа, како и организациска форма со посебно висока содржина и државно значење“. Така, А. Јаневски, *Нотарската дејност во Република Македонија*, Нотариус бр. 1, 2001 година, стр. 26.

⁴³ Кај нотарите не постои одредена клиентела, нотарите при вршење на работите непосредно од странките ја наплатуваат својата награда и надоместокот на трошоците, нотарите самостојно ги подмируваат трошоците поврзани со работењето на нотарската канцеларија, нотарите се одговорни за штетата која во службата или во врска со службата ја предизвикале на странка или трето лице итн. Елементите на слободната професија во нотаријатот се гледаат во тоа што нотарот, нотарската служба ја врши за своја сметка, т.е. финансиските ефекти од неговото работење му припаѓаат нему, но тој истовремено сам го поднесува и економскиот ризик од своето работење, т.е. ризикот од лошото работење.

⁴⁴ И адвокатурата, како и нотаријатот, е јавна служба, којашто по своето устројство е независна и самостојна. Адвокатурата е служба којашто обезбедува и дава правна помош, а адвокатите се лица кои вршат јавни овластувања во согласност со Законот за адвокатурата и други закони, при што јавните овластувања се состојат во вршење правни работи. Адвокатурата по својот карактер е слободна професија. Правната помош којашто ја нудат адвокатите се состои во давање правни совети, застапување во водене преговори и вршење услуги од областа на деловен протокол, составување исправи за правни дела, составување договори за основање, партнерство, соработка и слични акти во врска со основањето или работењето на деловните субјекти, составување поднесоци во судски и други постапки, застапување на странките пред судовите, државните органи, органите на единиците на локалната самоуправа и други правни и физички лица, одбрана на осомничени и обвинети лица и вршење други работи на правна помош. Дистинкцијата помеѓу професијата нотар и професијата адвокат мора да биде јасно поставена. Ова особено важи за оние земји каде што нотаријатот има релативно кратка традиција. Од една страна, нотаријатот е јавна служба, во чија надлежност се пренесени работи кои по својот карактер првенствено и во најголем дел влегуваат во сферата на вонпарничната јурисдикција на судот. Нотарот е лице со јавни овластувања, кому државата му дала дел од својот суверенитет, на начин што како субјект во правосудниот систем, нотарот дејствува во доменот на превентивната правна заштита. Основата којашто е претпоставка за постапувањето на нотарот е неспорност и диспозитивноста на правниот однос на странките. Нотарот во вршење на својата службена должност секогаш има улога на непристрасен повереник на сите лица кои учествуваат во постапката пред нотар. Од друга страна, она што е главна карактеристика на адвокатската професија е тоа што адвокатот секогаш настапува како застапник на интересите на една од странките. Во таа смисла, адвокатот ја нуди правната помош на начин што правно ја советува странката, составува приватни исправи, ја застапува пред судовите и други органи и сл. Во контекст на нотарското работење, адвокатот може да се јави како застапник на странка во постапка пред нотар врз основа на уредно полномошно, адвокатот може на барање на странките да составува приватни исправи, коишто подоцна ќе бидат солемнизирани од страна на нотар, доколку е тоа потребно. Меѓутоа, имајќи ја предвид природата и карактерот на работите коишто се во надлежност на нотарите и пред сè статусот на нотарот како лице со јавни овластувања, кому државата му доверила постапување во работи кои дотогаш биле во надлежност на судски и управни органи, доколку во постапка пред нотар биде ангажиран адвокат како полномошник на една од странките, адвокатот може да има исклучиво улога на застапник на интересите на странката, но никако улога на контролор на законитоста на работењето на нотарот. Имајќи го предвид погоренаведеното, адвокатот во постапка што се води пред нотар единствено може да се јави како застапник на странка и во ниту еден случај не смее, ниту може да има поинаква улога во постапката пред нотар, освен како полномошник на странката којашто ја застапува.

ни црти на неговото постапување се професионалност, самостојност, независност и неутралност. Нотарот работите од својот делокруг ги врши независно, самостојно, непристрасно и стручно, врз основа на закон, други прописи и општи акти засновани на закон. На нотарите им се гарантира (релативна) функционална и персонална независност во однос на државата и на странките. Имајќи предвид дека нотарот се поима како непристрасно трето лице, лице од јавна доверба, тој, со својот статус на лице со јавни овластувања, ја гарантира законитоста на спроведената постапка. Нотарот е стручно лице кое на крајно професионален начин ја врши својата дејност, при што негова основна службена должност е на правилен начин да ја испита вистинската волја на странките, да ги поучи за правните последици од преземањето на правната работа, а нивните изјави јасно и презизно да ги преточи во јавна исправа. Сите овие постапувања, според однапред утврдена строга законска процедура, придонесуваат за квалитетот на актот што го составува нотарот. Тоа придонесува за намалување на бројот на можните спорови при толкувањето на тој акт во поглед на правата и обврските на учесниците во правниот однос што се уредени со него. Посебната форма и содржина на нотарската исправа, како и нејзиното својство на јавна исправа, а во одредени случаи и на извршна исправа кога тоа го предвидува законот, во голема мера ја олеснува работата на судовите и другите државни органи, односно ја намалува потребата од интервенција во процесот на давање правна заштита.

Нотарот како лице од јавна доверба ја гарантира усогласеноста на преземените правни работи со важечките нормативни прописи, тој гарантира за правилно утврдениот идентитет и способноста⁴⁵ на странките за преземање на правните работи, како и за интегритетот на документите.

Со воведувањето на нотаријатот како самостојна, стручна, независна и непристрасна јавна служба, во голема мера се олесни докажувањето, односно остварувањето на правата во одредени спорови, а во некои случаи се елиминира потребата од водење парници. Нотарските исправи имаат посебна доказна вредност. Според законски утврдените услови, нотарските исправи имаат формална доказна сила на јавни исправи.

3. Економски причини

Неспорен е фактот дека функционирањето на нотаријатот во доменот на превентивното правосудство имаше позитивен ефект во однос на ефикасното и економичното остварување на правата на граѓаните. Преку услугите коишто ги нуди нотарската служба, граѓаните на брз

⁴⁵ Нотарот не смее да презема никакви службени дејствија со лице за кое знае или мора да знае дека постои законска причина поради која лицето е неспособно да презема или да склучи определена правна работа.

и економичен начин ги завршуваат своите правни работи. Правната заштита се остварува со помалку трошоци, што е секако голема придобивка. Од друга страна, превентивниот систем во кој дејствува нотарот, сам по себе значи намалување на трошоците не само за поединците, туку и за државата. Во таа насока, она што е важно да се напомене е дека нотаријатот во Република Македонија самостојно се финансира. Во досегашното работење, нотаријатот во ниту еден случај не добил финансиска поддршка од буџетот на Република Македонија.

Покрај подигнувањето на нивото на превентивната заштита, нотарите одиграа значајна улога во растоварување на судовите од постапување во предмети во коишто не постои правораздавање во вистинска смисла на зборот. Воведувањето на нотарската служба имаше за цел да се растоварат судовите од постапување во работи каде нема пресудување *stricto sensu* (нема правораздавање), првенствено во сферата на вонпарничната материја. Меѓутоа, трендот на дејудизијализација не се задржа само во рамките на вонпарничното постапување. Следуваше растоварување на судовите во сферата на извршната материја, а потоа и во работи кои не се спорни, а потпаѓаат под режимот на парничното постапување. Во правниот систем на Република Македонија голем број надлежности коишто беа во судска јурисдикција, со воведувањето на нотаријатот преминаа во изворна надлежност на нотарите. Денеска, нотарите вршат низа функции (нормативно-сертификациска функција, протоколарно-сертификациска, легализациска-сертификациска функција, депозитна функција, комесаријална функција, конзилијарно-мониторна функција, асекуративна функција, адјудикативно-егзекуциска функција) како нивни изворни или поверени надлежности. Ингеренциите коишто нотарот ги има според позитивните законски прописи се резултат на преносот на одредени судски надлежности, кое нешто имаше клучна улога во растоварувањето на судовите од постапување во неспорни работи. Согласно позитивните законски решенија, нотарите имаат релативно широк делокруг на работи и овластувања во нивна надлежност. Најголем дел од нив се изворни надлежности на нотарот уредени со Законот за нотаријатот. Но, нотарите во рамките на својата изворна надлежност вршат и работи кои се уредени со други законски прописи. Дел од изворните надлежности на нотарот уредени со посебни закони се во конкурентска надлежност со судовите. Од друга страна, нотарот врши и определени работи коишто не припаѓаат во негова изворна надлежност, туку во надлежност на судовите, при што нотарот постапува како повереник на судот. Ако се направи анализа на содржината на нотарската дејност и работите коишто денес ги вршат нотарите, сосема е јасно дека најголемиот дел од тие работи беа во надлежност на вонпарничните судови.

Така, до воведувањето на нотаријатот во Република Македонија за составување и потврдување (солемнизација) исправи беше надлежен судот. Постапката за составување исправи беше уредена со правилата на вонпарничната постапка, поконкретно со Законот за вонпроцесна постапка⁴⁶. Според одредбите на ЗВП од 1979 година, судот во постапката за составување и потврдување исправи составуваше исправи кога е тоа одредено со закон или кога е потребно исправата да има карактер на јавна исправа. Правилата коишто се однесуваа на материјата за составување исправи уредуваа две одделни постапки: постапка за составување судски тестамент и постапка за составување други исправи. Кога станува збор за постапката за составување судски тестамент, истата и по воведувањето на нотарската служба остана во надлежност на вонпарничниот суд, со тоа што во законот кој што ја уредува нотарската дејност (прво ЗВНР, а потоа ЗН) предвидени се одредби кои се однесуваат на составување нотарски акт за изјави на последна волја. Тоа практично значи дека кај постапката за составување тестамент нотарите имаат конкурентска надлежност со судовите.⁴⁷ Одредбите на ЗВП од 1979 година што се однесуваат на составување и потврдување на исправите, освен одредбите за составување судски тестамент, престанаа да важат со донесувањето на ЗИД ЗВНР во јуни 1998 година. Ова беше сосема разумно решение на законодавецот, имајќи предвид дека постапката за составување и потврдување исправи не влегува во сферата на судски постапки во кои судот врши функција на правораздавање. Како поткрепа на ова е и ставот на процесната теорија дека постапувањето на судот во постапка за составување исправи претставува гранично подрачје на вршење на судската функција. Во оваа постапка судот не решава правно прашање, ниту пак донесува одлука. Оваа активност на судот има карактер на правосудна функција толку колку што со посредство на судското составување на исправите се обезбедува настапување на дејството на материјалноправната изјава на волја кај засновањето, промената и престанокот на определени правни односи кога причините на правната сигурност тоа го бараат.⁴⁸ Од тие причини, постапката за составување и потврдување исправи е пренесена во надлежност на нотарската служба. До донесување на Законот за вршење на нотарските работи во 1996 година, во надлежност на вонпарничните судови беше и постапката за заверка на потписи, преписи и ракописи. Постапката за заверка на потписи, преписи и ракописи припаѓаше во доменот на административната дејност на судовите и органите на управата, при што заверувањето го вршеа ов-

⁴⁶ Закон за вонпроцесната постапка, „Службен Весник на СРМ“ бр. 19/1979.

⁴⁷ Тестементот во форма на нотарски акт се составува според одредбите што важат за составување судски тестамент. Види чл. 58 од ЗН.

⁴⁸ Така, В. Čalija, S. Omanović, *Граѓанско процесно право*, Sarajevo 2000, str. 366.

ластени службени лица. Според Законот за заверка на потписи, ракописи и преписи⁴⁹, заверката беше во надлежност на судовите и органите на управата. Бидејќи ЗВП од 1979 година беше донесен неколку години подоцна, истиот не ја уредуваше оваа постапка.⁵⁰ Иако не беа нормирани во процесниот закон којшто ја регулираше сферата на вонпарничното постапување на судот, постапките за заверување потписи, преписи, ракописи и преводи се сметаат за вонпарнични постапки кои имаат извесни карактеристики по кои суштествено се разликуваат од другите вонпарнични постапки, особено во делот што кај овие постапки судот не решава за правни прашања, ниту донесува одлуки, туку во нив судот само ја утврдува (потврдува) вистинитоста на определени факти врз основа на лично забележување.⁵¹ Бидејќи не претставува судска постапка во која се врши правораздавање, заверката на потписи, преписи и ракописи во целост премина во надлежност на нотарите. Растоварување на судовите во вонпарнична постапка има и кај судскиот депозит. Имено, ЗВНР, а потоа и ЗН, ја предвидува должноста на нотарот да преземе на чување исправи⁵² и можноста нотарот да преземе на чување пари и хартии од вредност.⁵³ Депозитот вложен кај нотарот има дејство на судски депозит. Иако судскиот депозит и понатаму остана вонпарнична постапка уредена со ЗВП, воведувањето на нотарскиот депозит влијаеше на бројот на постапки пред судовите кои се однесуваат на судскиот депозит. Со неговото нормирање се намали потребата од судскиот депозит. Во насока на современите тенденции за растоварување на судовите од постапување во неспорни работи, според Законот за вонпарничната постапка нотарите имаат надлежност да вршат делба на заеднички предмет или имот во форма на нотарски акт доколку помеѓу заинтересираните лица не постои спор во однос на начинот и условите на делба.⁵⁴ Во правото на Република Македонија, нотарите имаат конкурентска надлежност со судовите да вршат заверки на договорот за доживотна издршка и договорот за отстапување на имот за време на живот. Заверката на споменатите договори влегува во доменот на вонпарничната материја. По својот карактер, станува збор за постапка на составување, односно потврдување исправи. Во голем број држави каде што е прифатен латинскиот тип

⁴⁹ Закон за заверка на потписи, ракописи и преписи, „Службен Весник на СРМ“ бр. 31/72.

⁵⁰ Исто така, во надлежност на вонпарничните судови беа и заверките на потписи пред судот во согласност со одредбите на Законот за промет со земјиште и згради („Службен Весник на СРМ“ бр. 36/76, 10/79, 7/86, 51/88 и „Службен Весник на РМ“ бр. 38/91 и 41/93), Законот за продажба на деловни згради и деловни простории („Службен Весник на РМ“ бр. 2/94) и Законот за продажба на станови во општествена сопственост („Службен Весник на РМ“ бр. 8/93 и 49/93).

⁵¹ Така, С. Георгиевски, Коментар на Законот за вонпроцесната постапка, Скопје 1989, стр. 243.

⁵² Види чл. 85 ст. 1 ЗН. Иако тоа Законот за нотаријатот изрично не го кажува, нотарот може да преземе на чување исправи коишто произлегуваат од нотарското работење.

⁵³ Види чл. 86 ст. 1 ЗН.

⁵⁴ Види чл. 213 ст. 2 од ЗВП.

на нотаријат, нотарот се јавува во улога на повереник на судот во постапката за расправање на оставината. Во македонскиот правен систем, таквата можност се создаде со донесувањето на Законот за вонпарничната постапка во 2008 година, кога се отиде чекор понапред во процесот на дејудизијализација и на нотарите им се довери постапувањето во постапката за расправање на оставината. Со ЗВП се создаде правен основ и законска можност судот да може на нотарите да им го довери спроведувањето на оставинската постапка.⁵⁵ Доверувањето на оставинските предмети на постапување на нотарот како повереник на судот го врши претседателот на основниот суд.⁵⁶ Во овие предмети нотарот е повереник на судот и овие работи спаѓаат во кругот на доверени работи (комесаријална функција на нотарот). Во постапката за расправање на оставината како доверена работа нотарот постапува само ако нема спор ни за фактите ни за примена на правото.⁵⁷ Нотарите како повереници на судот во оставинска постапка постапуваат според правилата на ЗВП. Надзор над работата на нотарот како судски повереник врши судот што му ја доверил работата. Постапката за расправање на оставината е вонпарнична постапка во која се утврдуваат наследниците на умрениот, имотот кој ја сочинува неговата оставина и правата од оставината што им припаѓаат на наследниците, легатарите и на други лица. Станува збор за судска постапка во која, според природата на работата во која се постапува и одлучува, најчесто нема спор помеѓу наследниците, ниту во однос на тоа кои се наследници, ниту во поглед на основот на повикување на наследство, ниту во однос на имотот која ја сочинува оставинската маса или пак големината на наследните делови што им припаѓаат на наследниците, легатарите и на други лица. Работата на судот во оваа вонпарнична постапка во најголем број случаи се сведува на констатација на факти кои не се спорни ниту за судот, ниту за заинтересираните учесници. Имајќи го предвид, по правило, неспорниот карактер на постапката за расправање на оставината, сосема е јасно зошто во системот на слободен латински нотаријат на нотарската служба ѝ е доверено постапувањето во предмети за расправање на оставината. Императивот во однос на доверувањето на спроведувањето на оставинската постапка на нотарот, како повереник на судот, е непостоење никаков спор помеѓу заинтересираните учесници во постапката.

Со воведувањето на нотаријатот во Република Македонија, иако во

⁵⁵ Види чл. 126 ст. 2 од ЗВП.

⁵⁶ Види чл. 131 од ЗВП.

⁵⁷ Целта на воведување законско решение со кое нотарите добиваат нови ингеренции во сферата на вонпарничната јурисдикција примарно беше да се растоварат судовите од постапување во неспорни работи и секако, да се забрза оставинската постапка. Досегашната примена на ЗВП покажа дека ваквите цели се остварени и оправдани. Во таа смисла и А. Јаневски, Т. Зороска Камилоска, Граѓанско процесно право, книга втора, вонпарнично право, Скопје, 2010, стр. 116.

прв момент дојде до растоварување на судовите од неспорни работи за кои се постапуваше според правилата на вонпарничната постапка, тој процес продолжи и во другите постапки, првенствено во доменот на извршната постапка. Нашите позитивни прописи го нормираат постапувањето на нотарот во постапки на засновање и реализација на два вида на обезбедување: договорниот залог и преносот на сопственост на предмети и преносот на права (т.н. фидуцијарно обезбедување). Во однос на засновањето на фидуцијарниот пренос на сопственост и пренос на права, Законот за обезбедување на побарувањата од 2007 година⁵⁸ предвидува конкурентска надлежност на судовите и нотарите - спогодбата за обезбедување пренос на сопственост и пренос на права може да се склучи и кај нотар во форма на нотарски акт со кој му се пренесува на доверителот сопственоста на некој предмет од должникот или за таа цел на доверителот му се пренесува некое право на должникот.⁵⁹ Кога станува збор за засновањето на договорното заложно право, Законот за договорен залог⁶⁰ предвидува дека договорот за залог врз недвижност се заверува кај нотар и дека договорот за залог има својство на извршна исправа доколку е потврден од нотар и содржи изјава од договорните страни дека се согласни договорот за залог да има својство на извршна исправа.⁶¹ Во однос на реализацијата на доброволното заложноправно и фидуцијарно обезбедување, според Законот за договорен залог и Законот за обезбедување на побарувањата, нотарот се јавува како овластен субјект да ја спроведе постапката за реализација во однос на наведените реални средства на обезбедување на побарувањата. Постапката за реализација на залогот, односно фидуцијарниот пренос, е работа којашто по својата природа и карактер влегува во судска надлежност и тоа во сферата на присилното извршување. Имајќи го предвид фактот дека со донесување на Законот за извршување, судската надлежност во однос на присилното извршување премина во надлежност на извршителите, би требало да се интервенира во предметните закони на начин што ќе се бришат одредбите коишто го овластуваат нотарот да ја спроведе постапката на реализација на одделните средства за обезбедување. Во доменот на извршната постапка, нотарите имаат уште една надлежност, којашто во согласност со комесаријалната функција на нотарската служба ја вршат како повереници на судот. Со ЗИД ЗИ од 2009 година⁶² се пред-

⁵⁸ Закон за обезбедување на побарувањата („Службен Весник на Република Македонија“ бр. 87/2007).

⁵⁹ Види чл. 50 ст. 1 од ЗОП.

⁶⁰ Закон за договорен залог („Службен Весник на Република Македонија“ бр. 5/2003, 4/2005, 87/2007, 51/2011, 74/2012, 115/2014 и 98/2015).

⁶¹ Види чл. 22 ст. 1 и чл. 22-а ст. 1 од ЗДЗ.

⁶² Закон за изменување и дополнување на Законот за извршување од 2009 година, „Службен Весник на Република Македонија“ бр. 83/2009.

виде постапување на нотарот како повереник на судот во постапката на извршување. Според чл. 13 од ЗИД ЗИ од 2009 година, предлозите за извршување поднесени пред 26 мај 2006 година, кои не се правосилни (се мисли на донесени решенија) и предлози за извршување поднесени врз основа на веродостојна исправа, за кои не е донесено правосилно решение за извршување, судот ги предава на постапување кај нотар. Во оваа работа нотарот постапува како повереник на судот. Како повереник на судот, нотарот врши одредени процесни дејствија, кои по својата природа се неспорни.

На теренот на парничната постапка, исто така се предвидоа новини во насока на растоварување на судовите од постапување во неспорни работи. Несомнено, најкрупниот исчекор во таа насока е предвидување нова изворна надлежност на нотарите да донесуваат решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа. Со воведување на таквото законско решение, законодавецот всушност креира законска основа која дозволува и други субјекти, освен судот, да постапуваат во постапки кои по содржината на правната заштита што ја обезбедуваат во суштина значат постапки за издавање платен налог. Според ЗИД ЗИ од 2009 година, нотарот може на предлог на доверителот да донесе решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа за пристигнати парични побарувања, кое решение ќе претставува основ за спроведување на извршување. Постапката за донесување решение со кое се допушта извршување врз основа на веродостојна исправа е уредена со ЗИ. Имајќи го предвид карактерот на постапката за издавање платен налог, нашиот законодавец, а со цел да ги растовари парничните судови од постапување по предмети каде што нема пресудување *stricto sensu* (нема правораздавање) со оглед на тоа дека се работи за неспорни ситуации, нормативно ја уреди и адјудикативно-егзекуциската функција на нотарите како нивна изворна надлежност. Според Законот за парничната постапка, судот на нотар може да му го довери доставувањето писмена на барање на странка, која се согласува да ги надомести трошоците и наградата кои се предизвикани со доставата.

VII. ASPECTS CONCERNING THE CLIENT'S TRUST IN HIS NOTARY АСПЕКТИ КОИШТО СЕ ОДНЕСУВААТ НА ДОВЕРБАТА НА КЛИЕНТОТ ВО НЕГОВИОТ НОТАР

1. Слободен избор на клиентот

Во вршење на својата служба, нотарот е лице од доверба за странките. За правилно преземање на службените дејствија и воопшто за

правилното вршење на нотарската служба, нужно е да биде воспоставен однос на взаемна доверба помеѓу клиентот и нотарот. Странката при обраќање во нотарска канцеларија заради одредена правна услуга треба да знае дека она што ќе му го довери на нотарот, нотарот е должен да го чува како службена, нотарска тајна. Нотарската служба е од таков карактер што откривањето на податоците кои се сметаат за службена тајна би го загрозило правилното и ефикасно вршење на службата како и довербата што широката јавност ја има во таа служба. За да може нотарот правилно да ја врши својата служба, нужно е да ги дознае сите релевантни податоци во однос на правната работа којашто треба да се склучи пред него, да ги дознае сите околности поради кои се склучува правната работа и да ги дознае мотивите поради кои странките стапуваат како договорни страни во една конкретна правна работа. Само на тој начин нотарот може правилно да ги советува странките и да ја утврди нивната вистинска волја. Исто така, само на тој начин нотарот може да дојде во ситуација да одбие преземање на службено дејствие во оние случаи кога странките сакаат да постигнат некоја недопуштена цел. Односот на доверба помеѓу странката и нотарот е пресуден за квалитетното вршење на нотарската служба и заштитата на правата на странките. Токму поради тоа, таквиот однос мора да биде заштитен.

Должноста за чување нотарска тајна во Република Македонија е законска должност на нотарот. Законот за нотаријат предвидува дека „нотарот е должен да го чува како тајна сето она што е од личен карактер што го сознал при вршењето на нотарските работи, освен ако од закон и од волјата на странката не произлегува нешто друго“.⁶³ И Кодексот на професионалната етика на нотарите предвидува дека „граѓанинот или кој било друг орган кој ќе му довери на нотарот одделни податоци во врска со извршувањето на нотарската услуга, или нотарот сознал на друг начин, а кои се од доверлива природа, претставуваат професионална нотарска тајна“.⁶⁴

Односот на взаемна доверба помеѓу клиентот и нотарот произлегува од статусот на нотарот во системот на латинскиот тип на нотаријат како лице од јавна доверба којшто се смета за непристрасен повереник на странките.

На клиентот не може да му биде наметната одлуката кај кој нотар ќе се обрати за одредена правна услуга. Клиентот има слобода во изборот на својот нотар. Клиентот никогаш не е должен да се обрати кај одреден нотар. Од друга страна, клиентот може да одлучи и да го про-

⁶³ Види чл. 30 ст. 1 од ЗН.

⁶⁴ Види Кодекс на професионалната етика на нотарите, Нотарска комора на Република Македонија, под III.

мени нотарот. Тој е секогаш слободен во својот избор. Оттука, оваа слобода не може да се ограничи со клаузули содржани во договорите во однос на тоа пред кој нотар ќе се преземе правната работа.

Довербата помеѓу клиентот и нотарот не може да биде неограничена. Сепак, нотарот е лице со јавни овластувања, којшто е вршител на една одговорна јавна служба и за кога постои должност нотарските работи да ги врши совесно, чесно, непристрасно, во согласност со Уставот и законите и меѓународните договори. Точно е дека при преземањето на службените дејствија нотарот е должен да ги заштитува интересите на странките, но нотарот не може да ги презема сите дејствија што се побарани од него. Нотарот е должен да ги почитува императивните прописи и во своето работење да води сметка за јавниот поредок. Оттука, нотарот е должен да одбие преземање службено дејствие кое е спротивно на Уставот и законот, меѓународните договори, јавниот ред и мир и Кодексот на професионалната етика и морал. Нотарот е обврзан на задолжително пријавување корупција. Законска обврска е да се одбие преземање службено дејствие, а случајот да се пријави на надлежните органи доколку нотарот при вршење на нотарската служба дојде до сознание за корупција.⁶⁵

2. Службена тајна и должност на нотарот за дискреција

Начелото на странкарска привилегија– *intuitu personae* е едно од основните начела на нотарската служба. Суштината на ова начело се гледа во тоа што нотарот е должен да го чува како тајна она што го дознал во вршење на нотарската служба и преземањето на нотарските работи. Несомнено е дека службеното дејствување на нотарот во голема мера зависи и од доброто познавање на односите помеѓу странките. Поради тоа, за правилно извршување на својата работа, за нотарот како неопходен услов се поставува и постоење доверба на странките дека нотарот ќе го чува како тајна она што му го обзнанила странката, а се однесува на лицата, приватните односи и фактите врз основа на кои се составува нотарската исправа. Должноста да се чуваат како тајна податоците за клиентите е нотарска должност од начелен карактер. Ова произлегува оттаму што почитувањето на тајноста на клиентот е една од предиспозициите за градење однос на взаемна доверба помеѓу клиентот и нотарот и *vice versa*. Должноста за нотарска тајна е законска обврска на нотарот. Законот за нотаријатот на Република Македонија пропишува дека нотарот е должен да го чува како тајна сето она што е од личен карактер што го сознал при вршењето на но-

⁶⁵ Види чл. 27 од ЗН.

тарските работи. Ваквиот императив има отстапување во случаи кога од законот или од волјата на странката не произлегува нешто друго. И лицата кои работат во нотарската канцеларија се обврзани на чување на нотарската тајна. Траењето на должноста да се чува службената тајна не е ограничено. Ваквата должност не е врзана за протек на определено време, ниту е врзана за времето додека се врши нотарската служба. Должноста за чување на нотарската тајна е трајна, што значи дека таквата должност трае и по престанокот на вршење на нотарската служба. Во Кодексот на професионалната етика на нотарите на Република Македонија предвидено е дека податоците кои граѓанинот или кој било друг орган ќе му ги довери на нотарот во врска со извршувањето на нотарската услуга, или за кои нотарот сознал на друг начин, а кои се од доверлива природа, претставуваат професионална нотарска тајна. Обврската за чување професионална нотарска тајна се протега и на списите што нотарите ги чуваат во своите архиви. Она што нотарот го сознал од граѓанинот, а претставува тајна, може да се обелодени само во случај ако самата странка на несомнен начин го дозволува тоа.

Повредата на должноста за чување службена тајна предизвикува негативни импликации за нотарот. Основ за дисциплинска одговорност на нотарот поради повреда на оваа должност е одредбата која предвидува дека нотарот сторил повреда на службената должност така што сторил повреда на должноста утврдена со закон за вршење на нотарските работи со што сериозно се загрозува довербата во непристрасност на нотарот и во исправите кои ги составува, особено ако презема службено дејствие за работа за која според законот не е дозволена. Предметната одредба е доволно широка, така што под неа може да се подреди секое постапување на нотарот спротивно на со закон утврдените должности на нотарот при преземање на нотарските работи. За овој тип на повреда Законот за нотаријат предвидува дисциплинска мерка трајно одземање на правото на вршење нотарска служба или парична казна во висина од три до шест плати на претседател на основен суд со проширена надлежност.

CONCLUSION

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на изложените согледувања во однос на темата на непосреден интерес на овој национален извештај, по опсежната анализа на различните прашања и аспекти кои на непосреден начин ја тангираат проблематиката во однос на прашањето за поимањето на нотарот

како трета доверлива страна, без двоумење може да се заклучи дека нотаријатот претставува една од најзначајните институции на современото право, а нотарот со оглед на својата функционална поставеност во правниот систем и положбата во општеството, недосмислено го заслужува статусот на трета доверлива страна. Неговата улога во јакнење на правната сигурност, заштитата на јавниот интерес и растоварувањето на правосудството се покажа како клучна за севкупното функционирање на правниот систем на една држава.

Од аспект на состојбите во Република Македонија, може да се резимира дека досегашното, мошне успешно функционирање на нотарската служба во Република Македонија недвосмислено покажа зошто нотаријатот, како јавна служба која функционира првенствено во доменот на превентивното правосудство, треба да се третира како значаен и незаменлив фактор во правниот систем. Од оваа перспектива, анализирајќи ја придобивката од функционирањето на нотаријатот во последните 17 години од започнувањето на работата на првите нотари во 1998 година, може да се каже дека денес нотаријатот во Република Македонија претставува модерен јавен сервис на граѓаните, деловните субјекти и другите заинтересирани лица кој мошне успешно одговори на потребата за остварување побрза, поефикасна и поефтина правна заштита, олеснување и побрзо одвивање на правниот промет, зголемување на правната сигурност и секако, растоварување на судовите од постапување во неспорни работи, што беше и основна цел при воведување на нотарската служба во правниот систем на нашата држава. Воведувањето на нотаријатот не значеше придобивка само за приватните субјекти, барателите на нотарските услуги. Придобивки од воведување на нотарската служба има и државата. Нотарот преку нудењето на правните услуги на приватните субјекти, непосредно го штити и јавниот интерес.

Докажаниот статус на етаблирана и кредибилна служба којашто успешно ги извршува функциите од својот домен се огледа и во тоа што нотарите во Република Македонија во континуитет добиваат нови надлежности. Нотарите позитивно одговорија и на тој предизвик. Практиката покажува дека нотарите квалитетно и ефикасно ги извршуваат работите од својата надлежност и дека и покрај зголемениот обем на работа со оглед на новите ингеренции, бележат само позитивни резултати. Процесот на дејудисијализација сè уште не е завршен и во иднина се очекува нотарската служба да добива нови надлежности.

Во контекст на предметната проблематика и актуелната тема за поимањето на нотарот како трета доверлива страна, на крајот заслужува внимание и прашањето зошто треба да се инсистира на принципот

numerus clausus од аспект на организацијата на нотаријатот во однос на ограничениот број нотарски места во временски момент кога е сè поизразена тенденцијата за либерализација, односно дерегулација на нотарската служба, во контекст на интернационалните политики за либерализација на услугите, вклучително и правните услуги.

Еден од основните принципи на системот на латинскиот тип на нотаријат е ограниченоста на бројот на вршители на нотарската дејност. Предвидувањето одредби во законите коишто ја уредуваат нотарската дејност во одделни национални правни системи во однос на критериуми според кои се определува бројот на нотари, укажува на тоа дека бројот на нотарски места е ограничен и контролиран од државата. Бројот на нотарски места е оној број за кој се проценува дека е неопходен со цел граѓаните и другите заинтересирани лица да бидат опслужени на брз, квалитетен и стручен начин, а истовремено нотарите да можат од нивната работа да обезбедат сигурна материјална егзистенција соодветно на значењето и одговорноста на службата којашто ја вршат. Правилото за ограничен број нотарски места, *numerus clausus*, денеска е одраз на потребата за вршење на нотарската дејност, на начин што преку контролираниот број нотарски места се контролира доволниот обем на работи коишто ги има еден нотар, со што се обезбедува неговата сигурна материјална положба којашто ја гарантира неговата независност. Сите работи што влегуваат во надлежност на нотарската служба, со оглед на нивната природа и карактер, а особено имајќи ја предвид положбата на нотарот како лице со јавни овластувања, кое својата дејност ја врши со елементи на државен суверенитет, но како слободна професија, при што функционално припаѓа во доменот на вонпарничното судство и превентивното правосудство, налагаат бројот на нотарите да биде ограничен.

Доколку се прифати либерализацијата во доменот на нотарската служба, тоа би продуцирало само негативен ефект во однос на квалитетното вршење на нотарските услуги. Имено, сите ограничувања коишто важат во однос на пристапот во нотарската служба и бројот на нотарските места, строгите квалитативни услови коишто треба ги исполнуваат кандидатите кои претендираат да станат нотари, општоприфатените принципи на нотарското работење во системот на латинскиот тип на нотаријат, претставуваат гаранција во однос на квалитетот на услуги коишто ги обезбедуваат нотарите. Примарен аргумент во однос на тоа зошто не треба да се дозволи либерализација на нотарската служба е тоа што за разлика од другите правни професии, единствено нотарската професија претставува јавна служба во која се вршат дејности со елементи на државен суверенитет. Нотарската служба,

како дел од правниот систем, функционално припаѓа во доменот на вонпарничната јурисдикција и превентивното правосудство. Имајќи ја предвид неговата доминантна улога во доменот на превентивното правосудство, нотарот најчесто се поима како превентивен судија. Јавниот карактер на нотарската служба и нејзината улога во сферата на превентивната правна заштита влијае и на дефинирањето на положбата на носителите на таа служба, на начин на кој има доста сличности со судскиот статус. Ако го имаме ова предвид, сосема е јасно зошто не би смеела да се дозволи либерализација во доменот на нотаријатот.



XXVIII МЕЃУНАРОДЕН КОНГРЕС НА НОТАРИТЕ ПАРИЗ, ФРАНЦИЈА

нотар Васил Кузманоски

Работен план на тема 2:

ЕЛЕКТРОНСКИ НОТАРСКИ АКТИ И БЕЗ ХАРТИЕНИ ПРОЦЕСИ

ноември, 2015 година

Содржина:

1. Вовед	1
2. Правна рамка	4
3. Електронските потписи во законодавството на Р. М.	7
3.1. Клириншка куќа КИБС А.Д. - Скопје	15
3.1.1. Е-влада (E-GOV)	18
4. Корелација на Законот за податоците во електронски облик и елек- тронски потпис во Република Македонија со други законски прописи и улогата на нотаријатот во примената на електронскиот потпис ..	24
4.1. Закон за катастарот на недвижностите	24
4.2. Закон за задолжница	31
4.3. Електронска поврзаност на нотарот со ЈП Службен весник на Република Македонија	35
4.4. Електронска поврзаност на нотарот со Централниот регистар на Република Македонија	38
4.5. Електронска поврзаност на нотарот со Управата за финансиско разубување	40
5. ВИП регистрација на имот	42
6. Нотарска исправа составена во електронски облик	44
7. Заклучни согледувања	46

1. ВОВЕД

Една од причините за брзиот развој на технологијата се информациските системи. Технолошките можности се зголемени до таа мера што е дозволено конструирање поголеми и пософистицирани системи и доделување сензитивни и критични функции на нив.

Комуникациите, науката и индустријата во голема мера се развија благодарение на компјутерската технологија, така што нашиот начин на живеење неповратно се смени.

Вештината на употреба на шифри, односно кодови за пишување скриени информации е присутна уште од најстари времиња. Во историјата се познати примерите од Стара Грција каде шифрираните пораки биле пренесувани, така што биле тетовирани на главата на робовите, на местото на кое потоа растела коса и ги покривала пораките, или пак примерот со таканаречениот *sky-tale*, *грвен сѝај* на кој биле пишувани букви чии комбинации се добивале со нивно вртење.

Сепак, типичен пример е таканаречената шифра на Цезар, која служела за пренесување информации во Стариот Рим. Иако од денешен аспект шифрава е премногу едноставна, сепак во антиката претставувала полезно откритие.

Денес, во времето на информатичката технологија, шифрираното пишување добива уште поголемо значење и има улога да го заштити протокот на информации на интернет.

Електронски потпис, кој е во легална електронска форма, покажува дека личноста ја прифаќа содржината на пораката во електронскиот запис. Општоприфатена дефиниција за електронски потпис е дека... „Електронски потпис претставува низа на податоци во електронски облик кои се содржани или логично поврзани со други податоци во електронски облик и е наменет за утврдување на автентичноста на податоците и идентитетот на потписникот“.

Електронскиот потпис е технологија со чија примена во системот на електронските работи се овозможува проверка на автентичноста на потписникот, заштитен е интегритетот на податоците кои се пренесуваат и неотповикливост на електронскиот потпис на датумот на пораката или документот. Значи аналогно на користењето на рачниот потпис во стандардниот систем, електронскиот потпис се користи во електронскиот систем.

Електронскиот потпис или методот за недвосмислено и непрече-

но поврзување на содржината на пораката со нејзиниот потписник е всушност комбинација од два криптографски системи: симетрични и асиметрични.

Кај **симетричниот систем** на шифрирање двете страни користат ист клуч. Карактеристично за овој тип на системи е тоа што пораката се дешифрира на истиот начин на кој се шифрира. Сепак, симетричните системи не се безбедни доколку клучот е украден или откриен, односно се најде во рацете на трето лице.

Асиметричниот систем на шифрирање се карактеризира со употреба на два различни клуча, таканаречен јавен клуч и приватен клуч. Покрај испраќач на пораката, кај асиметричниот систем на енкрипција постои и трета страна, која овозможува потврда на идентитетот на двете страни. Тоа се таканаречените доверливи трети страни, односно агенции за верифицирање кои откако ќе добијат доказ за идентитетот на испраќачот, издаваат соодветна потврда за тоа.

За реализација на квалификуван електронски потпис потребно е поседување средства за формирање квалификуван електронски потпис и квалификуван сертификат издаден од акредитиран издавач. На денешен степен на технолошки развој за реализација на квалификуван електронски потпис се користи асиметричниот криптографски систем, а смарт-картички се користат како средства за формирање на електронскиот потпис.

Најпопуларни апликации во кои се користи електронски потпис се:

- Заштитени веб-трансакции;
- Заштитени електронски пораки;
- Заштитен ФТП (FTP) сервис;
- Формирање ВПН (VPN) мрежа;
- Безбедно управување со документација;
- Безбедно плаќање преку интернет. Најзначајни полиња на примена на електронски потпис се:
 - Електронски бизнис (e-business);
 - Електронска трговија (e-commerce);
 - Електронско банкарство (e-banking);
 - Електронско здравство (e-health-care);
 - Електронска управа (e-government);
 - Платежни системи на чип-картички (EMV). Електронскиот потпис кој во себе содржи енкрипција, се нарекува **дигитален потпис**. Според тоа, дигиталниот потпис е еден вид електронски потпис.

Дигиталното потпишување со користење на асиметричниот систем на енкрипција ги опфаќа следниве чекори:

1. Испраќачот пишува порака;
2. Испраќачот на пораката користи приватен клуч да ја шифрира пораката;
3. Испраќачот додава второ ниво на енкрипција, користејќи го јавниот клуч на примачот;
4. Пораката е испратена;
5. Примачот ја дешифрира пораката користејќи го својот приватен клуч;
6. Примачот го дешифрира второто ниво на енкрипција користејќи го јавниот клуч на испраќачот. Покрај користењето на асиметричниот криптографски систем, кај дигиталниот потпис се користи и таканаречената хеш-функција која се користи за креирање на таканаречената отпечатена порака, која се шифрира со приватен клуч и асиметричен алгоритам и претставува дигитален потпис на пораката. Кога таквата порака со дигитален потпис ќе се достави на некој примател, тој врши верификација на дигиталниот потпис, така што го дешифрира јавниот клуч на потписник и проверува дали така добиената хеш-вредност е идентична со хеш-вредноста на пораката којашто примателот ја одредил независно по примањето на пораката. Ако така споредените податоци се идентични, тогаш се потврдува верификуваниот дигитален потпис и автентичноста на податоците.

2. ПРАВНА РАМКА

Значењето на електронскиот потпис посебно доаѓа до израз во електронската трговија. Соодветно на потпишувањето на договорите во писмена форма, електронскиот потпис кај електронските договори значи потврда на автентичноста на страните. Поради неговото значење во националното законодавство, донесени се закони за регулирање на електронските потписи во контекст на трговските договори.

Во меѓународниот систем постојат следните правила со кои се регулира електронскиот потпис:

- Модел-закон за електронски потпис на УНИЦИТРАЛ (UNICITRAL) кој има за цел да им помогне на земјите во регулирање на националните законодавства во регулирањето на електронскиот потпис.

Модел-законот има дванаесет членови во кои се регулирани следниве прашања:

1. Подрачје на примена;
2. Дефиниции на основните категории;
3. Еднаков третман на технологиите за потпис;
4. Толкување;
5. Модификација со договор;
6. Согласност со условите за потпишување;
7. Исполнување на правилата за согласност;
8. Однесување на потписникот;
9. Однесување на давателот на сертификати;
10. Доверливост;
11. Однесување на примачот;
12. Признавање на странските сертификати и електронски потписи.

Целта на модел-законот не е да ја попречува нормалната примена на правилата на меѓународното приватно право. Согласно неговата природа на незадолжителен акт, целта на модел-законот е да ги хармонизира националните законодавства во практична примена на функциите на дигиталните потписи, поради наднационалниот, односно глобалниот карактер на електронската трговија;- **Директивата 1999/93/ЕЦ за Рамка на заедницата за електронски потписи која има за цел** да го олесни користењето на електронски потписи и да придонесе за нивно правно признавање. Директивата воспоставува правна рамка за електронски потпис и одредени сертификати за да се обезбеди соодветно функционирање на внатрешниот пазар. Директивата разликува два вида потпис:

- „Електронски потпис“ што означува податоци во електронска форма кои се прикачени или логично придружени со други електронски податоци и кои служат како метод за утврдување автентичност; и

- „Напреден електронски потпис“ кој означува електронски потпис кој ги исполнува следниве критериуми:

1. поврзан е единствено со потписникот;
2. подобен е за идентификација на потписникот;
3. создаден е со средства кои потписникот може да ги има под контрола;
4. поврзан е со податоците на таков начин што секоја натамошна промена на податоците може да биде откриена. Директивата предвидува неколку обврски за државите членки, и тоа:

- Обезбедување услови за креирање напредни електронски потписи со помош на безбеден уред за креирање потписи и базирани на квалификуван сертификат;

- Низа на услови во поглед на непроменливоста на правната ефективност на електронскиот потпис во судските постапки.

3. ЕЛЕКТРОНСКИТЕ ПОТПИСИ ВО ЗАКОНОДАВСТВОТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис во Република Македонија (Сл. весник на РМ број 34/2001) е донесен на ден 03.05.2001 година, а стапил во сила на ден 11.05.2001 година. Законското решение претрпело измени и дополнувања, и тоа согласно Законот за изменување на Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис во Република Македонија (Сл. весник на РМ број 6/02 од 30.01.2002 година) и Законот за изменување и дополнување на Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис во Република Македонија (Сл. весник на РМ број 98/08 од 04.08.2008 година). Законот содржи 53 членови во кои се содржат одредби за електронското работење. Со овој закон се уредува и регулира електронското работење кое вклучува употреба на информатичка и телекомуникациска технологија и употреба на податоци во електронски облик и електронски потпис и во судски, управни постапки и во платниот промет. Значи, согласно законот, електронски потпис подразбира низа податоци во електронски облик кои се содржани или се логично поврзани со други податоци во електронски облик и е наменет за утврдување на идентитетот на потписникот.

Како подвид на електронскиот потпис, законот го познава и таканаречениот општоприфатен електронски потпис кој е електронски потпис, доколку исклучиво и единствено е поврзан со потписник и ако е создаден со употреба на податоци и средства за општоприфатено електронско потпишување, кои се во целосна контрола на потпишуваниот и кои се поврзани со податоци на кои се однесуваат, на начин што овозможуваат утврдување на секоја подоцнежна промена на тие податоци на кои се однесува потписот или промена на логичната поврзаност на самите податоци. Значи електронскиот потпис се изедначува со своерачниот потпис и има еднаква важност и сила на доказ како и своерачниот потпис во врска со пешатените документи, меѓутоа особено значајно е да напоменам дека во моментот во правниот систем на Република Македонија електронскиот потпис не важи таму каде што се бара своерачен потпис пред нотар или суд.

Значајна одредба за карактерот на електронскиот потпис е членот 12, според кој „електронски потпис не може да се оспори или да се одбие како доказ само поради тоа што е во електронски облик или ако

за истиот нема квалификуван сертификат или ако сертификатот не е издаден од акредитиран издавач или не е формиран на средства за општоприфатливо електронско потпишување“.

Начинот на функционирање на електронскиот потпис во себе содржи два клучни елементи, и тоа: првои испраќач – креирање потпис и второ примач – верификација на потпис. Креирањето на потписот содржи две фази, од кои првата подразбира отисок на пораката, а потоа следува шифрирање на отисокот, а додека пак верификацијата на потписот содржи три фази, од кои првата подразбира дешифрирање на потписот, понатаму следува креирање на отисокот и конечно последната фаза која подразбира споредување на отисоците. Оттаму може да се заклучи дека електронскиот потпис во себе содржи три клучни карактеристики, и тоа: автентичност (Authentication) што подразбира дека потписот на испраќачот е на фајлот, интегритет (Integrity) што подразбира дека податоците не се променети откако се потпишани и неотповикливост (Non- repudiation) што подразбира дека испраќачот не може да го одрече потписот на фајлот.

Согласно законот, сертификат е потврда во електронски облик со кој се потврдува врската меѓу податоците за проверка на електронскиот потпис со одредено лице, носителот на сертификатот и идентитетот на тоа лице, додека квалификуван сертификат е сертификат кој содржи повеќе податоци за потписник, податоци за проверка на електронскиот потпис кои се поврзани со податоците за електронско потпишување.

Електронскиот сертификат ја содржи следната структура:

- верзија на форматот на сертификатот – стандардот X.509;
- сериски број на сертификатот – го доделува издавачот на сертификатот;
- идентификатор на алгоритмот – алгоритмот за електронско потпишување;
- назив на издавачот на сертификатот;
- рок на важење на сертификатот;
- субјект (сопственик, носител) на сертификатот;
- јавниот клуч на субјектот;
- електронскиот потпис на издавачот на сертификатот.

Носителот на сертификатот е должен податоците и средствата за електронско потпишување да ги чува како добар домаќин, да ги употребува во согласност со законот и подзаконските акти и да го спречи секој неовластен пристап до тие податоци и средства. Освен тоа, но-

сителот на сертификатот е должен да побара поништување на својот сертификат ако неговите податоци за електронско потпишување или неговиот информатички систем се изгубени или загрозени на начин кој влијае на сигурноста на формирање на електронскиот потпис или ако постои можност за злоупотреба или ако дошло до промена на податоците наведени во сертификатот.

Во Република Македонија Министерството за финансии води регистар на издавачите на сертификати во Република Македонија, кој се потпишува со општоприфатлив електронски потпис чиј квалификуван сертификат се објавува во „Службен весник на Република Македонија“. Законот предвидува можност издавачите од странство да можат да се регистрираат во Министерството за финансии под услов нивните сертификати да се признаат во Република Македонија. Согласно Законот, издавачот на сертификат е должен најмалку 30 дена пред почетокот на својата дејност да се регистрира во Министерството за финансии, должен е да донесе правила кои треба да бидат усогласени со законот и сите подзаконски акти, а кои правила издавачот е должен доследно да ги спроведува. Издавачот е должен во своите правила да предвиди дали, каде и како ќе го врши известувањето за издавање или поништување на сертификатот, а Министерството за финансии е должно да обезбеди поништување на сертификатите на издавачите кои престанале со работа или на кои им е забрането работењето ако тоа претходно самите не го направиле или ако дејноста на издавачот не ја презел друг издавач.

Согласно Законот, издавачот на сертификати е должен во рок од два дена да ги поништи сите сертификати пред истекот на нивната важност, а секогаш е должен тоа да го стори ако тоа го бара носителот на сертификатот или ако издавачот утврди дека носителот на сертификатот умрел или ја изгубил деловната способност или престанал да постои или ако се промениле околностите кои битно влијаат на полната важност на сертификатот или ако податоците во сертификатот се погрешни или ако сертификатот е издаден врз основа на погрешни податоци или податоците за проверка на електронскиот потпис или информацискиот систем на издавачот се загрозени на начин кој влијае на сигурноста на сертификатот или податоците за електронско потпишување или информацискиот систем на носителот на сертификатот се загрозени на начин кој влијае на сигурноста на електронското потпишување или ако издавачот престанал со дејноста или истата му е забранета и неговата дејност не ја презел друг издавач или ако сертификатот треба да се поништи со одлука на суд или друг надлежен орган.

Издавачот понатаму е должен во своите правила да предвиди дали, каде и како ќе го врши известувањето за издавање или поништување на сертификатот, меѓутоа должен е да го извести носителот на сертификатот за поништувањето на истиот, без оглед на тоа што е утврдено со неговите правила.

Министерството за финансии, пак, е должно да обезбеди поништување на сертификатите на издавачите кои престанале со работа или на кои им е забрането работењето ако тоа претходно самите не го направиле или ако дејноста на издавачот не ја презел друг издавач.

Носителот на сертификатот е должен да побара поништување на својот сертификат ако неговите податоци за електронско потпишување или неговиот информатички систем се изгубени или загрозеани на начин кој влијае на сигурноста на формирање на електронскиот потпис или ако постои можност за злоупотреба или ако дошло до промена на податоците наведени во сертификатот. Поништување на сертификатот меѓу носителот на сертификатот и издавачот има правно дејство од моментот кога сертификатот е поништен, притоа при поништувањето на сертификатот мора да се наведе точното време и датумот на поништување и тоа секогаш важи од моментот на поништување па во иднина, што значи забрането е ретроактивно поништување на сертификатот.

Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис предвидува дека издавачот мора да ја чува најмалку пет години документацијата за преземените мерки на безбедност согласно со овој закон и подзаконските акти и документацијата за сите издадени и поништени сертификати, и тоа на начин кој ќе обезбеди податоците од оваа документација да бидат секогаш достапни и нивната автентичност и промените во истите да може секогаш да се проверат.

Издавачот е должен пред да престане со вршење на дејноста да го извести Министерството за финансии и носителите на издадените сертификати и да ги обезбеди сите права и обврски околу издадените сертификати да бидат преземени од друг издавач или да ги поништи сите важечки сертификати.

Исто така законот предвидува дека издавачот е должен целокупната документација да ја предаде на друг издавач кој ќе ги преземе сите права и обврски во врска со издадените сертификати, а ако таков нема, тогаш истата е должен да ја предаде на Министерството за финансии.

Како што напоменав погоре, во моето излагање македонскиот Закон за податоците во електронски облик и електронски потпис пред-

видува квалификуван сертификат, кој го дефинира како сертификат кој содржи: име или назив и држава на живеалиштето, односно седиштето на издавачот; име или назив, односно псевдоним на носителот или назив, односно псевдоним на информатичкиот систем со назнака на носителот; податоци за проверка на електронскиот потпис кои се поврзани со податоците за електронско потпишување; почеток и крај на важењето на сертификатот; идентификациски број на сертификатот; општоприфатениот електронски потпис на издавачот и евентуалните ограничувања за употреба на сертификатот.

За релевантни податоци од квалификуваниот сертификат се сметаат особено:

- а) податоците за начинот на проверка на идентитетот на носителот на сертификатот;
- б) времето, датумот и начинот на издавање на сертификатот;
- в) причините, времето, датумот и начинот на поништување на сертификатот;
- г) времето на важење на сертификатот; и
- д) сите пораки кои се поврзани со важноста на сертификатот размнети меѓу издавачот и носителот на сертификатот.

Со издавање квалификуван сертификат, издавачот е одговорен спрема секое лице кое се повикува на квалификуван сертификат, и тоа особено е одговорен за точноста на сите податоци во сертификатот, дека носителот на сертификатот во времето на издавање на истиот ги имал податоците за електронско потпишување кои се совпаѓаат со податоците за проверка на електронскиот потпис кои се назначени во сертификатот, понатаму одговорен е за комплементарноста на податоците за електронско потпишување и проверка на електронскиот потпис, ако издавачот на носителот на сертификатот му ги дал тие податоци и за моментално поништување на сертификатот доколку постои причина за тоа и за објавување на поништувањето.

Издавачот може да ја ограничи употребата на сертификатот или висината на трансакцијата и тогаш одговара само во рамките на овие ограничувања, ако трети лица можеле да ги препознаат овие ограничувања.

Издавачот кој издава квалификувани сертификати е должен услугите да ги дава стручно и совесно, а исто така е должен да води регистар на поништени сертификати кој регистар треба да го содржи најмалку идентификацискиот број на поништениот сертификат за да може со сигурност да се утврди кој е поништениот сертификат. Значајно е тоа што законот изрично предвидува дека регистарот не смее да

содржи податоци за причините на поништувањето или кои било други податоци кои не се содржани во сертификатот, освен датумот и времето на поништување. Освен тоа, законот предвидува и дека издавачот е должен регистарот да го потпише со својот општоприфатен електронски потпис за кој има квалификуван сертификат кој е најмалку подеднакво сигурен, како и сертификатите кои се водат во регистарот.

Издавачот кој издава квалификуван сертификат и кој ќе престане со дејноста согласно со овој закон е должен да обезбеди друг издавач кој издава квалификувани сертификати да го преземе водењето на поништените квалификувани сертификати во својот регистар, а ако пак издавачот не обезбеди преземање на водењето на поништените квалификувани сертификати, тогаш тоа ќе го направи Министерството за финансии на трошок на издавачот.

Издавачот е должен да употребува системи и опрема која обезбедува техничка и криптографска сигурност и која ќе гарантира максимална безбедност и доверливост на податоците со стандардите на Европската Унија и светските стандарди.

Понатаму, издавачот е должен за чување на квалификуваните сертификати да користи сигурни системи со кои:

- а) се овозможува да се провери автентичноста на сертификатот;
- б) се обезбедува достапност на сертификатот само ако тоа претходно го дозволил носителот;
- в) се овозможува само овластени лица да внесуваат нови податоци или да ги менуваат постојните; и
- г) се овозможува корисникот на едноставен начин да ги забележи промените кои можат да го загорзат исполнувањето на претходните услови.

Конечно, Законот предвидува инспекциски надзор од страна на Министерството за финансии, како и казнени одредби за непочитување на одредбите на законот.

3.1. Клириншка куќа КИБС А.Д. - Скопје

Клириншка куќа КИБС А.Д. - Скопје е првиот регистриран издавач на сертификати (ИС) во Република Македонија.

Основана во 2001 година како А.Д. во сопственост на банките како деловни активности на Клириншката куќа, се утврдени следните активности:

- Клиринг на мали плаќања;

- Единствен регистар на трансакциски сметки (ЕРТС);
- Размена на податоците за блокирани сметки;
- Размена на податоците од Даночниот регистар;
- Размена на податоците за сметките од трезорот;
- Издавач на сертификати за електронски потписи;
- Други услуги (ПИОМ, ЦР).

Почнувајќи од јуни 2006 година, КИБС ИС издава квалификувани дигитални сертификати на физички и правни лица, вклучувајќи субјекти од приватниот и од јавниот сектор. Сертификатите на КИБС досега успешно наоѓаат примена во повеќе услуги на е-влада, како и во финансискиот сектор на Република Македонија.

КИБС ИС припаѓа на Меѓународната мрежа на доверливи соработници (хиерархија) на светскиот издавач на сертификати *VeriSign*, сопосредство на *ADACOM S.A.* како филијала на *VeriSign*, надлежна за Балканот. Сите издадени персонални сертификати коренски се потпишани од *VeriSign*, што ја потврдува нивната доверливост и во меѓународни рамки.

КИБС ИС се појавува и во улога на застапник и продавач на широка палета на сертификати ССЛ (SSL) (серверски) од светски признатите издавачи: *VeriSign*, *GeoTrust* и *Thawte*.

КИБС ги надополнува и подобрува услугите што ги нуди како издавач на сертификати преку соработка со повеќе странски компании. Во деловните партнери на КИБС ИС се вбројува и водечкиот производител на безбедни средства за електронско потпишување - *Gemalto*.

Работењето на КИБС ИС е под надзор и акредитација на Министерството за финансии, согласно со одредбите од Законот за податоци во електронски облик и електронски потпис („Службен весник на Република Македонија“ бр. 34/2001) и сите подзаконски акти донесени врз основа на овој закон.

Ефектите од постоењето на ваков издавач на сертификати се многубројни, а јас ќе наведем само некои од нив, и тоа:

- Следење на светските текови и искуства за безбедна електронска размена на податоци во Република Македонија;
- Поттикнување на развојот на електронското работење (е-банкарство, е-влада, е-трговија и др.) во Република Македонија и придобивките кои произлегуваат од ова за сите учесници;
- Задоволување на потребите на деловните субјекти и граѓаните од Република Македонија за безбедна комуникација;
- Рационално искористување на сопствените капацитети (техничко-технолошките) и стручните потенцијали на човечките ресурси;

- Потврдување на угледот и довербата на КИБС кои ги гради и развива од своето основање;

- Остварување дополнителни приходи и др.

КИБС ИС ги издава следните видови сертификати, и тоа: персонални сертификати и серверски сертификати.

Персонални сертификати се Верба и Верба про кои се од класата 3 сертификати и се со следните намени:

- Верба е персонален сертификат кој се издава само на физички лица – граѓани;

- Верба про е персонален сертификат кој се издава на барање на лице вработено кај субјект, со цел да го користи за службени потреби, во вршењето на професионалната дејност. Употребата на овој сертификат е за исти намени за кои се користи сертификатот Верба.

Сертификатите Верба сервер се издаваат на деловни субјекти кои поседуваат сервер.

Персоналните сертификати Верба и Верба про се користат за дигитално потпишување при што се утврдува автентичност на податоците што подразбира дефинирање и проверка на идентитетот на испраќачот, неотповикливост што подразбира испраќачот да не може да одрече дека не ја испратил пораката, заштита на тајноста на податоците што подразбира спречување на откривање на нивната содржина и интегритет на податоците што подразбира спречување од нивна неовластена промена. Понатаму со овие сертификати се врши дигитално шифрирање што подразбира заштита на тајноста на податоците, како и за автентичност при пристап на веб-страницата.

За разлика од Верба и Верба про, сертификатите Верба сервер се користат за утврдување на идентитетот и сопственоста на името на доменот и за безбедна комуникација помеѓу серверите и помеѓу серверот и корисниците.

Конечно, електронските сертификати се применуваат во:

- **Е-БИЗНИС (E-BUSINESS) B2B / B2G / B2C / E2B;**

- Е-ВЛАДА (E-GOV) G2G / G2B / G2C;

- Е-ПОТРОШУВАЧ (E-CONSUMER) C2C.

Постојат голем број придобивки од примената на електронските сертификати, како што се:

- Се зголемува безбедноста на податоците и полесно се штитат личните податоци;

- Се применуваат стандардни процедури кои обезбедуваат поорганизирано, побрзо и подоверливо работење;

- Зголемена е довербата помеѓу учесниците;
- **Активностите се временски неограничени во текот на 24 часа, секој ден;**
 - Се намалуваат материјалните трошоците, човечките ресурси и сл.;
 - Вршењето на дејноста не се ограничува на службените простории, може да се користи од дома или од друг покомфорен амбиент;
 - Се зголемува конкурентноста;
 - Се забрзува обртот на капиталот;
 - Архивираната електронска документација е попрегледна и не бара физички простор за складирање;
 - Просторот за презентирање и понуда на своите производи и услуги е неограничен;
 - Подеднаква е можноста за учество како на големите така и на помалите субјекти на пазарот.

3.1.1. Е-ВЛАДА (E-GOV)

E-Governance претставува „владеење“ преку масовно користење на модерните информатичко-комуникациски технологии од страна на владите и граѓаните.

Е-влада (e-Government) се дефинира како систематско воведување и користење на информатичките и комуникациските технологии во Владата заради промовирање на развојните цели, вклучувајќи: подобрување на ефикасноста и ефективноста; зголемување на транспарентноста и одговорноста и подобрување на испораката на владините услуги кон граѓаните, бизнисите и другите заинтересирани страни.

Процесот е-влада има три столба, и тоа:

- **Првиот столб е таканаречениот G2G (Government to Government) кој ја опфаќа** целокупната „компјутеризација“ на процесите во рамките на една институција и интеракцијата помеѓу владините институции;

- **Вториот столб е G2C (Government to Citizens) кој ги опфаќа** интеракциите помеѓу владините институции и граѓаните, односно им ги става на располагање на граѓаните услугите кои ги нуди владата; и

- **Третиот столб G2B (Government to Businesses) кој ги опфаќа** интеракциите помеѓу владата и бизнисот (компаниите и поединците), односно им ги става на располагање на бизнисите услугите кои ги нуди владата.

Темел за градење на комплетно електронско работење на владата претставува столбот G2G. Неговата основна компонента е осигурување

безбедна и брза информатичко-телекомуникациска инфраструктура, која ќе обезбеди комуникација помеѓу институциите на лесен и доверлив начин. Тоа значи дека таа треба да се направи водејќи сметка за приватноста, безбедноста и сигурноста во размената на податоците помеѓу институциите. Втората негова компонента значи креирање софтвери кои ќе овозможат лесна, брза и ефикасна размена на податоци складирани во различни типови бази на податоци и во различни институции, како и софтвери кои ќе функционираат според однапред дефинирани текови на работните процеси, документи и податоци. На тој начин корисниците на услугите на владата нема да ја гледаат сложеноста на процесите во институциите, туку само крајниот резултат.

Решенијата за е-влада се градат во четири фази, и тоа:

- Поставување на информациите онлајн;
- Еднонасочна интеракција;
- Двонасочна интеракција;
- Целосни онлајн трансакции, вклучувајќи и испорака и плаќање.

Првата фаза значи поставување на сите значајни информации од институциите на интернет, систематизирани на интуитивен начин за посетителите, за да се овозможи лесен и брз пристап до нив. Но, тоа никако не значи нивно поставување еднаш засекогаш, туку навремено ажурирање на информациите, за што е потребно да се преземат некои организациски и технички мерки. Од организациските, пред сè, пожелно е да се формира „уреднички одбор“ на сајтот, кој постојано ќе работи на ажурирање и поставување на информациите на интернет. За лесно и ефикасно ажурирање пожелно е да се користат специјални софтвери, т.н. *web publisher* или *content management system*, чие користење е прилично лесно и нема потреба од ангажирање на ИТ-професионалци за ажурирање на информациите.

Втората фаза значи овозможување посетителите да симнуваат (download) одредени формулари поставени на сајтот потребни за добивање одредена услуга од страна на институцијата.

Третата фаза значи овозможување посетителите да пополнуваат онлајн одредени формулари потребни за добивање одредена услуга и добивање повратна информација од страна на институцијата за одредени нешта поврзани со односниот процес, како и верификација за приемот на поднесокот.

Четвртата фаза значи овозможување посетителите да добијат одредена услуга целосно преку интернет, овозможувајќи притоа не само испорака на барани документи до посетителите, туку и целосни плаќања преку интернет.

Во поново време, следејќи ја тенденцијата на обезбедување пристап до своите услуги на граѓаните во секое време, од секое место и од секој уред, владите голем дел од своите услуги ги прават достапни преку мобилен телефон. Оттука е и новиот тренд на воспоставување на „м“ наместо „е“-влада.

Во моментот во Република Македонија е донесена стратегија за развој на информатичко општество и се спроведени неколку проекти е-влада.

G2G (Government to Government)

- Интранет-портал на Генералниот секретаријат gs.gov.mk

Со спроведување на „Интранет-порталот на Генералниот секретаријат на Владата на Република Македонија“, Владата доби платформа која обезбедува детална анализа на функционирањето на секој од процесите, нивна стандардизација, едноставна идентификација на слабите точки и можност за навремено и правилно донесување одлуки за нивна корекција.

Една од главните цели која е остварена со ова решение е едноставното следење на клучните параметри на процесите.

- Електронска седница на влада (e-Session)

Системот овозможува Владата да ги подготвува и да ги одржува седниците преку современ интегриран информатички систем, овозможувајќи ефикасност, економичност, мобилност, транспарентност, одговорност и следење на процесот на подготовка, спроведување и секојдневната координација на одлуките од седниците на Владата на Република Македонија.

- Електронски систем за водење на буџетскиот процес (e-Budget).

Системот го покрива процесот на подготовка на буџетот на Република Македонија, а буџетските корисници ќе може да вршат поднесување буџетски барања преку интернет. Системот ќе нуди зголемена транспарентност и подобра комуникација меѓу буџетските корисници и фондовите со Министерството за финансии и подобра анализа и планирање на буџетот.

- Електронски систем за обработка на податоците од рецептните обрасци (EPDP)

Електронски систем за обработка на податоците од рецептните обрасци (EPDP) ќе овозможи подобро следење на потрошувачката на лекови, како и подобро следење на препишувањето лекови засновано на ЕБМ (Evidence Based Medicine) во здравствениот сектор на Република Македонија. Како клучни корисници на системот се јаву-

ваат повеќе институции: Министерството за здравство, Бирото за лекови, Фондот за здравствено осигурување (ФЗО), како и сите аптеки и Комората на лекови/стоматолози.

G2C (Government to Citizens)

- **Онлајн пријава за работа во државниот сектор (Apply online)** <http://prijava.ads.gov.mk> - апликацијата за електронско поднесување пријави за вработување на државни службеници е поефикасен, побрз, потранспарентен и поевтин систем, како за граѓаните, така и за државната администрација. **ma 4: E-Vlada i**

- **uslugi.gov.mk** - информативен портал на Владата за услуги кон граѓани и деловни субјекти (G2B) uslugi.gov.mk претставува информативен портал кој го подобрува пристапот и користењето на информациите од јавниот сектор и на граѓаните и на деловните субјекти им обезбедува едноставен пристап до основните услуги на јавната администрација. Во исто време промовира онлајн интеракција помеѓу граѓаните и Владата.

G2B (Government to Businesses)

- Електронски јавни набавки (e-Procurement) <https://www.e-nabavki.gov.mk>

Системот за електронски јавни набавки нуди поголема транспарентност и заштеди на парите на даночните обврзници и со тоа значително се зголемува довербата во јавните набавки. Системот исто така нуди нови деловни можности за повеќе компании. Искуството од други држави јасно покажува дека повеќе компании се појавуваат на пазарот кои учествуваат во јавните набавки со што се зголемува конкуренцијата, а со тоа се намалуваат цените и се генерираат значителни заштеди. **k**

- Е-даночни услуги (e-Tax Services) <http://etax.ujp.gov.mk>

Системот за електронски даночни сервиси е развиен за сите даночни обврзници, но Управата за јавни приходи првично ќе ги покани најголемите компании да го користат системот. Сите даночни пријави ќе може да се испраќаат по електронски пат, а со тоа се прават заштеди во време и пари и се намалува бројот на грешките при пополнување на пријавите. Системот ќе придонесе за зголемување на ефикасноста и транспарентноста во работењето на УЈП.

- Службен весник на Република Македонија

Објавувањето на законите, другите прописи и акти се врши во печатена, т.е. хартиена форма, а од крајот на 2003 година и во електронска форма - база на податоци на сите важечки законски и подзаконски

акти од 1945 година до денес и истата е поставена на веб-страницата на претпријатието (www.slvesnik.com.mk). Во базата се вградени преку 7.000 прописи, од кои околу 5.000 се важечки, а околу 1.500 од нив се закони. ЈП Службен весник на РМ има голема архива, во електронска форма, на сите прописи што се во сила.

Конечно, со Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис во Р. Македонија и подзаконски акти се овозможува:

- Давање правна сила на податокот во електронски облик, односно неможноста да се одбие или да не се прифати истиот како доказ само затоа што е во електронски облик;
- Изедначување на правната важност на електронскиот документ со документот во писмена форма;
- Изедначување на важноста и давање сила на доказ на електронскиот потпис со квалификуван сертификат даден во врска со електронски податоци со своерачниот потпис даден во врска со хартиени документи;
- Формирање и функционирање на правни лица кои ќе издаваат сертификати за електронски потпис.

Со сертификатите за електронски потписи се овозможува сигурна комуникација, кореспонденција и вршење трансакции по електронски пат помеѓу правни и физички лица. На тој начин се овозможува замена на писмената комуникација и се отстрануваат бариерите поврзани со растојанието помеѓу субјектите.

4. КОРЕЛАЦИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ПОДАТОЦИТЕ ВО ЕЛЕКТРОНСКИ ОБЛИК И ЕЛЕКТРОНСКИ ПОТПИС ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА СО ДРУГИ ЗАКОНСКИ ПРОПИСИ И УЛОГАТА НА НОТАРИЈАТОТ ВО ПРИМЕНАТА НА ЕЛЕКТРОНСКИОТ ПОТПИС

4.1. Закон за катастарот на недвижностите

Воведувањето на нотаријатот во Република Македонија, позитивно се одрази врз целокупното функционирање на правниот систем во државата. Оваа јавна служба го олесни правниот промет, овозможи давање на некои правни услуги кои порано не беа давани, а што е посебно значајно, според многу мислења, влијаеше врз унапредувањето на т.н. превентивна правна заштита, затоа што со своето дејствување придонесува за правна сигурност. Особено, нотарот има важна улога во прометот и запишувањето на правата врз недвижностите.

Законот за катастарот на недвижностите е објавен во „Службен весник на РМ“ бр. 40/08. Според Законот за катастарот на недвижностите, Катастарот на недвижностите претставува единствена јавна книга во која се врши запишување на правото на сопственост и на другите стварни права на недвижностите, податоци за недвижностите и други права и факти чие запишување е утврдено со закон.

Во овој закон најнапред се дефинира дека сите податоци катастарот ќе ги чува и издава од Геодетско-катастарскиот информациски систем, за да се наведе во членот 34 дека користењето, дистрибуцијата и пристапот до податоците од електронскиот систем на ГКИС од страна на корисниците се остварува преку глобална електронска мрежа која е поврзана со локалната електронска мрежа на Агенцијата. Понатаму во членот 35 се предвиде дека физичките и правните лица, како и сите други заинтересирани субјекти, можат под услови определени со закон, со непосредно електронско поврзување да добиваат податоци од ГКИС и податоците можат да бидат во форма на информација или во форма на јавна исправа. Во членот 166 од истиот закон се предвиде дека формата и начинот на поднесување пријава за запишување може да бидат во писмена или во електронска форма лично, преку пошта или по електронски пат.

Овие законски одредби од Законот во корелација со Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис овозможува на предлог на Агенцијата за катастарот на недвижностите, Владата на Република Македонија да ја донесе Уредбата за воспоставување и начин на користење на информацискиот систем за обработка на податоци во електронски облик и електронски потпис при поднесување на барања и пријави до Агенцијата за катастарот на недвижностите.

Со оваа уредба се пропиша воспоставувањето, начинот на користење, регистрацијата и функционалностите на информацискиот систем за обработка на податоци во електронски облик и електронски потпис при поднесување на барања и пријави до Геодетско-катастарскиот информациски систем на Агенцијата за катастарот за недвижностите.

Информацискиот систем од оваа уредба се утврди дека е достапен преку интернет и истиот има за цел да овозможи електронско поднесување на барања и издавање податоци од ГКИС, поднесување пријави за промени во ГКИС и издавање потврди за постапување по пријавите, да ја модернизира и поедностави постапката, како и да воспостави хармонизиран систем на размена на податоци меѓу субјектите во јавниот и во приватниот сектор во областа на катастарот на недвижностите, кои се извршуваат преку информатичкиот систем.

Со оваа уредба за прв пат се дефинира поимот „Електронски шалтер“ како информациски систем составен од техничка опрема (сервери и други хардверски уреди, комуникациска опрема), мрежи и бази на податоци и софтверски програми како единствен централен систем на поврзување на субјектите.

Со уредбата се уреди и начинот на користење е-шалтер од страна на корисниците, па така се уреди дека барањата, пријавите и прилозите кон истите, корисниците ги поднесуваат во електронска форма, потпишани со валиден дигитален сертификат издаден од овластен издавач преку е-шалтер.

За барањата и пријавите кои се поднесени во електронска форма, податоците и потврдите се издаваат во електронска форма потпишани со валиден дигитален сертификат издаден од овластен издавач преку е-шалтерот.

За да може да се користи електронскиот шалтер, професионалниот корисник мора да обезбеди компатибилни уреди, и тоа: компјутер, скенер, пристап до интернет, дигитален сертификат издаден од овластен издавач со токен, платежна картичка и соодветен софтвер, сите поддржани од е-шалтерот.

Корисникот исто така треба да користи лиценцирани софтвери и за користење на е-шалтерот, корисникот и Агенцијата мора да склучат договор.

Како резултат на оваа законска и подзаконска регулатива, Агенцијата за катастарот во март 2011 година ја пушти во употреба првата верзија на електронскиот шалтер. Први корисници на истата беа три нотарски канцеларии кои дадоа огромен придонес во фазата на тестирање и дизајнирање на електронскиот шалтер. Од 2011 до крајот на 2013 година на електронскиот шалтер се приклучија околу 200 корисници, од кои покрај нотарски канцеларии, имаше и геодетски фирми, банки и помал број државни институции.

Електронскиот шалтер од 2011 не беше интегриран со Електронскиот катастар, па оттаму истиот беше едно преодно решение кое ги исполни очекувањата, но ги покажа и новите потреби на професионалните корисници кои веќе по првата година од неговото користење се појавија. Така со измените на Законот за катастарот на недвижностите од 13.06.2012 година се надополни членот 34 со четири нови става со кои се предвиде дека податоците од ГКИС може да се издаваат во писмена или во електронска форма, понатаму едно од главното барање на професионалните корисници се усвои и со измената се овозможи дистрибуција на податоците од ГКИС, Агенцијата може да ја врши и преку други државни органи, јавни служби и други правни лица.

Овие законски измени, завршувањето на имплементацијата на електронскиот катастар на целата територија на Република Македонија во јули 2012 година, како и завршувањето на процесот на систематско запишување на правата на недвижностите во декември 2012 година, го отворија патот кон интеграција на електронскиот шалтер со електронскиот катастар.

Интеграцијата за професионалните корисници значеше добивање на онлајн податок во секој момент, во стариот е-шалтер беа со задоцнување од 24 часа, можност за поднесување на барање и во истиот момент добивање архивски број од Електронскиот катастар под кој е заведен предметот, како и издавање имотен лист, копија од катастарскиот план и други податоци во име на Агенцијата за катастарот на недвижностите. Значи, во согласност со Законот за катастарот на недвижностите, физичките и правните лица, како и сите други заинтересирани субјекти, можат, под услови определени со закон, со непосредно електронско поврзување да добиваат податоци од Катастарот.

По нешто повеќе од една година од измените се издаде и првиот имотен лист од нотарска канцеларија со што се означи почетокот на примена на новиот е-кат шалтер на Агенцијата за катастарот на недвижностите.

Оттука, на нотарите како професионални корисници им се овозможува испраќање на барање за податоци и пријави за промени, како и добивање на потребните податоци по електронски пат, што значи подобрување на ефикасноста, транспарентноста и сигурноста на трансакциите, се намалуваат трошоците за граѓаните, се скратува времето за завршување на една трансакција, се намалуваат пријавите на шалтер до 40 отсто, пријавите и барањата се испраќаат од својата канцеларија, а доставата на бараните податоци и потврди се врши по електронски пат.

Значи нотарите, добиените податоци од Агенцијата за катастарот на недвижностите ги потврдуваат со валиден сертификат издаден од овластен издавач и ги дистрибуираат до крајните корисници во писмена форма заверена со сопствен потпис и печат и тие ќе имаат сила на јавни исправи. Тоа значи дека веродостојноста на документите се потврдува со електронски потпис издаден од овластен издавач. Надоместокот на услугата и административната такса се плаќаат со платежна картичка преку виртуелен ПОС терминал. За користење на оваа услуга, нотарите имаат склучено договор со Агенцијата и да обезбедат соодветна техничка опрема - скенер, дигитален потпис издаден од овластен издавач, платежна картичка и пристап до интернет.

Со електронското поврзување на надлежните институции, а вклучително на тоа и на нотарите со Агенцијата за катастарот на недвижност-

ите, се забрза и поедностави постапката за користење на податоците од катастарот на недвижностите и се овозможи побрз и сигурен начин на доставување на пријавите и правните основи за запишување во катастарот на недвижностите, со што се зголемува и правната сигурност во запишаното во катастарот на недвижностите. Електронскиот шалтер е најголемата превентивна брана против корупцијата, односно ако порано за да се извади еден имотен лист во Катастарот беа потребни денови или месеци, како и врски за да се добие тој документ, сега тоа го има во регистарот и секој може сам да си провери.

Сето тоа доведе со сериозно зголемување на бројот на професионалните корисници кај државните органи, но кај единиците на локалната самоуправа, судството и приватниот сектор со пренесени јавни овластувања и се покажа дека е неопходна и законска интервенција со цел поврзувањето со електронскиот шалтер за обезбедување податоци од катастарот, како и доставувањето на правните основи за упис во катастарот, кои мора да бидат составен дел од материјалните закони кои ја регулираат областа во која тие дејствуваат.

Согласно погоренаведеното, можеме со сигурност да заклучиме дека придобивките од електронското поврзување на Агенцијата за катастарот на недвижностите со надлежните институции се многубројни, а особено се однесуваат на:

- Добивање на онлајн податок во секој момент 24 часа;
- Можност за поднесување пријава за упис или бришење 24 часа;
- Сигурен начин на достава на документи и е-архива;
- Издавање имотен лист копија од катастарскиот план и други податоци во име на Агенцијата за катастарот на недвижностите 24 часа;
- Електронско плаќање со значително намалени провизии;
- Давање комплетна услуга на клиентот/намалени трошоци.

Значи, професионалните корисници се клучниот фактор за понатамошниот развој на електронскиот шалтер. Нивниот позитивен пристап и нивните постојани барања за воведување нови функционалности на електронскиот шалтер се вистинскиот придонес за неговиот понатамошен развој.

Заклучно со месец јуни 2015 година, преку 700 професионални корисници се поврзани на електронскиот шалтер и 44% од севкупниот број предмети кои ги прима катастарот (во изминативе 4 години се над 1 милион годишно) се доставени по електронски пат од страна на професионалните корисници. Ова придонесе да се намалат трошоците на граѓаните и на професионалните корисници, да исчезнат турканици-

те пред шалтерите на Агенцијата за катастар, да се подобри навремето и безбедно доставување документи до Катастарот и да се забрза работата на Катастарот.

По извршените анализи од повеќегодишното користење на електронскиот шалтер, утврдено е дека нотарите, геодетите, извршителите, проценителите и другите приватни субјекти со пренесени јавни овластувања со сегашната регулатива учествуваат до 50% од вкупниот број предмети кои се доставуваат до Катастарот. Преостанатите 50% се однесуваат на работи што главно ги вршат државните институции, но и на работи што ги вршат професионалните корисници, но во нивните матични закони немаат законска обврска по електронски пат да ги доставуваат предметите до Катастарот, како и документите кои ги поседуваат граѓаните, но кои, од различни причини, не ги доставиле до Катастарот во моментот на нивното издавање. Со имплементацијата на оваа реформа, се очекува 100% од предметите во Катастарот да пристигнуваат по електронски пат.

Со електронското поврзување на надлежните институции со Агенцијата за катастарот на недвижностите очекувано е забрзана и поедноставена постапката за користење на податоците од Катастарот и се овозможи побрз и посигурен начин на доставување на пријавите и на правните основи за запишување во Катастарот. Најголема придобивка од ваквата комуникација, секако, имаат граѓаните кои досега од шалтерот на една институција со добиените документи се упатуваа на шалтерот на Катастарот и губеа драгоцено време. Отсега самите државни институции по службена должност ќе ги доставуваат потребните документи за постапување до Катастарот, додека Катастарот, по завршување на постапката, по електронски пат ќе ги доставува документите до надлежната институција.

4.2 . Закон за задолжница

Законот за задолжница („Сл. весник на РМ“ бр. 59/2012) во правниот систем на Република Македонија започна да се применува од 1 септември 2012 година. ***Со овој закон се воведува задолжницата како исправа и се уредува начинот на издавање на задолжницата и на илалата врз основа на задолжница, како и други ирашања во врска со задолжницата.***

„Задолжница“ е потврдена приватна исправа со која должникот дава согласност побарувањето на доверителот назначено во задолжницата присилно да се наплати од сите расположливи средства на должникот кај носителите на платниот промет.

Задолжницата, согласно Законот за задолжница („Службен весник на РМ“, број 59/12), се воведе како финансиски инструмент со цел од една страна да се овозможи поефикасна заштита на доверителите од ризикот за наплата на своите побарувања, а од друга страна да се намалат долговите на домашните субјекти. Со оглед на тоа што издавањето на задолжницата беше на доброволна основа, во практиката правните лица ретко ја користеа.

Законот за задолжница имаат обврска да го применуваат сите правни лица кои се трговци според формата и дејноста, согласно со Законот за трговските друштва, поедноставно кажано, деловните субјекти од стопанството, а додека пак државата, како правен субјект во деловните односи, е исклучена од можноста да биде должник по задолжница.

Задолжницата се издава во еден примерок и истатата гласи во денари.

Задолжницата се издава само при должничко-доверителски односи меѓу правните лица. Истата не смее да издаде правно лице:

- кое има блокирана сметка;
- за кое во Трговскиот регистар кај Централниот регистар на Република Македонија има евидентирано податоци за започната постапка за стечај, ликвидација или бришење;
- кое е евидентирано во Регистарот на физички и правни лица на кои им е изречена санкција забрана за вршење професија, дејност или должност и привремена забрана за вршење одделна дејност кај Централниот регистар; и
- кое е евидентирано во Регистарот на споредни казни за сторени кривични дела на правни лица кај Централниот регистар.

Вкупниот неплатен износ по основ на издадени задолжници не смее да надмине 30% од вкупните приходи на должникот остварени во претходната година евидентирани во Регистарот на годишните сметки кој се води во Централниот регистар.

Задолжницата ја составува нотар преку системот за водење на Регистарот на задолжниците кој го води Централниот регистар. Системот за водење на Регистарот на задолжниците генерира единствен број на задолжницата. По составување на задолжницата, нотарот електронски ја потпишува, ја евидентира, ја печати задолжницата преку системот за водење на Регистарот на задолжниците и ја заверува согласно со одредбите од Законот за нотаријатот кои се однесуваат на потврдување приватна исправа (солемнизација) и задолжително му ја предава на доверителот. При солемнизација на задолжницата, нотарот е должен да внимава на сите околности кои се потребни една исправа да

добие својство на јавна исправа. Бидејќи системот за водење на Регистарот на задолжниците автоматски ги проверува податоците потребни за издавање задолжница, нотарот е должен да утврди дали правните лица се застапувани по закон од овластени лица, како и тоа дали има доказ за постоење на правното дело од кое произлегува паричното побарување кое се обезбедува со задолжницата (на пример, договор за купопродажба, фактура и сл.). При солемнизација на задолжницата, нотарот ќе им ги објасни на странките правните последици од издавањето на задолжницата и ќе се увери во нивната вистинска и сериозна волја за склучување вакво правно дело. Откако задолжницата ќе биде потврдена, сите измени кои се однесуваат на задолжницата се вршат кај нотарот кој ја потврдил задолжницата и се евидентираат во Регистарот на задолжниците. Приватна исправа која не е составена во согласност со одредбите на овој закон не се смета за задолжница.

Задолжницата се смета за издадена со денот на заверката пред нотар. По евидентирање на задолжницата, Централниот регистар ја известува клириншката куќа определена да го води единствениот регистар на трансакциски сметки, за бројот на трансакциската сметка, единствениот матичен број и единствениот даночен број на должникот наведени во задолжницата.

Сите измени на задолжницата се вршат кај нотарот кој ја заверил задолжницата и се евидентираат во Регистарот на задолжниците. Системот за водење задолжници нема да му овозможи на нотарот да ја состави и евидентира задолжницата доколку должникот:

- има вкупен неплатен износ врз основа на издадени задолжници над 30% од вкупните приходи остварени претходната година;
- има блокирана сметка;
- има евидентирано податоци за започнати постапки за ликвидација, стечај или бришење во Трговскиот регистар;
- евидентиран е во Регистарот на физички и правни лица на кои им е изречена санкција забрана за вршење професија, дејност или должност и привремена забрана за вршење дејност;
- е евидентиран во Регистарот на споредни казни за сторени кривични дела на правни лица кај Централниот регистар;
- има несовапаѓање во податоците за идентификација на должникот.

Доколку обврските по основ на задолжница не се платени до датумот на достасување на задолжницата, доверителот поднесува барање за наплата. Барањето се поднесува најдоцна до денот наведен на задолжницата како краен рок за доставување на барање за наплата.

Носителот на платен промет нема да го прими барањето за наплата поднесено по крајниот рок за доставување на барање за наплата и кон барањето, покрај другите документи, доверителот задолжително приложува и изјава заверена пред нотар, со која доверителот под целосна одговорност го потврдува неплатениот износ на побарувањето. Доколку доверителот не поднесе барање за наплата на побарувањата по задолжницата во крајниот рок, се смета дека побарувањата се наплатени и обврските по задолжницата престануваат. Доверителот е должен да ја поднесе за наплата задолжницата кај носител на платен промет, па откако нема да ја наплати во целост, да ја поднесе задолжницата на присилна наплата преку извршител. Доверителот има право, во секое време по поднесувањето на барањето за наплата, да ја повлече од носителот на платен промет задолжницата која не е наплатена во целост, а повлечената задолжница не може да биде повторно предмет на наплата пред носителите на платниот промет, но може да добие карактер на извршна исправа и да се наплати по присилен пат.

Извршноста ја иницира доверителот, со поднесување на задолжницата кај нотар, со барање тој да стави потврда за извршност. Нотарот е должен на задолжницата повлечена од носителот на платен промет да стави потврда за извршност. Со тоа доверителот може, пред извршител, да иницира постапка за присилно извршување, во рок од 15 дена од повлекувањето на задолжницата, во согласност со Законот за извршување.

4.3. Електронска поврзаност на нотарот со ЈП Службен весник на Република Македонија

Јавното претпријатие „Службен весник на Република Македонија“ ц.о. - Скопје е основано со Законот за објавување на законите и другите прописи и акти во „Службен весник на Република Македонија“ („Сл. весник на РМ“, бр. 56/99 од 31 август 1999 година), како правен следбеник на Новинско-издавачката работна организација Службен весник на Република Македонија - Скопје.

Основна дејност на Јавното претпријатие Службен весник на Република Македонија ц.о. – Скопје е објавувањето на законите, другите прописи и акти во „Службен весник на Република Македонија“, како и издавањето на службеното гласило „Службен весник на Република Македонија“, како дејност од јавен интерес.

Објавувањето на законите, другите прописи и акти се врши во печатена и во електронска форма. Изданието „Службен весник на

Република Македонија“ се печати и се објавува на македонски јазик, а од 2002 година законите се објавуваат и на друг службен јазик кој го зборуваат најмалку 20% од граѓаните што припаѓаат на заедниците во РМ.

Содржината на службеното гласило „Службен весник на РМ“ опфаќа:

- Службен дел: национална легислатива, одлуки на Уставниот суд;
- Огласен дел: објави на судски огласи, нотарски огласи, јавни повици за тендери, објави на други акти од причини на транспарентност и сл.;
- Меѓународни договори (мултилатерални и билатерални);
- Декларации, заеднички позиции и демарши на Европската Унија кон кои се придружува/прифаќа Република Македонија на покана од Европската унија; и
- Резолуции на Советот за безбедност на ООН со кои се воведува, изменува или укинува режим на санкции против држави, ентитети или поедици.

Нотарите со помош на системот за автоматска колекција на огласи на ЈП Службен весник на Република Македонија, преку електронски пат, можат да поднесуваат барања за објавување огласи во службениот гласник на ЈП Службен весник на Република Македонија. Со негова помош, нотарите имаат можност во секој момент да поднесуваат нови барања за објавување огласи и истите да ги ажурираат во секоје време (сè додека не бидат пратени на одобрување од Службен весник). Исто така, нотарите имаат пристап и до електронска архива на огласите кои ги објавуваат во Службен весник на Република Македонија.

Притоа, нотарите имаат можност да ги креираат следните типови на оглас, и тоа:

- Нотарски оглас (за катастарско земјиште);
- Оглас за засновање залог;
- Оглас за засновање залог со попис и опис на заложената страна;
- Нотарски оглас за оставинска постапка; и
- Објава за извршена реализација на залог.

Нотарите својата меѓусебната соработка со ЈП Службен весник на РМ ја остварија преку реализација на проектот „Интеграција со надворешните системи“, со кој проект ЈП Службен весник на РМ воспостави електронска соработка со сите нотари и овозможи брз прием на нивните огласи при што сите регистрирани нотари, преку интернет, имаат пристап до посебна веб-апликација, преку која се одвива размената на податоците. Секој нотар е поединечно регистриран, има своја засебна

интернет работна околина со корисничко име и лозинка, како и дигитален сертификат за електронско потпишување на податоците.

4.4. Електронска поврзаност на нотарот со Централниот регистар на Република Македонија

Согласно Законот за централен регистар (Сл. весник бр. 50/2001, 49/2003, 109/2005, 88/2008, 35/2011), податоците запишани во регистрите кои ги води Централниот регистар може да ги користат сите домашни и странски физички и правни лица, во вид на информација или во друга форма.

Системот за издавање е-потврди служи за олеснување на пристапот до податоците со кои располага Централниот регистар за бизнис-заедницата. Истиот овозможува побарување и испорачување на информациите од соодветните регистри коишто, во согласност со законските решенија, служат за остварување права или легитимирање при почнување административни постапки пред други државни органи, во дигитална форма, заверени од страна на Централниот регистар со електронски потпис.

Дополнително, системот овозможува нарачка и плаќање на документите по електронски пат, а нивно подигнување во печатена форма, на шалтерите на Централниот регистар.

Начинот на преземање на потврдите може да биде:

- во дигитална форма, електронски потпишани од Централниот регистар;
- во печатена форма, од избраната канцеларија на Централниот регистар.

Централниот регистар на РМ (ЦРМ) вовеле електронска регистрација на залог. Централниот регистар овој електронски систем, чија цел е поедноставување на административните постапки и пласирање квалитетни услуги, го спроведува во соработка со Нотарската комора на Република Македонија, како професионална заедница која е главен администратор на уписите во овој регистар.

Со овој систем, им се овозможува на корисниците скратување и поедноставување на процедурите за регистрирање залог, намалување на административните бариери, заштеда на време и средства, електронско плаќање надомест, можност за избор за преземање потврда за упис во печатена или електронска форма и можност за избор на канцеларија за контакт.

Системот е-залог е воспоставен како пандан на постојниот процес на регистрација во печатена форма, со исклучителна разлика која се состои во можноста целокупниот процес да се спроведе преку интернет, без потреба од физичко присуство, само со примена на дигитални сертификати како средство за идентификација на подносителот.

Со оваа можност за поднесување на пријавите за запишување залог по електронски пат се забрзува постапката за упис на тој начин што целокупната документација потребна да се изврш иуписот нотарите можат да ја достават до заложниот регистар скенирана и само во електронска форма, а веродостојноста на приложената документација во електронска форма нотарот ја гарантира со својот електронски потпис. На овој начин се подобри квалитетот на услугата, односно намалувањето на грешките и недостатоците на минимум при внесување на податоците и се зголемува и правната сигурност и позитивно се влијае врз бизнис-климата бидејќи забрзаната постапка за упис доведува до побрз пристап до кредитите кои ги одобруваат деловните банки.

4.5. Електронска поврзаност на нотарот со Управата за финансиско разузнавање

Управата за финансиско разузнавање е формирана во септември 2001 година („Службен весник на РМ“ бр. 70/01), а започнува со работа на 01.03.2002 година, како Дирекција за спречување на перење пари, а во јануари 2008 година со стапување во сила на Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање тероризам („Службен весник на РМ“ бр. 04/08), го трансформира својот статус и назив во Управа за спречување на перење пари и финансирање тероризам, како орган во состав на Министерството за финансии, со својство на правно лице. Со Законот за изменување и дополнување на Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање тероризам („Службен весник на РМ“ бр. 44/12), повторно го менува називот во Управа за финансиско разузнавање.

Како административен орган на финансиско разузнавачка единица, Управата дејствува како посредник помеѓу приватниот сектор (субјектите), од една страна, и истражните органи, од друга страна. Управата работите од својата надлежност ги врши согласно со закон, ратификуваните меѓународни договори со кои се уредува спречувањето перење пари и финансирање тероризам. Управата своите надлежности ги спроведува на целата територија на Република Македонија, а нејзиното седиште е во Скопје.

Согласно меѓународните стандарди и согласно Законот за спречување на перење пари и финансирање тероризам, во листата на субјекти задолжени да ги преземаат мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање тероризам спаѓаат и нотарите.

Една од основните мерки и дејствија кои нотарите треба да ги преземаат е идентификување можни активности (трансакции) поврзани со перење пари или финансирање тероризам. Улогата на сите субјекти, а вклучително со тоа и на нотарите, е клучна во борбата против овие појави, бидејќи повеќе или помалку, од нивната успешност да ги откриваат сомнителните активности, зависи и успешноста на институциите во системот, да ги докажат и потврдат истите. Доставувањето извештај за сомнителна трансакција е почетната точка за процесот на утврдување на постоење сомневање за перење пари или финансирање тероризам. Ова е една од клучните обврски на субјектите, – резултат на сите други обврски кои ги применуваат - идентификација, следење на деловните активности. Од нотарите Управата за финансиско разузнавање добива податоци за составени нотарски акти, потврдени приватни исправи и заверени потписи на договори со кои се стекнува имот во вредност од 15.000 евра или повеќе, во денарска противвредност и истите електронски ги поднесуваат.

Значи, нотарите имаат обврска да доставуваат на дневна основа, на крајот на денот, до Управата, пакет-податоци кои сеоднесуваат на инволвираните лица, описот на правната работа, вредноста и друго за составени нотарски акти, потврдени приватни исправи и заверени потписи на договори со кои се стекнува имот во вредност од 15.000 евра или повеќе, во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија. Преку посебна апликација на веб-страницата на Управата, нотарите во електронска форма ги доставуваат овие податоци согласно Правилникот за содржината и формата на извештаите кои субјектите ги доставуваат до Управата за спречување на перење пари и финансирање тероризам и начинот на нивно електронско доставување, донесен од министерот за финансии.

5. ВИП РЕГИСТРАЦИЈА НА ИМОТ

Република Македонија, според извештајот *Doing Business* на Светска банка за 2015 година, е рангирана на 74 место во однос на индикаторот регистрација на имот, меѓутоа со донесените изменувања и дополнувања на Законот за даноците на имот, Законот за катастарот на недвижностите и Законот за процена, регистрацијата на имот во Република Македонија ќе се одвива многу побрзо, односно во 2 чекори и вкупно 6 работни дена.

Според законските измени во Законот за даноците на имот, договорните страни кои склучиле договор за купопродажба на недвижен имот можат да изберат посебна постапка за утврдување данок на промет за недвижности, која ја организира надлежниот нотар, според подрачјето на кое се наоѓа недвижниот имот.

За спроведување на оваа постапка обврзникот на нотарот му доставува извештај за процена на пазарната вредност на недвижноста и пресметка на аконтативен данок на промет изготвени од страна на овластен проценувач, како и пополнета аконтативна даночна пријава.

Во таа насока, со дополнувањата на Законот се пропишува нова глава 1-а и пет нови члена 38-а, 38-б, 38-в, 38-г и 38-д кои се однесуваат на утврдување и наплата на данок на промет на недвижности врз основа на склучен договор за купопродажба на недвижен имот во посебна постапка. Со оваа посебна постапка за утврдување и наплата на данок на промет на недвижности врз основа на склучен договор за купопродажба, која е дадена алтернативно само доколку обврзникот истата ја избере, значително се скратува спроведување на постапката за утврдување и наплата на данокот на промет на недвижности и со тоа на постапката за регистрирање имот. Имено, договорните страни кои склучиле договор за купопродажба на недвижен имот можат да изберат посебна постапка за утврдување данок на промет на недвижност, која ја организира нотарот, според подрачјето на кое се наоѓа недвижниот имот. За спроведување на оваа постапка обврзникот му доставува на нотарот извештај за процена на пазарната вредност на недвижноста и пресметка на аконтативен данок на промет, изготвени од овластен проценувач, како и пополнета аконтативна даночна пријава. Нотарот по електронски пат обезбедува имотен лист со податоци за недвижноста во кој се вклучени и податоци за хипотеки и други товари, извод од тековна состојба доколку даночен обврзник е правно лице и го организира склучувањето на договорот за купопродажба. Понатаму, по извршената уплата на данокот на промет на недвижност на посебна депозитна сметка на нотарот од страната на даночниот обврзник, нотарот врши пренесување на уплатениот износ на данок на промет на недвижности на соодветните уплатни сметки на надлежната единица на локалната самоуправа. Нотарот го солемнизира договорот за купопродажба или истиот го составува во форма на нотарски акт и на истиот става клаузула дека е платен аконтативен данокот на промет на недвижноста. Потоа, целокупната документација од постапката нотарот ја доставува до Агенцијата за катастар на недвижностите на Република Македонија по електронски пат, која по спроведување на правото на сопственост на недвижноста во јавните книги во рок од еден рабо-

тен ден целокупната документација ја доставува до надлежна единица на локалната самоуправа по електронски пат, во рок не подолг од два работни дена.

Со измените и дополнувањата на Законот за даноците на имот се врши дополнување на одредбите од постојниот закон кои го уредуваат утврдувањето на пазарната вредност на недвижниот имот, со цел да се овозможи воведувањето нова (скратена) постапка за утврдување и наплата на данок на промет на недвижности врз основа на склучен договор за купопродажба на недвижен имот.

6. НОТАРСКА ИСПРАВА СОСТАВЕНА ВО ЕЛЕКТРОНСКИ ОБЛИК

Во позитивните правни прописи на Република Македонија оваа материја не е доволно регулирана, па затоа се преземаат низа мерки кои имаат за цел воведување и поширока примена на електронскиот потпис во составувањето на нотарските исправи во електронски облик. Во таа насока се и предлог-измените на некои постојни законски решенија, меѓу кои и Законот за нотаријатот. Имено, со предлог-измените на Законот за нотаријатот, нотарската исправа составена во електронски облик се дефинира како исправа која нотарот и сите учесници ја потпишале со квалификуван сертификат издаден од овластен издавач (електронски потпис) и ги исполнува другите услови предвидени со посебни закони кои се однесуваат на исправа во електронски облик. Понатаму се дефинира и нотарската исправа составена во електронски облик, а тоа е онаа нотарска исправа која содржи податоци кои се создаваат, чуваат, пронаоѓаат и репродуцираат во информативски систем, а се архивира во електронски системи и медиуми кои овозможуваат трајност, сигурност и непроменливост на податоците. Оваа исправа има својство на јавна исправа и се користи само во случаи определени со закон. Додека, пак, странска нотарска исправа составена во електронски облик, под услови на реципроцитет, има својство на јавна исправа кога е тоа определено со законот на државата чиј нотар ја составил исправата и со закон на Република Македонија и може да се користи како јавна исправа во Република Македонија само кога користењето јавна исправа во електронски облик е предвидено со закон на Република Македонија. Од електронската нотарска исправа од овој член нотарот може да издаде извод во печатена форма и на истиот да стави забелешка за извод, свој потпис и печат.

Согласно предлог-измените на Законот за нотаријатот, нотарска исправа во печатена форма која со дигитализација добила електронски облик и чија истоветност нотарот ја потврдил со квалификуван

сертификат издаден од овластен издавач, се смета за изводна нотарска исправа. Притоа оваа исправа има својство на јавна исправа ако и изворниот документ во печатена форма кој е дигитализиран го има тоа својство.

Законските измени предвидуваат и електронски заверен препис на исправа, што претставува исправа во печатена форма која со дигитализација добила електронски облик и за која нотарот со квалификуван сертификат издаден од овластен издавач потврдува дека преписот на исправата е идентичен со изворната исправа или со нејзин заверен препис.

Меѓу другото, за вршење на службените дејствија нотарот има право и должност да пристапува во електронските јавни регистри кои му се достапни, во пропишан електронски облик или преку пропишани електронски обрасци, да презема, доставува и внесува податоци и запишува нотарски исправи во електронски облик, во информацискиот систем на соодветниот регистар, согласно закон. Нотарот има право на пристап и користење податоци од други бази на податоци, во согласност со закон, а посебно во базите до лични податоци на граѓаните на Република Македонија, матичните книги и други бази на податоци потребни за вршење на нотарската служба.

Конечно, согласно предлог-измените на Законот за нотаријатот, нотарот е должен да ги чува и архивира електронските документи во информацискиот систем или на медиум кој овозможува трајност на електронскиот запис за утврденото време на чување, во согласност со Законот за архивски материјал. Нотарот исто така е должен да ги заштити податоците во електронски облик преку преземање мерки против неовластен пристап или неовластена обработка, како и мерки со кои се спречува уништување, губење, промена, злоупотреба и неовластена употреба на податоците, а додека пак нотарската комора може да воспостави централен електронски архив на нотарските исправи.

7. ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВАЊА

Процесите на глобализација и стандардизација зафаќаат многу сфери од економскиот и општествениот развој во светот. Глобализацијата како развоен процес од светски размери во областа на правото, финансиите, како и политиката, доведуваат до унапредување на националните структури и институции. За глобализацијата во сферата на научнотехничкиот прогрес може да се рече дека е позитивен развоен процес. Појавата на електронското работење довела до развој на

електронските документи со електронски потпис. Развојот на електронската трговија со себе ја повлекува и потребата од висок степен на заштита од злоупотребата на правниот систем. Па оттаму, донесувањето соодветна правна рамка, би ги намалило ризиците кои се поврзани со осигурување податоци, заштита на приватноста и тајноста на информациските системи.

Во основата на електронското работење лежи електронскиот потпис. Електронскиот потпис во себе содржи технички и правни предуслови. Во техничка смисла, електронскиот потпис овозможува решение за врвна заштита, а во правна смисла, пак, претставува сертифициран електронски потпис на дигитален документ кој е изедначен со своерачниот потпис на пишаниот документ, а неговата прифатеност во правниот промет станува сè позагарантирана како во светот, така и кај нас. Електронскиот потпис претставува збир на електронски податоци кои покрај скенираниот своерачен потпис или дигитален потпис, содржат и таен ПИН-код, компјутерски приказ на отпечаток од прст и други неопходни податоци.

Од правен аспект, електронскиот потпис како своерачен потпис на пишаниот документ има функција во правната комуникација, во финансиските односи, во постапките пред надлежните органи, во банкарските трансакции создаде доверба на учесниците во сите облици на комуникација, како и да спречи неовластено фалсификување и други злоупотреби на електронскиот документ.

Регулирањето на електронското работење подразбира донесување низа прописи и нивна хармонизација. Тоа го условило и донесувањето на Директивата од Европската Унија за електронскиот потпис, која претставува правно втемелување на електронскиот потпис, а на нејзина основа се донесени закони за електронскиот потпис речиси во сите европски законодавства.

Со Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис во Република Македонија (Сл. весник на РМ број 34/2001) е донесен на ден 03.05.2001 година, а стапил во сила на ден 11.05.2001 година, а со Законот за изменување на Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис во Република Македонија (Сл. весник на РМ број 6/02 од 30.01.2002 година) и со Законот за изменување и дополнување на Законот за податоците во електронски облик и електронски потпис во Република Македонија (Сл. весник на РМ број 98/08 од 04.08.2008 година) се уредува и регулира електронското работење кое вклучува употреба на информатичка и телекомуникациска технологија и употреба на податоци во електронски облик и електронски потпис и во судски, во управни постапки и во платниот промет. Ма-

кедонскиот закон за податоците во електронски облик и електронски потпис во Република Македонија е во согласност со европските прописи од оваа област, што во потполност овозможува широка примена на електронското работење.

Во рамките на електронското работење нотариятот во голема мера го олесни правниот промет, овозможи давање на некои правни услуги кои порано не беа давани, а што е посебно значајно, според многу мислења, влијаеше врз унапредувањето на т.н. превентивна правна заштита, затоа што со своето дејствување придонесува за правна сигурност. Особено, нотарот има важна улога во прометот, преку составување задолжница - електронски преку системот за водење на регистарот на задолжници и запишувањето на правата врз недвижности. Нотарите како едни од корисниците на барањата за е-шалтер, пријавите и прилозите кон истите ги поднесуваат во електронска форма, потпишани со валиден дигитален сертификат издаден од овластен издавач преку е-шалтер, со што се обезбедува поголема транспарентност, ефикасност и побрза услуга за граѓаните, а освен тоа, се зголемува и правната сигурност во запишаното во катастарот на недвижностите.

Улогата на нотариятот во електронското работење ќе се зголеми и со воведувањето електронски начин на водење на уписниците и книгите, составување електронски нотарски исправи и дигитализација на истите, како и уште поголема електронска комуникација на нотарите со другите правни субјекти.



Глава II

СТРУЧНИ ТЕМИ

ДАЛИ Е ПОТРЕБНА СЕМЕЈНАТА КНИГА ВО МАКЕДОНСКОТО ПРАВО

д-р Ангел Ристов*

Апстракт: *Податоциите со кои се потврдуваат личните и семејните состојби на граѓаните се од големо значење во правните односи. Во истражувањето, авторот прави подrobна анализа на постојното законодавство, како и на проблемите во практиката со кои се соочуваат граѓаните и нотарите во оштетинската постапка, со цел да се одговори на прашањето дали се потребни одредени промени и во уредувањето на матичните книги. Ова е така од причина што е во тек најголемиот реформа во нашето право преку изготвувањето на граѓанскиот законик, како и потребата од приближување на нашето право со современите европски законодавства во насока на обезбедување поголема правна сигурност и олеснување на пристапот до информации од матичните книги за граѓаните и правниците од практиката (нотари, извршители, адвокати). За разлика од нашето законодавство кое во оваа сфера нема применено позначајни промени повеќе од седум децении, авторот ги посочува решенијата од споредбеното право кое ги познава и уредува семејните книги кои ги содржат сите значајни податоци кои се однесуваат на родителите и на нивните заеднички деца. Укажувајќи на аржументите и предностите кои ги овозможува семејната книга, авторот се залага за нејзино воведување во македонското право како чекор кон ионајшошна електронска дигитализација на матичните книги со цел полесен пристап на граѓаните до нивните лични и семејни податоци и олеснување на работата на нотарите.*

Клучни зборови: *матични книги, семејни книги, семејни регистри, изводи.*

Граѓаните во текот на нивниот живот, многу често, во правниот промет се соочуваат со потребата од докажување на својот личен и семеен статус. Остварувањето на голем број права и обврски поврзани со родството, бракот и смртта, зависи од нивните лични и семејни граѓански состојби. Човекот со раѓањето засновува родителски однос и се стекнува со правна способност. Со навршување полнолетство, се стекнува со деловна способност, стапува во разни правни односи стекнувајќи бројни права и обврски, стапува во брак, засновува семејство и др. На крајот еден ден умира, оставајќи го целиот свој имот на најблиските. Поради ова, несомнено е дека личните и семејните состојби на граѓаните се од

исклучително значење за имотно-правните односи. Во таа смисла, во сите современи законодавства овие граѓански состојби задолжително се евидентираат и водат од страна на надлежните државни органи во одредени матични книги, семејни книги, семејни регистри и сл.

Во нашето право граѓанските состојби, односно податоците за личниот и семејниот статус на граѓаните се запишуваат во матичните книги на родените, венчаните и умрените. Изводите од овие книги, кои го докажуваат статусот на граѓаните и семејната поврзаност, претставуваат јавна исправа. Правната регулатива со која се уредуваат овие книги, воспоставена речиси пред повеќе од седум децении, нема претрпено поголеми и позначајни промени (Закон за основните податоци за матичните книги „Службен лист на СФРЈ“ бр. 6/73 и Закон за матичните книги „Службен весник на СРМ“ бр. 15/73, 20/73, 51/88 и 19/90).

Со оглед на бројните промени кои настанаа во нашето општествено и правно уредување, како и промените во брачните и семејните односи, се наметнува прашањето дали се потребни одредени промени и во уредувањето на матичните книги. Ова прашање логички се поставува со оглед дека е во тек најголемата реформа на граѓанското право во Македонија од нејзиното постоење. Изготвувањето на првиот македонски граѓански законик ќе биде наедно и најголемата реформа во правниот систем на Република Македонија. Покрај ова, со години наназад е во тек процесот на преговарање за пристапување во членство на Европската Унија и усогласување на македонското законодавство со правото на Европската Унија. Најпосле, има голем број наши државјани кои со своите семејства живеат и работат во европските држави во кои им се бараат целосни податоци за членовите на семејството. Од овие причини, несомнено се наметнува потребата од анализа на законските решенија со кои се уредува водењето на матичните книги и проблемите поврзани со нив кои ги имаат граѓаните и правниците во практиката, пред сè, нотарите. Овие проблеми особено се изразени во остварувањето на наследните права. На крајот, врз основа на направената анализа, проблемите во практиката, како и решенијата од споредбеното право, ќе бидеме во можност да ги изложиме нашите предлози за надминување на постојните проблеми, со цел да се олесни остварувањето на наследните права на граѓаните и приближување на нашето право со европските законодавства.

1. УРЕДУВАЊЕТО НА ЛИЧНИТЕ СОСТОЈБИ НА ГРАЃАНИТЕ ВО МАКЕДОНСКОТО ПРАВО

Во македонското право, согласно Законот за матичната евиденција („Службен весник на Република Македонија“ бр. 8/95, 38/2002, 66/2007,

98/2008, 67/2009 и 13/13), податоците за личните состојби на граѓаните се водат во *мајичниите книги на родениите* (чл. 4), на *венчаниите* (чл. 11) и на *умрениите* (чл. 13). Во *мајичната книга на родениите* се запишуваат: 1) податоци за раѓањето на детето, и тоа: име и презиме; пол на детето; час, ден, месец, година и место на раѓањето на детето; државјанството и матичен број; 2) податоци за родителите на детето, и тоа: име и презиме (за мајката и моминското презиме); ден, месец, година и место на раѓањето; националност; државјанство; матичен број, живеалиште и адреса на станот; 3) признавање на татковство, утврдување на татковство или мајчинство; позаконување; посвојување и престанок на посвојувањето; старателство и престанок на старателството; склучување, престанување или поништување на бракот; промена на личното име на родителот, односно посвоителот; промена на државјанството на детето; смрт или прогласување на исчезнатото лице за умрено (чл. 4).

Во *мајичната книга на венчаниите* се запишуваат: 1) податоци за склучување на бракот, и тоа: име и презиме на брачните другари; ден, месец, година и место на раѓањето; матичниот број; државјанството, националноста, живеалиштето и адресата на станот на брачните другари; ден, месец, година и место на склучување на бракот и изјави на брачните другари за нивното презиме; 2) име и презиме на родителите на брачните другари; име и презиме и живеалиште на сведоците при склучувањето на бракот, име и презиме на службеното лице пред кое е склучен бракот и име и презиме на матичарот; 3) поништување на бракот или престанување на бракот; 4) име и презиме и живеалиште на полномошникот ако при склучувањето на бракот едниот другар го застапувал полномошник; и 5) промени на името и презимето на брачните другари (чл. 11).

Во *мајичната книга на умрениите* се запишуваат: 1) податоци за смртта, и тоа: име и презиме на умрениот; неговото презиме пред склучувањето на бракот; полот; час, ден, месец, година и место на смртта; ден, месец, година и место на раѓањето, брачната состојба пред смртта; државјанството, националноста, живеалиштето и адресата на станот; 2) име и презиме на брачниот другар и неговото презиме пред склучувањето на бракот; ако умрениот бил во брак, име и презиме на родителите на умрениот; име и презиме и живеалиште на лицето кое ја пријавило смртта, односно назив на организацијата која ја пријавила смртта; и 3) прогласување на исчезнато лице за умрено и податокот за смртта што е докажан во судската постапка (чл. 13).

Матичните книги претставуваат јавни исправи, исто како и изводите коишто се издаваат врз основа на нив. Освен наведените изводи, Законот за матичните книги предвидува и можност за издавање на уве-

рение *што содржи одделни податоци* што се запишани во матичните книги (чл. 28). Врз основа на оваа одредба, и покрај тоа што изречно не е предвидено со законот, се издава *уверение за слободна брачна состојба*, потврдувајќи го статусот на одредено лице дека не е во брак. Надлежен орган за водење на матичните книги е Управата за водење на матичните книги, која од неодамна е орган во состав на Министерството за правда (чл. 2).

Доколку се направи подробна анализа на законските одредби со кои се уредуваат матичните книги, може да се забележи дека освен неколку мали измени, решенијата се во целост преземени од поранешните прописи од пред повеќе децении. Слична е состојбата и во другите поранешни југословенски републики кои, исто така, немаат направено позначајни реформи и промени во уредувањето на оваа проблематика.

Матичните книги, како регистри во кои се евидентираат личните состојби на граѓаните, се од исклучително значење за стекнувањето и остварувањето на личните и имотните права на граѓаните. Доколку тие не би постоеле, значително би бил отежнат правниот промет, а со тоа би била доведена во прашање и правната сигурност. Потребата од изводите од матичните книги на родените, на венчаните и на умрените особено е изразена во остварувањето на правата кои произлегуваат од семејните и наследните односи. Во таа смисла, изводот од матичната книга на венчаните е важен и неопходен документ кој најчесто е баран од страна на нотарите при стекнувањето и располагањето со недвижниот имот на брачните партнери. Причина за ова се законските одредби со кои се уредува законскиот имотен режим на брачните партнери.

Изводот од матичната книга на венчаните, како јавна исправа, е важен доказ и во постапката за развод на брак, постапката за давање на издршка, како и во патернитетните и матернитетните спорови. Истото се однесува и за изводот од матичната книга на родените, кога во случај на развод на брак се утврдува кому децата ќе бидат доверени на чување и воспитување и за определувањето на нивната издршка.

Улогата на матичните книги на родените, на венчаните и на умрените е од исклучителна важност во постапката за расправање на оставината. Тие се јавуваат како неопходен доказ за утврдување на статусот на оставителот, кој се докажува со извод од матичната книга на умрените. Статусот на наследниците на оставителот се докажува со извод од матичната книга на родените, додека пак статусот на надживеаниот брачен партнер се докажува со извод од матичната книга на венчаните. Овие изводи од матичните книги се значајни, исто така, и за остварување на правата на наследниците од другите наследни редови, најчесто родителите и браќата и сестрите и нивните потомци на оставителот.

Од досегашната практика на нотарите во сферата на наследувањето може да се забележи дека се чести случаите кога поради недостиг на целосни податоци, намерно се прикриваат одредени наследници со цел другите наследници да добијат поголем дел од оставината. Ваквите ситуации се можни поради фактот што според позитивното право изрично не постои единствен документ кој сумарно ќе ги содржи сите податоци кои се однесуваат на родителите и на нивните деца. Според постојното законодавство, изводот од матичната книга содржи само индивидуални податоци поединечно за секое дете и за родителите. Оваа правна празнина во одредени случаи создава големи неправди за граѓаните кои поради тоа што не биле известени и биле прикриени од другите наследници во оставинската постапка како наследници, подоцна се исправени пред непотребни судски парници и трошоци докажувајќи го својот статус како наследник. Овие проблеми би се надминале доколку во нашето законодавство би била воведена семејната книга во која би биле инкорпорирани сите податоци кои се однесуваат на родителите и децата, на едно место, што значително ќе ја олесни постапката за расправање на оставината, работата на нотарите, а наедно ќе се намалат и трошоците на граѓаните. Од друга страна, тоа ќе придонесе и за зголемување на правната сигурност.

Покрај ова, со воведувањето на семејната книга би се озаконила веќе воспоставената пракса на матичарите, на барање на нашите државјани кои живеат во странство да издаваат уверенија со сите податоци кои постојат за одредено лице во матичните книги. Ова уверение ги содржи сите податоци за личниот и семејниот статус на членовите на семејството, како и сите нивни промени во личните и семејните состојби.

2. УЛОГАТА И ЗНАЧЕЊЕТО НА СЕМЕЈНИТЕ КНИГИ ВО СПОРЕДБЕНОТО ПРАВО

Во споредбеното право повеќе законодавства, освен матичните книги на родените, на венчаните и на умрените, ги предвидуваат и семејните книги или регистри познати уште како *family register*, *household register*, *family album*, *familienbuch*, *livret de famille* *libro de familia*, *ұпо-ўиска*, *koseki*, *hukou* и др. Додека во одредени законодавства уписот во овие книги има конститутивно дејство, во други семејните книги служат како еден вид целосна архива за граѓанските состојби на членовите на семејството. Семејната книга претставува официјален документ – јавна исправа, која се издава во повеќе држави во Европа и пошироко во светот. Таа содржи податоци за личните и семејните граѓански состојби на сите членови на потесното семејство.

Во Франција семејните книги за првпат се востановуваат во далечната 1877 година. Основната причина за ова било целосното уништување на архивата за граѓанските состојби на граѓаните во 1871 година. Во француското право семејната книга се издава на брачните партнери при церемонијата за склучување брак или со раѓање дете вон брак за вонбрачните партнери. Подоцна, во текот на животот, семејната книга се дополнува со извадоци од акти за: раѓањето на другите деца, разводот на брак, смртта на еден од брачните партнери и поделбата на имотот. Поради ова, семејните книги претставуваат еден вид резервен депозит за чување на актите кои се однесуваат за граѓанскиот статус, чувани од страна на лицата кои имаат интерес за тоа, во случај податоците од другите книги да бидат уништени или изгубени. Нивното поседување е факултативно. Со декретот од 15 мај 1974 година беа востановени семејни книги на брачните партнери, на таткото или на мајката на детето и на вонбрачните партнери. Со направената реформа од 1 јули 2006 година, во француското право беше воведена „единствена книга“ *livret unique*, која задолжително мора да содржи акти за раѓањето на сите деца од ист татко или иста мајка. Децата од друг татко или друга мајка тука не фигурираат во овој акт.

Под влијание на француското право, семејната книга е прифатена и во Белгија. Со склучувањето на бракот, брачните партнери добиваат *carte de mariage* – брачна книшка, која содржи одредби за правата и должностите на брачните партнери кои склучиле брак, како и лични податоци за брачните партнери и нивните заеднички деца. Таа не се издава на вонбрачните партнери. Во случај на развод на брак, оваа книга останува кај родителот кому децата му се доверени на чување и воспитување.

Семејната книга долго време се применува и во швајцарското право. Во 2005 година таа беше заменета со семејниот сертификат *certificat de famille* – семеен сертификат, кој содржи податоци за брачниот пар и за нивните заеднички деца. Во случај на промени, за разлика од минатото кога тие се внесуваа во оваа книга, со најновите измени се издава нов сертификат во кој се внесени новите податоци.

Во Германија семејната книга се издаваше во периодот од 1958 до 2008 година, факултативно по барање на брачните партнери. Почнувајќи од 1 јануари 2009 година, семејните книги се водат во новиот електронски граѓански регистар. Семејната книга се издава со барање до граѓанскиот регистар од страна на брачните партнери, нивните родители или децата. Во неа се запишуваат податоците за името и презимето, професијата, датумот на раѓање и склучување брак, името и последното живеалиште на родителите на брачните партнери и др-

жавјанството. Во семејната книга се запишуваат и податоците за промена на името и презимето, припадноста на одредена религија, промената на државјанството, разводот или поништување, повторно склучување брак, други промени во граѓанскиот статус, заедничките деца, децата посвоени од едниот или од другиот родител и др. Семејната книга се води од страна на регистраторите кои се должни да ги внесат измените кои се однесуваат на смртта, на разводот, на промената на името и сл. и на заедничките деца. Со воведувањето на електронскиот граѓански регистар, се очекува да се намалат трошоците за граѓаните поврзани со водењето и издавањето на јавните исправи од регистарот. Но, исто така, се очекува побрз и поефикасен проток на информациите помеѓу државните институции.

И во шпанското право е предвидена семејната книга. Таа претставува книшка која се издава од страна на Шпанскиот граѓански регистар во случај кога бракот се склучува на територијата на Шпанија или кога бебето е родено во оваа држава. Во книшката се внесуваат податоци за брачните партнери, како и за нивните деца и според местото на раѓање. Штом еднаш е издадена, понатаму семејната книга се надополнува со податоци за другите родени деца, податоци за датумот на разводот, настапување на смртта на еден од брачните партнери или децата и др.

Семејната книга е призната и прифатена и во правото на Турција. Исто како и во повеќето законодавства, таа се издава со склучување брак или раѓање на првото дете. Во неа се содржани личните и семејните податоци кои се однесуваат на брачните партнери и децата. Освен во Европа, слични системи на регистрирање на семејствата и нивните домаќинства се присутни и во други држави, како што е тоа случајот со Јапонија, со Северна и со Јужна Кореја, со Виетнам, со Тајланд, со Индонезија и др. За разлика од наведените држави, САД, Канада и Велика Британија не ги познаваат семејните книги.

3. СЕМЕЈНАТА КНИГА ВО МАКЕДОНСКОТО ПРАВО DE LEGE FERENDA

Воведувањето на семејните книги во нашето законодавство би претставувало многу значајна и корисна реформа од повеќе аспекти. Со воведувањето на семејната книга, значително би им се олеснило на граѓаните во постапката за докажување на личниот и семејниот статус, не само во брачните, семејните и наследните постапки, туку и пред другите надлежни државни органи кога тоа се бара како предуслов за остварување на нивните права. Наместо досегашната пракса од

потреба за издавање повеќе документи, односно изводи од матичните книги на родените, на венчаните и на умрените за секој член на семејството поединечно, со воведувањето на семејната книга сите овие податоци за брачните партнери и децата би биле собрани и инкорпорирани на едно место и во еден документ. Со оваа реформа во голема мера ќе се намалат финансиските трошоци на граѓаните и ќе се намали нивното малтретирање по бирократските шалтери.

Воведувањето на семејните книги ќе биде во корист и на судовите, на нотарите и на извршителите во постапките кога се засега посебниот или заедничкиот имот за време на живот или *mortis causa*. Ова особено се однесува за постапката за расправање на оставината, која значително ќе се забрза со воведувањето на единствен документ во кој ќе бидат застапени сите податоци за членовите на семејството.

Семејната книга ќе придонесе да се избегнат досегашните непријатни ситуации во кои, без постоење вина, беа вовлекувани нотарите кога повиканите наследници намерно прикриваа одреден/и наследник/ци со цел да се стекнат со поголем имот. Чести се случаите кога подоцна непријавените наследници поведуваат постапки за поништување на решенијата за наследување донесени од страна нотарите, па и ситуации кога тие се повикуваат како сведоци во кривична постапка против наследниците кои дале лажен исказ за постоењето на други наследници. Сите овие ситуации би се надминале со постоењето на семејната книга. Во таа смисла, востановувањето на семејната книга во нашиот правен систем значително ќе влијае за зголемување на правната сигурност во имотно-правните односи. Ова е така од причини што по примерот на европските законодавства, таа би претставувала еден вид резервна архива во случај да бидат уништени или изгубени податоците за граѓаните.

Покрај ова, воведувањето на семејната книга во нашето законодавство ќе биде од голема важност и значење за нашите граѓани кои живеат и работат во европските држави, кои истата ја предвидуваат и е неопходно за остварувањето одредени права. Востановувањето на семејната книга ќе овозможи нашето право да се приближи до современите европски законодавства, со оглед дека е во тек процес на усогласување на нашето право со правото на Европската Унија. Со воведувањето на семејната книга, ќе се надополни правната празнина која сега постои во нашето право, која сега се пополнува со издавање на „*уверение со ситие йодајшоци*“ од страна на Управата за водење матични книги на барање пред сè на нашите државјани кои живеат и работат во странство.

Најпосле, со оглед дека е во тек изготвувањето на граѓанскиот законик на Република Македонија, во кој една од позначајните реформи во

семејното право ќе биде задолжителното брачно и семејно советува-лиште, издавањето на семејната книга, а издавањето семејна книга во церемонијата за склучување брак би било логички оправдано. Штом еднаш ќе биде издадена од страна на матичарот, во неа би биле запишувани сите понатамошни промени по примерот на европските зако-нодавства.

Следен чекор за кој би требало да размислува законодавецот е мож-носта за дигитализација на матичните регистри во интерес на граѓа-ните, правниците од праксата (нотари, извршители, адвокати), како и доверителите и лицата што имаат правен интерес. По примерот на германското право, но и неодамна востановената реформа во Ката-тарот на недвижностите, воведувањето на електронскиот регистар на матичните податоци ќе овозможи полесен и поедноставен пристап до информациите од матичните книги на родените, на венчаните и на умрените. Со оваа реформа значително би се скратила постапката за расправање на оставината и работата на нотарите, но и другите по-стапки кои ги засегаат прашањата за личните и семејните односи.



НАСЛЕДНИТЕ ПРАВА НА СТРАНСКИ ЛИЦА ВРЗ ЗЕМЈОДЕЛСКО ЗЕМЈИШТЕ ВО РЕПУЛИКА МАКЕДОНИЈА

д-р Фиданчо Стоев, судија во пензија

До Стручниот совет на Нотарската комора на РМ е поставено прашање од нотар како да се постапува при водење оставинска постапка кога наследник се јавува странско физичко лице (Република Словенија), односно дали да се прогласи за наследник согласно насоките дадени од Стручниот совет за примена на член 5 од Законот за наследување или да се постапува по донесеното решение на Уставниот суд, односно во ваков случај како би гласело оставинското решение. Стручниот совет на Нотарската комора на РМ, на ден 15.05.2012 година го донесе, а Управниот одбор на Нотарската комора на РМ на ден 26.01.2013 година го усвои следниот

ЗАКЛУЧОК

1. Наследното право во Република Македонија се остварува согласно одредбите на Законот за наследување. Во согласност со член 5 од законот, странските државјани во РМ ги имаат истите наследни права како и државјаните на РМ под услови на примена на начелото на реципроцитет.

2. Оттука, при расправање на оставина во која како наследници се појавуваат странски државјани, а предмет на наследување е земјоделско земјиште, нотарот е должен да постапува во согласност со Законот за наследување како *lex specialis*.

Во меѓувреме, Уставниот суд на РМ на ден 3 јуни 2015 година донесе решение за неповедување постапка за оцена на уставноста на член 246 став 1 од Законот за сопственост и други стварни права.

1. РЕШЕНИЕ ЗА НЕПОВЕДУВАЊЕ ПОСТАПКА НА УСТАВНИОТ СУД ЗА ОЦЕНА НА УСТАВНОСТА НА ЧЛЕН 246 СТАВ 1 ОД ЗСДСП

Со ова решение Уставниот суд не поведе постапка за оцена на уставноста на член 246 став 1 од Законот за сопственост и други стварни права, не прифаќајќи ја поднесената иницијатива до Судот дека оваа

одредба не е во согласност со Уставот на РМ и е во спротивност со член 5 од Законот за наследување, со наводи дека забраната за стекнување сопственост на земјоделско земјиште за законските наследници претставува груба повреда не само на основните слободи и права, туку и на природното права на секој човек да го наследува имотот од своите родители, а оспорената одредба можела да се примени само во случај на стекнување сопственост на земјоделско земјиште преку купопродажен договор во кој случај Република Македонија ќе го штити својот национален интерес.

Оспорениот член 246 став 1 гласи: „Странски физички и првни лица не можат да стекнуваат право на сопственост на земјоделско земјиште на територијата на Република Македонија“.

А членот 5, пак, од Законот за наследување гласи: „Странските државјани ги имаат во Република Македонија, под услови на примена на начелото на реципроцитет, истите наследни права како и државјаните на Република Македонија“.

Не поведувајќи постапка за оцена на уставноста на цитираниот член од законот, Уставниот суд изрази свое мислење дека оспорената одредба забранува странски физички и правни лица да стекнуваат право на сопственост на земјоделско земјиште по сите основи, па и по основ на наследување и таквата одредба е во согласност со Уставот на РМ (член 8 став 1 алинеа 3, 6, 11, член 29 став 1, член 30 став 1 и 3, член 31 и член 118, а со аргументација во која меѓу другото се наведува:

- Правното уредување на стекнувањето, остварувањето и престанокот на правата на недвижностите како дел од територијата на една држава е ексклузивна надлежност на државата, чија власт се остварува на таа територија, а согласно начелото на сувереност на државите како основно право на меѓународното право, и ова начело е уште поизразено кога се работи за недвижности кои се природни ресурси, како што е земјоделското земјиште, над кои државите имаат суверено право да одлучуваат за правниот режим, што токму се прави со оспорената одредба;

- Преку пропишување неможност за стекнување со сопственост на странски лица врз земјоделско земјиште на територијата на РМ, се изразува јавниот интерес бидејќи се работи за добро од општ интерес и природен ресурс;

- Оспорената одредба не ги повредува темелните вредности на уставниот поредок - почитување на општоприфатените норми на меѓународното право (член 8 став 1 алинеа 11 од Уставот), ниту правната заштита на сопственоста (член 8 став 1 алинеа 6), затоа што според меѓу-

народните стандарди се штити само постоечкото право, но не и правото да се стекнува сопственост *inter vivos* или *mortuus* кауза, а уште повеќе со нив не се гарантира стекнувањето на правото на сопственост на субјектите, кое го пропишуваат самите држави;

- Оспорената одредба не го регулира остварувањето на правото на сопственост и неговата правна заштита, туку се однесува на условите под кои одредени субјекти не можат да се стекнат со истото и како таква, таа не влегува во рамките на уставните гаранции од ставот 1 и 3 од членот 30 од Уставот на РМ;- Уставниот суд не е надлежен да одлучува дали една законска одредба во еден закон е во несогласност, спротивност со друга законска одредба од друг закон.

Имајќи го предвид изнесеното (иако не е пренесена сета аргументација изложена во Решението на Судот), сепак во принцип може да се постави прашањето дали изложеното уставно правно толкување и интерпретација на оспорената одредба е единствено можно, затоа што Решението е усвоено со мнозинство гласови (двајца судии издвоиле мислења) и особено затоа што по ваквото мислење на Уставниот суд, се отвора прашањето како да постапуваат надлежните органи (судовите, нотарите, катастарот, Управата за јавни приходи и др.) во однос на наследните права на странските државјани кога се работи за земјоделско земјиште, односно дали да се почитува и применува член 5 од Законот за наследување во корелација со член 243 од Законот за сопственост и други стварни права (за што ќе стане збор подолу) или да се применува оспорената одредба во член 246 став 1, така како го разбира и толкува Уставниот суд.

Оваа дилема се поставува и поради фактот што, согласно член 112 став 3 од Уставот на РМ, одлуките на Уставниот суд се конечни и извршни, меѓутоа според член 69 од Деловникот на Уставниот суд, Судот (кој донесува одлуки, решенија и заклучоци), со одлука одлучува за „суштината на работата“, а со решенија поведува или не поведува постапка за оцена на уставноста на закон и за други случаи кога не одлучува за суштината на работата.

Во случајот иако не се работи за одлука туку за решение на Судот, сепак со оглед на уставната позиција на Уставниот суд и неговиот авторитет по сила на своите функции, отворено е прашањето дали ќе се продолжи со досегашната практика за примена на член 5 од Законот за наследување како специјален закон.

Секако е важна и изложената аргументација во издвоените мислења на двајцата судии на Судот, според кои Уставниот суд требало да поведе постапка за оцена на уставноста на оспорениот член од законот.

2. ПОИНАКВО ТОЛКУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА НАСЛЕДНИТЕ ПРАВА НА СТРАНЦИТЕ ВРЗ ЗЕМЈОДЕЛСКОТО ЗЕМЈИШТЕ ВО РМ

За неповедување или за поведување постапка за оцена на уставноста на оспорената одредба - член 246 став 1 (или член 4 од измените на законот) од ЗСДСП, односно за потребата од изменување и дополнување на законот со прецизирање на оспорената одредба или спојување на оставинската и извршната постапка кога се работи за наследно право на странци врз земјоделско земјиште во РМ, со овој напис се прави обид да се изложи аргументација за едно поинакво толкување и интерпретација на оспорениот член од законот во корелација со другите одредби и закони, во светлината на уставните начела и одредби.

1. Уставната основа на правата на странските лица во РМ

Уставната појдовна основа за слободите и правата на странските лица во РМ, па вклучително и за нивните наследни права за стекнување право на сопственост на недвижности, секако се оние пинципи и одредби, од кои поаѓаат и судиите на Уставниот суд, и тоа:

- темелните вредности на уставниот поредок, кои имаат внатрешно-правна и меѓународноправна димензија, а особено член 8 став 1 алинеја 1 (основните слободи и права на човекот и граѓанинот признаени со меѓународното право и утврдени со Уставот), алинеја 3 (владеење на правото), алинеја 6 (правната заштита на сопственоста), алинеја 11 (почитување на општоприфатените норми на меѓународното право); член 29 став 1 според кој, поаѓајќи од темелните вредности на уставниот поредок, странците во РМ уживаат слободи и права гарантирани со Уставот, под услови утврдени со закон и меѓународни договори; член 30 став 1, 3 и 4 според кои се гарантира правото на сопственост и правото на наследување, со тоа што ако наследните права на странците за стекнување права на недвижности се остваруваат под исти услови како и државјаните на РМ (член 243 став 2 од ЗСДСП), се обезбедува правна заштита на сопственоста која може да се ограничи или одземе (како и на државјаните на РМ) поради јавен интерес утврден со закон и тогаш се гарантира праведен надоместок,

- член 31 според кој странско лице во РМ може да стекнува право на сопственост под услови утврдени со закон, што значи дека Уставот остава со закон да се утврдат условите за стекнување на правото на сопственост, па кога со законот се изедначуваат условите, односно се утврди дека под исти услови како и државјаните на РМ, и стран-

ците ги стекнуваат правата на сопственост (на пример член 243 став 2, член 244 став 1 и член 245 став 1, не може содржината на овој член од Уставот да не се гледа поврзано со споменатите темелни вредности на уставниот поредок, со уставната одредба дека странците во РМ ги уживаат правата гарантирани во Уставот под услови утврдени во закон, односно под истите услови утврдени и за државјаните на РМ ако е така определено во законот, како и одредбите за гаранција и заштита на правото на сопственост и правото на наследување, ако со законот се предвидени исти услови и за државјаните на РМ и за странците;- член 118 според кој меѓународните договори што се ратификувани согласно со Уставот се составен дел на внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон, што во корелација со член 29 став 1 од Уставот значи дека условите за уживање на правата на странците утврдени и со закон и со меѓународен договор, имаат еднаква правна сила, со оглед дека РМ како суверена и самостојна држава е меѓународен субјект кој постапува согласно Уставот и општоприфатените норми на меѓународното право.

Ако на овој начин се разбира наведената уставна рамка и основа за правата на странците во РМ, би требало тој пристап да се примени и во таа светлина да се толкуваат и интерпретираат законите, односно нивните одредби со кои се утврдуваат условите за уживање и стекнување на споменатите стварни права на странците, па и нивните наследни права врз земјоделско земјиште.

2. Законски наследни права на странците врз земјоделско земјиште во Република Македонија

1) Во периодот од 1991 до 2001 година важеше и се применуваше (согласно членовите 4 и 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на РМ од 1991 год.), преземениот сојузен Закон за основните сопственоправни односи од 1980 год. според кој на територијата на Република Македонија странските физички лица можат под услови на реципроцитет да бидат носители на правото на сопственост на земјиште и згради што го стекнале со наследување, како и државјаните на РМ, ако со меѓународен договор не е определено поинаку (член 82 став 2).

Од одредбата во овој закон произлегува дека наследните права на странските физички лица врз недвижности во РМ можеа да се остварат под следните услови: 1) да се работи за земјиште и згради; 2) да постои реципроцитет (взаемност) на наследните права и на државјаните на РМ во државата на чии државјани им се признаваат тие права во РМ; 3) правото на сопственост да се стекнува по пат на наследување,

а не со некоја правна работа - договор за продажба, подарок и сл.; 4) содржината на правото на сопственост на наведените недвижности е иста како и на државјаните на РМ, а тоа значи и за странските лица важат ограничувањата на тие права; 5) со меѓународен договор да не е поинаку определено, зашто во таков случај ќе се применат одредбите од договорот, а не одредбите од законот. Начелото на реципроцитет, како што е познато, е важно политичко-правно начело на меѓународното право кое широко се применува, со оглед на развиените меѓународни односи меѓу државите и слободата на движење и миграциите на физичките лица од една во друга држава. Ова начело подразбира и значи правна состојба, кога една држава обезбедува на својата територија одредени права или правна помош на друга држава, односно за нејзините државјани под услов и таа држава да постапува исто (реципрочно) спрема неа или нејзините граѓани, а што најчесто се воспоставува со билатерален меѓународен договор, кој во таков случај постанува дел од внатрешниот правен поредок на државите (што како меѓународен стандард е предвиден и во член 29 став 1 и член 118 од Уставот на РМ). Притоа, меѓународното право и практиката познаваат три вида реципроцитет - законски, договорен и фактички, каков што е меѓу Република Македонија и Република Србија.

2) Со Законот за сопственост и други стварни права од февруари 2001 год. (Сл. весник на РМ бр. 18/2001), а кој почна да се применува од септември 2001 година, се воспостави новиот сопственосен систем согласно Уставот на РМ, по завршувањето главно на процесот на приватизација на општествената сопственост како доминантен облик на сопственост и се вовеле сопственички плурализам како основен принцип според кој право на сопственост можат да стекнуваат сите домашни и странски физички и правни лица, вклучувајќи ја и државата и единиците на локалната самоуправа, под услови и на начин утврдени со овој и со друг закон (член 2).

Со овој закон поконкретно се разработија и утврдија стварните права на странските лица (ДЕЛ ЧЕТВРТИ - членовите 240-252), при што во однос на наследните права на странците во член 243 се утврди:

„Странските физички лица можат со наследување да стекнуваат право на сопственост врз недвижни ствари на територијата на Република Македонија под услови на реципроцитет, како и државјаните на Република Македонија, ако со меѓународен договор поинаку не е определено.

Странските правни лица можат под услови на реципроцитет да стекнуваат право на сопственост на недвижни ствари на територијата на Република Македонија со наследување врз основа на тестамент“.

Во другите одредби беа утврдени правата на странците за стекнување оредени стварни права по конкретни, специфицирани видови недвижности, и тоа: член 244 - стекнување право на сопственост на стан или станбена зграда, односно право на сопственост и право на долготраен закуп на деловен простор, член 245 - можност за стекнување право на долготраен закуп на градежно земјиште и член 242 - можност за стекнување право на долготраен закуп на земјоделско земјиште. При тоа стекнувањето на сите наведени права е условено со начелото на реципроцитет чие постоење го утврдува министерот за правда под услови и постапка утврдени со закон (член 247).

Овој концепт на законот за подвојување на наследните права на странците во посебна одредба и утврдување во посебни одредби на условите за стекнување на нивните стварни права специфицирани и класифицирани по видот на недвижности е битно за толкувањето на одредбите самите за себе и со меѓусебна корелација, за што ќе стане збор подолу.

За овој концепт на законот секако важни се идеите и целите при неговото подготвување од аспект на релацијата општ закон-специјален закон. „Сопственоста како најзначаен имотно-правен институт се реализира на два плана: преку општ – генерален закон, каков што е Законот за сопственост и други стварни права и преку посебни специјални закони кои уредуваат одделни аспекти на сопственоста... кои мора да бидат во согласност со општиот закон“. Одредбите од Законот за наследување (други закони) кои уредуваат сопственосно правни односи меѓу наследниците, работната група за изработка на Законот за сопственост ги презеде, односно ги вклопи во општиот сопственосен систем со цел да се сочува единството на тој систем.¹

Оттука членот 243 од Законот за сопственост и други стварни права е по суштина идентичен со членот 5 од Законот за наследување од 1996 год. (Службен весник на РМ бр. 47/96), според кој странските државјани ги имаат во РМ, под услови на примена на начелото на реципроцитет, истите наследни права како и државјаните на РМ. А тоа значи со нивната единствена примена во практиката да се „сочува единството на системот“.

3) Со законите за изменување и дополнување на Законот за сопственост и други стварни права во јули 2008, во ноември 2009 и во март 2010 год. (Службени весници бр. 92/2008, 139/2009 и 35/2010 год.), се извршија радикални и значајни промени токму во однос на стварните права на странските лица, како дел од процесот на усогласување на

¹ проф. д-р Родна Живковска, член на стручната екипа за изработка на законот, Предговор на Законот за сопственост и други стварни права, Скопје, 2005, страница 10-12.

националното законодавство со соодветните акти на ЕУ, кон чие членство РМ се стреми со години.

При утврдување на несомнено пошироките права на странците: 1) не се промени концептот на законот за одвоено уредување и разликување на можноста за стекнување на правото на сопственост на недвижности - недвижни ствари со наследување и можноста за стекнување право на сопственост и други стварни права, на конкретните специфицирани видови недвижности (станови и згради, градежно и земјоделско земјиште) со јасна дистинкција и класификација – со утврдување поднаслови со кои децидно се дефинира предметот на уредување со соодветната одредба, а што е важно за утврдување на правото за значење и смисла на одредбата; и 2) за одредени странски лица (државјани на државите членки на Европската Унија и на ОЕЦД), исклучувајќи го условот на реципроцитет, наследните права ги остваруваат под истите услови како и државјаните на РМ - член 243 став 2, но под истите услови, а по другите основи е и стекнувањето право на сопственост на стан, станбена зграда и деловен простор - член 244 став 1 и стекнувањето на сопственост и правото на долготраен закуп на градежно земјиште – член 245 став 2. Ова изедначување на условите за стекнување на цитираните права на споменатите странски државјани со државјаните на РМ е посебно значајно од уставоправен аспект – член 29 став 1 и член 30 од Уставот, кои налагат таквите еднакви услови утврдени со овој закон и еднакво да се почитуваат и применуваат и од аспект на Уставот.

3. МОЖНО ТОЛКУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА НАСЛЕДНИТЕ ПРВА НА СТРАНСКАТЕ ЛИЦА ВО РМ

Ако се направи обид за примена на соодветните видови толкување, утврдувањето на правото за значење и смисла, на една правна норма самата за себеси потоа во корелација со другите норми во законот кои исто така уредуваат дел од материјата за стварните права и посебно наследните права на странските лица врз недвижности во РМ, што како комплекс на права се уредени со општиот закон - Законот за сопственост и другите стварни права и другите специјални закони, а во рамката и светлината на уставните начела и одредби, има аргументација да се дојде до следните можни констатации и заклучоци:

1. Од аспект на јазичкото толкување на одредбите од член 243 од Законот за сопственост и други стварни права, со поднаслов „Стекнување права на сопственост врз недвижни ствари по пат на наследување“, важен е употребениот поим „недвижни ствари“, значи генерич-

киот поим на недвижностите кој во себе ги опфаќа сите недвижности, дефинирани во членот 13 од Законот - земјишта (земјоделски, градежни, шумски и пасишта), згради, како и инсталации подигнати на нив.

Понатаму употребен е основот за стекнување права на сопственост на недвижни ствари, со наследување, како еден од основите и начините за стекнување права на сопственост, предвидени во член 112 од Законот и како посебен правен институт врз основа на кој посебно и во целост се уредува стекнувањето на правата на сопственост на сите недвижности во РМ од страна на странските физички и правни лица, со наследување. Притоа во Законот е утврден специфичниот карактер и начин на стекнување на правото на сопственост на ствар со наследување - член 153 став 1 и 2 кои гласат:

„Правото на сопственост на ствар се стекнува со наследување во моментот на отворање на наследството на имотот на умрениот, ако со закон поинаку не е определено.

По правосилноста на решението за наследување, наследникот има право да побара запишување на правото на сопственост на недвижност во јавна книга“.

Овие одредби се по суштина слични и во корелација со член 127 од Законот за наследување според кој: „Оставината на умрено лице преминува, по сила на законот, врз неговите наследници во моментот на неговата смрт“.

Наследувањето, како што е познато, е посебна правна гранка и правен институт во правниот систем на државата, блиска со сопственоста, но во законот со кој се уредува наследувањето опфатени се одредени правни аспекти на сопственоста и тој закон е специфичен во однос на законот што ја уредува сопственоста како општ закон и меѓу нив мора да постои конзистентност, што е и почитувано и обезбедено преку член 5 од Законот за наследување и член 243 од Законот за сопственост и други стварни права со кој се конкретизира основот за стекнување права на сопственост по пат на наследување и притоа се прави разлика во условите за наследување на три правни субјекти:

1) Странските физички лица кои се државјани на држави кои не се членки на ЕУ и на ОЕЦД можат со наследување да стекнат права на сопственост на недвижности под услови на реципроцитет како и државјаните на РМ, ако со меѓународен одговор не е поинаку определено;

2) Странските физички лица, државјани на држави членки на ЕУ и на ОЕЦД, можат со наследување да стекнуваат права на сопственост на недвижни ствари на територијата на РМ, под исти услови како и државјаните на РМ; 3) Странските правни лица можат под услови на ре-

ципроцитет да стекнуваат права на сопственост врз недвижни ствари на територијата на РМ, со наследување врз основа на тестамент.

Органите што ја спроведуваат оставинската постапка и решаваат за наследните права на странските лица (нотарите и судовите) се должни да го почитуваат и применуваат комплементарно и член 5 од Законот за наследување и член 243 од Законот за сопственост и други стварни права според условите предвидени посебно за различните странски субјекти.

2) Од аспект на систематското толкување на одредбите на член 243 во корелација со другите одредби - поточно членовите 244, 245 и посебно членот 246 (што е повод за овој напис), од Законот за сопственост и другите стварни права, може да се констатира:

А) За разлика од членот 243 од Законот во кој е употребен општиот поим недвижни ствари, односно не се специфицирани поодделните видови недвижности, во споменатите членови се врши спецификација и класификација на недвижностите на кои може да се стекне сопственост од страна на странските физички и правни лица, и тоа: 1) сопственост на стан, станбена зграда и деловен простор - член 244; 2) сопственост и долготраен закуп на градежно земјиште - член 245; и 3) неможност да се стекнува право на сопственост на земјоделско земјиште и можност да се стекне право на долготраен закуп на земјоделско земјиште - член 246 од Законот.

Притоа може да се забележи дека во ниту една од споменатите одредби за стекнување одредени стварни права на специфицираните недвижности не се споменува основот за стекнување на правата - предвидени во член 112 од Законот (закон, наследување, правна работа и одлука на надлежен орган).

Ако во членот 243 целосно се исцрпени и утврдени и основот и условите за стекнување право на сопственост на недвижности со наследување од страна на странски физички и правни лица, логично е да се заклучи дека систематиката на нормите, стекнувањето на правата од членовите 244, 245 и 246 се однесува врз основа на правна работа, закон и одлука на надлежен орган, а не и врз основа на наследување. Оттука следува заклучокот дека тоа се однесува и на неможноста за стекнување право на сопственост на земјоделско земјиште, односно дека таа забрана не се однесува на основот наследување.

Ако во споменатите одредби, па и во член 246 став 1, во поимот стекнување стварни права на странците е опфатен и основот наследување, според законите на логиката, во членот 243 ставовите 1 и 2 (освен став 3 кој се однесува за тестаментално наследување на странско

правно лице), би биле беспредметни затоа што во членовите 244 и 245 на ист начин се уредуваат условите за стекнување право на сопственост на конкретните недвижности, ако со внимание се читаат и споредуваат текстовите.

Б) Дека членот 246 став 1 не се однесува кога се стекнува сопственост на земјоделско земјиште со наследување, произлегува од ставот 2 на член 243 според кој државјани на држави членки на ЕУ и на ОЕЦД можат со наследување да стекнат права на сопственост врз недвижни ствари под исти услови како и државјаните на РМ. Под исти услови значи дека како што државјаните на РМ можат да наследат земјоделско земјиште, таа можност ја имаат и споменатите странски државјани. Поврзано со истите услови утврдени во закон, ако член 30 од Уставот го гарантира правото на наследување на државјаните на РМ, можно ли е врз оваа уставна одредба и член 29 став 1 од Уставот да се исклучи можноста странските државјани кои се изедначени со државјаните на РМ во наследните права, да не можат да стекнуваат право на сопственост на земјоделско земјиште по пат на наследување? В) Со оглед дека членот 29 став 1 и членот 118 од Уставот ја изедначуваат правната сила на законот и меѓународниот договор во врска со правата на странските лица, се поставува прашање дали ќе важи членот 246 став 1 од Законот ако во меѓународниот договор врз основа на начелото на реципроцитет се предвиди можност по пат на наследување (или со правно дело) да има стекнување право на сопственост на недвижности на државјаните на двете држави.

Во случајот не може да се каже дека се работи за примена на правото, туку за принципиелно толкување и интерпретација на една законска норма, самата за себе и во корелација со други одредби во еден или во повеќе закони.

Врз основа на изложената аргументација, членот 246 став 1 од Законот треба да се толкува така што забраната за стекнување право на сопственост на земјоделско земјиште од страна на странски физички и правни лица не се однесува за стекнување по пат на наследување, туку на другите основи за стекнување, имајќи предвид дека:

- Уставните права за правата на странските лица во РМ дават насока и претставуваат услови за уживање и остварување на тие права, вклучувајќи ги тука и сопственичките и наследните права на странските лица во РМ да се утврдат со закон, а во согласност со споменатите темелни вредности на уставниот поредок;- Концепсиски и нормативно, Законот за сопственост и други стварни права ја почитува и прифаќа во принцип специфичноста на стекнување права на сопственост на недвижности, па и конкретно при утврдувањето на наследни-

те права на странските лица, воспоставувајќи корелација и конзистентност со Законот за наследување;- Наследните права на странските лица врз недвижности во РМ треба да се остваруваат со комплементарна примена на Законот за наследување (член 5 и член 127) и на Законот за сопственост и други стварни права (член 243);- Предвидувајќи исти услови за наследните права на државјани на држави членки на ЕУ и на ОЕЦД, со државјаните на РМ, се создава нова правна основа за еднаква уставна гаранција и заштита на правото на сопственост и правото на наследување и на странските лица во РМ;- Кога една одредба е нејасна или недоречена, односно има правна празнина, при нејзиното толкување и утврдување на нејзиното вистинско значење, ако се исполнети другите услови, треба да се зема за право она што е најправедно, што и во конкретниот случај може да се подведе под ова правило.

06. 02. 2016 год.



Глава III

ЗАКЛУЧОЦИ И ПРАВНИ МИСЛЕЊА НА СТРУЧНИОТ СОВЕТ НА НКРМ И УСВОЕНИ ОД УПРАВЕН ОДБОР НА НКРМ

Стручниот совет на Нотарската комора на РМ, врз основа на членовите 18 и 19 од Правилникот за работа на Стручниот совет на НКРМ, на седницата одржана на ден 17.03.2016 година ги утврди и Управниот одбор на Нотарската комора на РМ, на седницата одржана на ден 09.04.2016 година, ги усвои следните

ЗАКЛУЧОЦИ ОД НОТАРСКИТЕ ДЕНОВИ

одржани на 31 октомври и 1 ноември 2015 година
во Струга, хотел Изгрев

Вр основа на излагањата, прашањата и дискусиите на „Нотарските денови“, одржани во Струга на 31 октомври и 1 ноември 2015 година, Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија ги утврди следните заклучоци:

1. ПРАШАЊЕ: Во пракса се среќава договор за послуга најчесто кога се склучува помеѓу блиски во фамилијата, а пред сè за остварување права од областа на регистрирање како земјоделец и слично, ваквиот договор да биде регистриран во катастар со впишана прибелешка во имотниот лист. По голем број вака впишани прибелешки, катастарот почна да го одбива уписот на овие договори со образложение дека услугата не била предвидена како термин во Законот за катастарот на недвижностите. Значи ли тоа дека со едно вакво дејствие го дерогирате Законот за облигациони односи каде е предвиден договор и значи ли тоа дека граѓаните и во кругот на семејството се принудени да склучуваат договори за закуп за да си го остварат правата, пред сè фиктивни (бидејќи закупнина фактички и нема) и да мораат да се изложуваат на дополнителни давачки, како плаќања на персонален данок?

ОДГОВОР: Прибележувањето е еден вид запишување во Катастарот на недвижностите, *кое е уредено во член 173 од Законот за катастарот на недвижностите*. Притоа предметот на запишување како прибележување е определен на два начина:

1) Ойределени ѝрава, факѝи, забрани и оѓраничувања, децидно се ѝредвидени кои се ѝрибележувааѝ;

2) Предвидена е можносѝ да се ѝрибележувааѝ и друѓи ѝрава и факѝи кои се од влијание, односно од значење за недвижностите, НО САМОаконивнотоприбележувањееутврдено/предвиденосодругзакон.

Во цитираниот член од ЗКН децидно се утврдени кои ОБЛИГАЦИО-

НИ ПРАВА се прибележуваат (лизинг на недвижностите, договор за концесија склучен согласно со закон, закуп на недвижности и договорено право на првенствено купување недвижности).

Договорот за услуга не е предвиден да се прибележува според ЗКН, ниту во ЗОО (од членот 603 до 618). Карактерот и содржината на овој договор детално се уредени во ЗОО и правната сигурност на странките е обезбедена и без негово прибележување во Катастарот на недвижностите, ако истиот биде склучен во форма на нотарски акт или потврден како приватна исправа. Овој облигационен договор е сличен, но не е идентичен со Договорот за закуп како што тоа е определено со ЗОО.

2. ПРАШАЊЕ: Доколку по склучен преддоговор за продажба на недвижен имот од поголема вредност е доставен финансиски извештај до Дирекцијата за спречување на перење пари, дали сме должни и при склучување на главниот договор, на пример по две недели, за остаток од договорената купопродажна сума која се доплаќа повторно да доставуваме финансиски извештај и ако треба, дали тоа не е удвојување, а доколку не треба, во кој случај се праќа извештајот со преддоговорот или со главниот договор?

ОДГОВОР: Во согласност со член 32 став 1 од Законот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, нотарите собраните податоци за составени нотарски акти, потврдени приватни исправи и заверени потписи на договори СО КОИ СЕ СТЕКНУВА ИМОТ во вредност од 15.000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот кога се составени нотарските акти, потврдени приватните исправи и заверени потписите, наведени во договорот, ги доставуваат до Управата за финансиско разузнавање, НА КРАЈОТ НА ДЕНОТ ВО ЕЛЕКТРОНСКА ФОРМА.

Од одредбата произлегува дека нотарите ги доставуваат само оние споменати акти СО КОИ СЕ СТЕКНУВА ИМОТ, а не и преддоговорите за пренос на одреден имот. Таков е ставот за примена на овој член од законот и на Управата за финансиско разузнавање, за кое Нотарската комора е информирана со писмо од месец ноември 2010 година, каде е наведено дека нотарите не треба до Управата да доставуваат преддоговори за купопродажба.

3. ПРАШАЊЕ: Дали во праксата се применува донесување на решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа и истото да се проследи до доверителот и до должникот, кој е физичко лице, ако во предлогот за донесување на решение за дозвола за из-

вршување врз основа на веродостојна исправа не е наведен ЕМБГ на должникот?

ОДГОВОР: Според член 16-б од Законот за извршување, предлогот за донесување решение за дозвола за извршување, меѓу другото, треба да содржи и податоци за доверителот, за должникот, за видот и обемот на побарувањето, за времето на исполнување на обврската и нејзината пристигнатост, а според член 98 став 5 од ЗПП, странката во поднесокот е должна да го наведе својот единствен број на граѓанинот (ЕМБГ), односно единствен матичен број на субјектот на уписот (ЕМБС) за правното лице.

Тоа значи дека во согласност со цитираниот член 98 став 5 од ЗПП, а во врска со член 16-б од Законот за извршување, не постои законска обврска доверителот во предлогот за донесување на решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа да го наведе ЕМБГ на должникот, туку треба да го наведе неговото име и презиме, живеалиштето или престојот (за физичко лице), називот на фирмата, седиштето, ЕМБС, електронското сандаче (за правно лице) доколку е наведено во тековната состојба.

Меѓутоа, должникот е должен при првото обраќање до нотарот, покрај другите лични податоци, во поднесокот да го наведе и својот единствен матичен број, што е во согласност со цитираниот член 98 став 5 од ЗПП.

4. ПРАШАЊЕ: При контролите од Министерството за правда е укажано дека нотарите неосновано ги прифаќаат како веродостојни исправи изводите од заверена деловна книга приложени со предлозите на ЕВН, комуналните претпријатија и др. со образложение дека таквите можат да имаат само банките. Дали тоа е точно?

ОДГОВОР: Меѓу другото, според член 16-в став 2 од Законот за извршување, веродостојна исправа во смисла на овој закон е и изводот од заверените деловни книги.

Изводите од деловните книги, изводите од книговодствената евиденција, изводите од конта, изводите од рати на кредити, аналитичките картици и сл. можат да бидат веродостојни исправи ако деловните книги во поглед на содржината и начнот на нивното водење се водат според сметководствените и даночните прописи (на пример, член 471 и др. од Законот за трговските друштва), под услов да ги содржат сите елементи предвидени во член 16-в став 3 од ЗИ.

Цитираниот член 16-в став 2 од Законот за извршување има упатувачки карактер, при што не врши каква било разлика меѓу правните

субјекти кои ги водат деловните книги според законот и врз кои составуваат и издаваат заверени изводи.

Тоа значи дека споменатото укажување дека изводите од заверените деловни книги можат да ги составуваат и издаваат само банките, не наоѓа основа во цитираниот член 16-в став 2 од Законот за извршување, бидејќи истите можат да ги издаваат сите правни субјекти кои водат деловни книги согласно со закон.

5. ПРАШАЊЕ: Дали во решението за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа е потребно да се наведе и бројот на фактурите кои се приложени со предлогот врз основа на кои доверителот го поставува побарувањето спрема должникот?

ОДГОВОР: Во решението за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа треба да се назначени доверителот, должникот, видот и обемот на побарувањето и времето за исполнување на обврската (член 16-в став 3 од Законот за извршување).

Валидноста на фактурата, како веродостојна исправа, нотарот ја цени според содржината утврдена со член 53 став 10 од Законот за данокот на додадена вредност.

Со предлогот за донесување на решение за дозвола за извршување доверителот доставува и фактури (во оригинал или заверен препис кај нотарот). Со решението со кое се уважува предлогот за донесување на решение за дозвола за извршување, нотарот до должникот го доставува предлогот и прилозите – веродостојните исправи, меѓу кои и фактурите, на кој начин истиот се запознава со основот на побарувањето што му овозможува, евентуално, да поднесе приговор против решението за извршување во согласност со член 16-д од Законот за извршување.

Поради наведеното, а во согласност со содржината на цитираниот член 16-в став 3 од Законот за извршување, во решението за дозвола за извршување не е потребно да биде наведен и бројот на фактурата врз која се темели побарувањето на доверителот, бидејќи отсуство на овој податок решението за извршување не го чини нејасно и неподобно за извршување.

Во наведената смисла е и заклучокот бр. 1 од 09.12.2011 год. усвоен на средбата на претставниците на Министерството за правда, Врховниот суд на РМ, Правниот факултет и Нотарската комора.

6. ПРАШАЊЕ: Како да постапи нотарот според член 11 став 2 од Законот за финансиска дисциплина, во текот на постапката за донесување на решение за извршување врз основа на веродостојна исправа,

кога од приложениот извод од заверена деловна книга не може да се утврди датумот на настанувањето на деловната транскација?

ОДГОВОР: Со цел да ја исполни наведената законска обврска, во случај кога од доставената веродостојна исправа – изводот од заверената деловна книга не може да се утврди времето на склучување на деловната зделка меѓу должникот и доверителот, нотарот рокот на плаќањето ќе го утврди на начин што од доверителот, подносителот на предлогот, ќе побара да поднесе писмена изјава дека пристигнало побарувањето со означување на денот на пристигнатоста во согласност со член 16-в став 4 од Законот за извршување.

Но, со последните измени и дополнувања на Законот за финансиска дисциплина („Сл. весник на РМ“ бр. 215/15), кој влезе во сила на 15 декември 2015 година, се измени член 12, според кој нотарот е должен во рок од 10 дена по правосилност и извршност на решението за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа, во писмена форма, односно во електронска форма кога е тоа можно, да ја извести Управата за јавни приходи дали се прекршени одредбите од овој закон од страна на економскиот оператор од приватниот сектор. Ова значи дека согласно наведените измени и дополнувања на Законот за финансиска дисциплина, нотарот не треба да внимава на обврската цитирана во претходниот став, односно да го утврдува датумот на настанување на деловната транскација.

7. ПРАШАЊЕ: Се бара правно мислење по однос одредбата на член 63 од Законот за нотаријатот, и тоа:

Во ставот 6 стои дека: „нотарот не може да завери потпис на исправа која не е составена на службен јазик“, а ставот 8 гласи: „застапник на правно лице може кај нотарот да депонира свој потпис“.

Во врска ставот 6 прашањето е дали нотарот може да завери потпис на исправа која е составена на два јазика и кирилично писмо и паралелно на друг јазик и писмо.

Прашањето за ставот 8 е дали во рамките на овој став се депонира и потпис само на лице кое е овластено за застапување на друштвото по закон, односно управител, извршен директор - генерален директор или може да депонира потпис и претседател и неизвршен член на одбор на директори.

ОДГОВОР: Во Законот за нотаријатот е уредено прашањето за заверка на потпис (легализација).

1. Во ставот 6 од член 63 од Законот за нотаријатот е уредено дека нотарот не може да завери потпис на исправа која не е составена на

службен јазик (македонски јазик и кирилско писмо). Од оваа одредба произлегува дека Законот за нотаријатот изрично не забранува писменото да биде составено покрај на службениот, и на друг јазик.

2. Во член 63 став 8 од ЗН е допуштено само застапник на правно лице да може кај нотар да депонира свој потпис, а застапник на правното лице е лицето кое е запишано како овластено лице за застапување на друштвото според тековната состојба од Централниот регистар. Од ова произлегува дека други лица не можат да депонираат потпис кај нотар.

8. ПРАШАЊЕ: Во нотарска канцеларија од страна на основен суд е доставен оставински предмет, за кој од страна на учесниците/наследниците во постапка се доставени изводи на умрените за покојниот и изводи на родените за наследниците, но врз основа на смртовницата како наследник стои и сопругата на оставителот, но за неа нема доставено извод на умрените затоа што наследниците, односно синовите изјавуваат дека нивната мајка е почината пред 20 години и не е упишана во матичната книга на умрените. Од страна на учесниците е доставена и потврда од Исламската верска заедница дека истата е почината и погребана според верските обичаи.

Дали може нотарот да ги прифати изјавите од синовите (наследниците) и потврдата од ИВЗ и истата да не се огласи за наследник, а како законски наследници да се огласат само потомците на оставителот?

ОДГОВОР: Кога во смртовницата за оставителот е наведена неговата сопруга како жива, а наследниците немаат доказ - извод од матичната книга на умрените или ако тоа не може да се утврди и од други докази (на пр. оставинско решение, податок од извод од умрените за сопругот), во тој случај не може да се прифати потврдата од Исламската верска заедница дека истата е почината и погребана според верски обичаи.

Според член 15 став 1 од Законот за матичната евиденција, смртта на лице должни се да ја пријават членовите на семејството со кои живеел умрениот.

Според член 22 од цитираниот закон, ако раѓање или смрт се пријавени по истекот на 30 дена од денот на настанот, запишувањето во матичната книга се врши само врз основа на решение што се донесува во вонпарнична постапка од страна на надлежен вонпарничен суд.

Нотарот треба да ја прекине оставинската постапка, а согласно член 76 од Законот за вонпарнична постапкада, да ги поучи учесниците да поднесат предлог за докажување на смртта до основен суд. Откако су-

дот ќе донесе правосилно решение, истото да се приложи во Управата за водење матични книги, со цел да се изврши исправка во матичната книга на умрените во согласност со член 19 од Законот за матична евиденција.

9. ПРАШАЊЕ: Со новите формулари во изводите од матичната книга на родените кај наследниците во графата на податоци за родители-те има име, презиме, ден, месец и година на раѓање. Овие податоци на родителот/оставителот со изводот на умрените на починатиот не се исти и тоа значи дека со учесникот во постапката не се татко и син – не се крвно сродство. Учесниците во оставинската постапка изјавуваат дека учесникот НН е син на оставителот и дека меѓу себе си го признаваат сродството и дека НН учесникот е нивни брат. Дали може со таквите изјави на записник од учесниците нотарот да ги прифати и да го прогласи за наследник и тој учесник? Учесниците до матична служба поднесуваат барање за исправка на податоците на родителот – оставителот запишани во нивниот извод на родените. Матичната служба со решение ги одбива нивните барања со образложение дека оставителот со генералии по изводот на умрените и податоците запишани во изводот на родените на наследникот се различни и ги одбиваат барањата дека не може да бидат едно исто лице. Како да постапи нотарот во такви ситуации?

ОДГОВОР: На рочиште за расправање на оставина, учесниците своето сродство со оставителот го докажуваат со извод од матичната книга на родените, матичната книга на венчаните и матичната книга на умрените.

Во конкретниот случај, нотарот не треба да го прифати НН лицето како син на оставителот бидејќи доставил извод од матичната книга на родените за себе, со различни податоци за родителите и тоа име, презиме, месец и година на раѓање, кои споредени со изводот од матичната книга на умрените за оставителот не се совпаѓаат. Не треба да ја прифати изјавата на другите учесници дека НН лицето е нивни брат од причина што е донесено решение од Управата за водење матични книги - Подрачно одделение Струмица, со кое е одбиено неговото барање за исправка на погрешно запишани податоци во матичната книга на родените, поради неисполнети услови од член 23 од Законот за матична евиденција.

Според член 23 од цитираниот закон (Службен весник на РМ бр. 148/2015) до заклучување на запишувањето во матичните книги, исправка на грешките врши матичарот, а по нивното заклучување, исправка се врши само врз основа на решение.

10. ПРАШАЊЕ: Во врска со УПДР предмет каде што по извршената достава ќе се утврди дека должникот починал пред поднесување на предлогот, нотарот со решение го укинува донесеното и го отфрла предлогот. Доверителот врз основа на истото добавува доказ од суд дека за должникот е водена оставинска постапка и се прогласени наследници - исто и доколку должникот почине во текот на постапката кога нотарот донесува решение за прекин.

Прашањето е како доверителот да ја продолжи постапката. Дали со поднесок да го преиначи кон наследниците веќе постоечкиот поднесен предлог, или да поднесува комплетно нов предлог кон наследниците со решение за наследување во прилог? А како кога должникот починал во текот на постапката, односно дали доверителот со поднесок му го доставува наследното решение на нотарот кој го припојува кон списите и врши нова достава на истото решение до наследниците или носи ново решение со кое ги задолжува наследниците и им го доставува?

Ве молам да се посвети особено внимание на оваа тема од УПДР бидејќи доверителите (особено банките) се соочуваат со огромен број УПДР предмети со починати странки, а наследниците кога водат оставинска постапка не ги пријавуваат долговите на оставителот, а скоро сите имаат или кредитни картички или дозволено минусно салдо на трансакциска сметка.

ОДГОВОР: Во случај кога странката (должникот) починала пред поднесувањето на предлогот за донесување на решение за извршување врз основа на веродостојна исправа, а е донесено решение, тогаш нотарот ќе го укине донесеното решение и ќе го отфрли предлогот поради немање странка.

Во согласност со член 83 став 1 од Законот за сопственост и други стварни права, наследникот одговара за долговите на оставителот до висина на вредноста на наследниот дел. Тоа значи дека доверителот кој има побарување спрема оставителот, има законско право до нотарот да поднесе повторен предлог за донесување на решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа, по кој нотарот ќе постапува во согласност со Законот за извршување. Кон предлогот за донесување на решение за извршување доверителот, покрај веродостојната исправа која гласи на име на должникот, треба да достави и правосилно решение за наследување од кое е видно кои лица се огласени за наследници на неговата оставина.

Според член 83 став 3 од Законот за сопственост и други стварни права кога има повеќе наследници тие одговараат солидарно за долгот на оставителот, и тоа секој до висина на вредноста на својот дел од насле-

дениот имот, без оглед на тоа дали е извршена делба на наследството. Без оглед на погорееднаведеното, доверителот може предлогот за извршување да го постави и само спрема еден од наследниците, но само до висина на вредноста на имотот што го наследил.

11. ПРАШАЊЕ: Донесено е решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа на кое должникот вложил приговор кој нотарот со решение го отфрлил како ненавремен и на тоа решение е вложена жалба. Предметот е препратен до основниот суд кој го донел решението со кое се потврдува решението на нотарот, па се поставува прашањето од кога да се смета правосилноста и извршноста на решението со кое е дозволено извршувањето.

ОДГОВОР: Во конкретниот случај на решението за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа потврда на правосилност ќе се стави со датумот на потврдување на решението од страна на основниот суд, а потврдата на извршност по истекот на 8 дена од денот на приемот на судската одлука од должникот.

12. ПРАШАЊЕ: Во оставинска постапка се јавуваат две законски сопруги на оставителот со две валидни венчаници заради пропуст на матичните служби. Втората сопруга има судски тестамент. Дали да се прекине постапката со упатување која сопруга да се упати да го докаже бракот?

ОДГОВОР: Во согласност со член 176 став 1 од Законот за вонпарничната постапка, судот (нотарот) ќе го упати на спор учесникот чие право го смета за помалку веројатно. Тестаторот може со тестамент да располага со својот имот неограничено, а во конкретниот случај ако со тестаментот е опфатен целокупниот имот на оставителот, а првата сопруга го оспорува тестаментот, нотарот ќе ја прекине постапката и првата сопруга ќе ја упати на спор за да може да го оствари своето право на нужен наследник или придонес за имот стекнат во бракот. Во таа постапка ќе се утврди дали на таа сопруга ѝ престанал бракот и дали може да се јави како активно легитимирана страна што ќе претставува претходно прашање во таа постапка.

СТРУЧЕН СОВЕТ НА НКРМ
Претседател
Наџи Зекири с.р.

Стручниот совет на Нотарската комора на РМ, врз основа на членовите 18 и 19 од Правилникот за работа на Стручниот совет на НКРМ, на седницата одржана на ден 17.05.2016 година ги утврди и Управниот одбор на Нотарската комора на РМ, на седницата одржана на ден 11.06.2016 година, ги усвои следните

ЗАКЛУЧОЦИ ОД НОТАРСКИТЕ ДЕНОВИ

одржани на 7 и 8 мај 2016 година
во Охрид, хотел Метропол

Вр основа на излагањата, прашањата и дискусиите на „Нотарските денови“, одржани во Охрид на 7 и 8 мај 2016 година, Стручниот совет на Нотарската комора на РМ ги утврди следните заклучоци:

1. ПРАШАЊЕ: Како треба да се постапи во предметите коишто треба да се реализираат во АКН, во коишто се појавува странски субјект, ако се има предвид становиштето на Агенцијата дека каков било акт не може да биде спроведен без матичен број?

ОДГОВОР: По консултација со АКН, во конкретниот случај самиот АКН имале софтверски проблем кој е надминат, кое нешто е потврдено од раководителот на ИТ секторот во АКН и во иднина нема да има проблем ниту во Скопје, ниту во другите градови.

2. ПРАШАЊЕ: Како треба да се постапи во предметите во коишто се склучува договор за дар, во којшто предмет на дар е идеален дел од недвижен имот на којшто сосопственици се повеќе лица, а АКН бара да се достават матични броеви од сите сосопственици за да може да дојде до реализација на таквиот договор, акт и слично?

ОДГОВОР: Во конкретниот случај, во договорите каде што еден од сосопствениците го подарува својот идеален дел, другите сосопственици не се договорни страни и учесници во тоа правно дело, така што ирелевантно е АКН да бара матични броеви и за другите сосопственици, бидејќи во законот не постои правен основ за такво нешто, а посебно затоа што матичните броеви на другите сосопственици се заштитени со Законот за заштита на личните податоци. Ова прашање ќе биде изнесено и на заедничкиот состанок со АКН, кој ќе се одржи во месец мај 2016 година.

3. ПРАШАЊЕ: Дали новиот Закон за нотаријатот со воведување присуство на адвокат како полномошник во оставинските постапки ќе важи и за предметите добиени пред влегување во сила на Законот?

ОДГОВОР: Новиот Закон за нотаријатот според преодните и завршните одредби влегува во сила осмиот ден од објавувањето во Службениот весник, а тоа е 12 април 2016 год., значи влегува во сила на 20 април, а ќе започне да се применува по 4 месеци од денот на неговото влегување во сила, а тоа е 20 август 2016 год.

Според член 52 став 4 од Уставот на РМ, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство. Во случајот оставинските постапки се поведуваат по службена должност до надлежниот суд и со денот на достава на предметот до нотарот како повереник на судот се смета дека е отпочната оставинската постапка за која треба да се применува досегашниот Закон за нотаријатот, значи без задолжително присуство на адвокат освен ако странките по своја волја не ангажират адвокат во својство на полномошник.

4. ПРАШАЊЕ: Да се разгледа можноста за правично распоредување на предметите од хипотеките и платните налози од јавните претпријатија по примерот на извршителите - член 240 од новиот Закон за извршување.

ОДГОВОР: Во Законот за нотаријатот и во Законот за договорен залог не е предвидена ниту можност ниту обврска за „правично распоредување на предметите“ како што тоа е предвидено во член 240 став 2 од новиот Закон за извршување од 12 април 2016 год., според кој доверителот пред да го поднесе барањето за вонсудска наплата на долг, непосредно да бара од Комората на извршителите да одреди извршител кому треба да му се поднесе барање за вонсудска наплата на долг.

Надвор од погорецитираните одредби од законите, Стручниот совет не може да даде одговор на прашањето, односно предлогот да се разгледа можноста за правично распоредување на погоренаведените предмети.

5. ПРАШАЊЕ: Согласно член 83 од Законот за сопственост и стварни права, е предвидено дека: Наследникот одговара за долговите на оставителот до висината на вредноста на наследениот имот. Наследникот кој се откажал од наследството не одговара за долговите на оставителот. Кога има повеќе наследници, тие одговараат солидарно за долговите на оставителот, и тоа секој до висината на вредноста на својот дел од наследениот имот, без оглед на тоа дали е извршена делба на наследството. Меѓу наследниците долговите се делат сразмерно со вредноста на имотот што секој од нив го наследил, ако со тестаментот поинаку не е определено. Имајќи ја предвид предметната законска одредба, се поставува дилема како ќе постапи нотарот кога ќе прими предлог од доверител за донесување на решение за извршување врз

основа на веродостојна исправа во прилог на кое ќе има и правосилно решение за наследување, со кој предлог ќе бара нотарот да ги задолжи наследниците како должници да го платат долгот на оставителот. Дали нотарот ќе го донесе бараното решение без да се впушта во утврдување на вредноста на наследениот имот и споредба на таквиот имот со побарувањето на доверителот, а доколку на оваа околност има приговор од наследниците како должници, ваквите факти ќе ги утврдува судот во понатамошна постапка по приговор или ќе постапи на друг начин и кој и каков е тој начин?

ОДГОВОР: Според член 137 став 3 од Законот за наследување, кога има повеќе наследници, тие одговараат солидарно за долговите на оставителот, и тоа секој до висината на вредноста на својот дел од наследениот имот, без оглед на тоа дали е извршена делба на наследството.

Доверителот што има побарување спрема оставителот, може да поднесе тужба против наследниците.

Нотарот не треба да го прифати предлогот од доверителот за донесување на решение за извршување врз основа на веродостојна исправа во прилог и доставено правосилно решение за наследување, бидејќи не може да ја утврдува вредноста на наследениот имот и да врши споредба на побарувањето на доверителот.

6. ПРАШАЊЕ: Во нотарската канцеларија од страна на судот е доставен оставински предмет, во смртovníцата како наследници се јавуваат сопругата на оставителот и внуката (со право на претставување на нејзиниот покоен татко - син на оставителот). Од страна на странките се доставени документите, односно извод на умрените за оставителот, извод на венчаните за сопругата на оставителот, извод на умрените за покојниот син на оставителот и извод на родените за внуката на оставителот.

Но, во изводот на родените на внуката не е наведено името на таткото од причини што кога истата се родила, родителите немале склучено брак, а исто така после тоа ѝ починал таткото што немале можност да се утврди татковството, а и мајката ѝ е почината пред неколку години. Дали може внуката на оставителот да се огласи како наследник со изјава заверена на нотар од страна на бабата, или ќе треба да ги упатиме во судска постапка за докажување на татковството, односно како да постапуваме во овој случај?

ОДГОВОР: Бидејќи во изводот на родените за внуката не е запишан нејзиниот татко, нотарот не треба да прифати изјава заверена на нотар дека тоа е внука на оставителот. Татковството не се докажува со таква изјава.

7. ПРАШАЊЕ: Дали во решението за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа нотарот е овластен да одобрува надоместок на доверителот од 3.000,00 МКД согласно Законот за финансиска дисциплина?

ОДГОВОР: Доколку во предлогот за дозвола за извршување доверителот бара во решението за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа да му биде дозволен надоместок за доцнењето на должникот за исполнувањето на паричната обврска во износ од 3.000,00 денари, доколку предлогот е уреден, нотарот ќе го уважи барањето и ќе го дозволи тој надоместок со решението (член 8 од Законот за финансиска дисциплина).

За одобрувањето на овој надоместок од страна на нотарите, а по повод поднесени приговори во поглед на неговото одобрување, сè уште не постои судска пракса, па доколку во иднина во тој поглед се изгради одредена судска пракса, Стручниот совет повторно ќе го прегледа и преиспита овој став.

8. ПРАШАЊЕ: По правосилно и извршно решение, должник поднел приговор со предлог за враќање во поранешна состојба. Дали нотарот е надлежен да одлучува по барање за враќање во поранешната состојба? Како да постапи кога е поднесено барање за враќање во поранешната состојба?

ОДГОВОР: За ова прашање Стручниот совет има донесено правно мислење кое е усвоено од Управниот одбор и објавено во Збирката на правни мислења (стр. 79).

Според наведеното правно мислење по предлогот за враќање во поранешната состојба, поради пропуштање на рокот за поднесување на приговорот против решението за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа, согласно член 10 од Законот за извршување, а во врска со членовите од 109 до 114 од Законот за парничната постапка, одлучува судот кој е надлежен да одлучува по поднесениот приговор согласно член 16–д став 3 од Законот за извршување.

9. ПРАШАЊЕ: Ако има повторна достава со потврдена адреса од МВР, а на тоа место се гради зграда така што не може да се остави известување, како да постапи нотарот?

ОДГОВОР: Доколку доставата е извршена на потврдената адреса дадена од МВР, во наведената ситуација доставата ќе се смета за уредна.

10. ПРАШАЊЕ: На рочиште за оставинска постапка, од тројца наследници беше присутен полномошникот на еден од нив, и тоа адвокат. Тој на самото рочиште во име на една од ќерките побара издвоју-

вање на 1/2 идеален дел од имотот на сопругата која е жива и е еден од законските наследници. Нотарот го одби тоа барање со образложение дека не расправа имот на сопругата која е жива, а во отсуство на другите двајца наследници е донесено решение согласно член 171 став 3 од ЗВП, односно сите се огласени за наследници, истото е доставено на сите, оставајќи им право на приговор. Дали нотарот постапил правилно?

ОДГОВОР: Во конкретната ситуација нотарот постапил правилно.

11. ПРАШАЊЕ: Оставен е тестамент од страна на завештател, имотот во јавната книга е запишан на име на еден од нив, а се работи за имот стекнат заеднички во брак при составувањето на тестаментот потпишана е и сопругата на завештателот како согласна сопруга. Согласно сопруга без да бара издвојување на 1/2 идеален дел како имот стекнат заеднички во брак сака да го раскине тестаментот во нејзиниот дел од имотот, односно сака да го остави нејзиниот дел од имотот на друг наследник а притоа нема да се прави нов тестамент од причина што завештателот и сопственик на имотот не го сака тоа, тој сака да остане во важност стариот тестамент. Дали изјавата од неа дека го отповикува нејзиниот дел од заедничкиот имот која ќе биде прилог кон тестаментот би била доволна во една ваква ситуација?

ОДГОВОР: Тестаментот е еднострана изјава на волја, при чие составување воопшто не треба да се бара согласност од брачен другар, а уште помалку да се дозволи негово потпишување во вид на согласност, во тестаментот на завештателот.

Во конкретниот случај, согласноста која сопругата ја дала во тестаментот на завештателот може да ја отповика со изјава и истата да биде употребена во евентуална идна оставинска постапка на нејзиниот сопруг, по што ќе се бара издвојување на нејзината половина стекната во брак или пак да ја употреби во посебна парнична постапка, во која ќе бара издвојување на нејзиниот дел.

12. ПРАШАЊЕ: Дали нотарот може да дозволи предлог за донесување на решение со кое се дозволува предложеното извршување врз основа на веродостојна исправа доколку веродостојната исправа не е во оригинал, туку самиот доверител на копирана исправа ставил „ВЕРНО НА ОРИГИНАЛОТ“ и свој печат? Врз основа на кој пропис доверителот е овластен сам да врши заверка верна на оригиналот и таква веродостојна исправа да се прифаќа од нотарите како оригинална или заверена исправа? Во Законот за извршување, а сега и во новиот Закон за нотаријатот, е определено дека веродостојната исправа треба да биде во оригинал или заверена кај НОТАР.

ОДГОВОР: За поставеното прашање е донесен заклучок од Стручниот совет кој е усвоен од Управниот одбор и објавен во Збирката на правни мислења (стр. 203 точка 4). Според овој заклучок, како веродостојна исправа не може да се смета исправа доставена во обична фотокопија или заверена верно на оригиналот од самиот доверител.

Заклученото произлегува и од изричната одредба од член 16–в став 1 од Законот за извршување, според која веродостојната исправа треба да биде приложена кон предлогот во оригинал или заверен препис кај нотар (меница, чек и други хартии од вредност се доставуваат во заверени преписи), односно за нотарот треба да биде приложена во оригинал или заверен препис, а за должникот/ците во фотокопија.

13. ПРАШАЊЕ: Дали нотарот е овластен да изврши исправка на правосилно оставинско решение со кое оставината на оставителот е распределена врз основа на спогодбена делба предложена од сите наследници, по барање и согласност на истите поради тоа што така донесеното решение во еден дел (КП) не е спроведливо во Катастарот?

ОДГОВОР: Според член 128 став 8 од Законот за вонпарнична постапка, е предвидено дека грешките во имињата и броевите, како и други очигледни грешки во пишувањето и сметањето ќе ги исправи оној што го донел решението.

14. ПРАШАЊЕ: Како да постапи нотар кога во оставинска постапка во извод од МК на умрените на еден од наследниците кој е починат, во делот на родителите стои различно презиме на родителите од кои едниот родител (мајката) е оставителот (меѓу наследниците не е спорно дека оставителот кој е со едно презиме во неговата умреница е мајка на починатиот наследник на кого треба да му се утврди својството на наследник, но во матичната служба во умреницата на наследникот не вршат промена на податоците, ниту со изјава дадена од двајца сведоци во форма на нотарски акт дека лицето со две различни презимиња е истото лице)?

ОДГОВОР: Децата на покојниот родител, како наследници, спаѓаат во прв наследен ред (член 13 од Закон за наследување). Кога кај еден од наследниците во првиот наследен ред не се совпаѓа напишаното презиме и е различно во умреницата кај оставителот, мајката, а во матична служба во умреницата не е извршена промена на податоците со изјава дадена од двајца сведоци, во ваков случај во оставинска постапка нотарот ќе постапи така ако меѓу наследниците не е спорно дека наследникот со различно презиме е дете на оставителот и ќе го третира како наследник.

15. ПРАШАЊЕ: Дали може да се состави записник (ОДУ) за ставање потврда на извршност на нотарски акт врз основа на писмено барање од доверителот (банка) и негова изјава дека побарувањето е пристигнато? Доколку може, тоа би значело дека во уписникот ОДУ нема да има потпис на странката.

ОДГОВОР: За ова прашање од страна на Стручниот совет е донесено упатство кое е усвоено од Управниот одбор и е доставено до сите нотари. Според ова упатство:

1. Писменото барање за ставање потврда на извршност на нотарската исправа се прима со приемен штембил (образец бр. 3) во согласност со член 7 став 1 точка 3 од Правилникот за формата и содржината на службениот печат, сувиот и водениот жиг, штембилите и фирмата на нотарот, како и начинот на нивното издавање и одземање.

Применото барање заедно со заверената писмена изјава се здружува кон ОДУ бројот на кој треба да се стави потврдата на извршност и се запишува во опис и попис на обвивката на предметот.

За приемот на барањето не се наплатува нотарската награда.

2. По усмено инсистирање на странката која нема изготвено писмено барање за ставање потврда на извршност на нотарска исправа, нотарот може нејзиното барање според нејзините кажувања да го прими на посебен записник за прием на барање (член 67, а во врска со член 71 од Законот за нотаријатот) кој се заведува во Уписникот ОДУ.

16. ПРАШАЊЕ: Како да постапи нотар кој привремено ја врши службата за довршување на започнатите работи на нотар на кој му престанала службата по извршните предмети (старите извршни предмети) доверени од судовите кога нотарот на кој му престанала службата таквите предмети ги нема заведено во УДР книгата, односно немаат УДР броеви?

ОДГОВОР: Според член 99 став 5 од Законот за нотаријатот, нотарот кој привремено ја врши службата ги довршува започнатите работи на нотарот кој го заменува, а според став 2 ќе ги преземе списите и книгите на нотарот, како и исправите и предметите од вредност што му се доверени.

Кога нотарот постапува по доверените извршни предмети, како повереник на судот согласно со член 134 став 1 од Законот за нотаријатот, истиот е должен по приемот на извршниот предмет да го внесе во Уписникот за доверени работи и на обвивката на предметот да го стави УДР бројот. Тоа значи дека предметот ќе ја задржи судската бројка

(И. бр. или СИ бр.), но исто така ќе има и УДР број, каков што е случајот и со оставинските предмети.

Бидејќи според поставеното прашање нотарот, на кого му престанала службата, не постапил на наведениот начин, нотарот кој привремено ја врши службата ќе го отстрани сторениот пропуст на начин што доверените извршни предмети ќе ги внесе во Уписникот УДР со која располага согласно со цитирниот член 99 став 2 од Законот за нотаријатот, а на погореобразложениот начин.

17. ПРАШАЊЕ: Во оставинска постапка сите наследници даваат негативна наследничка изјава, само еден наследник кој е син на оставителот дава наследничка изјава дека се откажува од наследник само во свое име, а не и од име на своите потомци. Дали нотарот ќе треба да одржи ново рочиште на кое ќе ги повика потомците на тој наследник кој се откажал само во свое име и да земе нивни наследнички изјави, па врз основа на тоа во диспозитивот на решението кого ќе огласи за наследник - внук на оставителот по право на претставување преку неговиот татко НН-син на оставителот?

ОДГОВОР: Нотарот треба да одржи ново рочиште за расправање на оставината и да ги повика потомците на наследникот кој се откажал од наследство само во свое име.

Според член 128 став 4 од Законот за наследување, наследникот кој се откажал само во свое име се смета како да не бил никогаш наследник.

Според член 135 од Законот за наследување, делот на законскиот наследник, кој се откажал од наследство само од свое име се наследува како да умрел тој наследник пред оставителот.

18. ПРАШАЊЕ: Дали нотарот има други обврски според Законот за финансиска дисциплина, освен што по правосилноста на решението треба да достави до УЈП известување дека се пречекорени роковите според истиот закон? Дали доверителот може да бара од нотарот да ја извести УЈП дека „го повлекува предлогот“ кое нешто го прават со поднесок до нотарот со цел да не се поведува постапка спрема должникот од страна на УЈП? По правосилноста на решението, предметот може само да се архивира!

ОДГОВОР: Постапувајќи во согласност со член 10 од Законот за изменување и дополнување на Законот за финансиска дисциплина, со кој е изменет член 12 од постојниот текст на законот, во делот кој се однесува на постапката за донесување на решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа, нотарот е должен во рок

од 10 дена писмено да ја извести Финансиската инспекција во јавниот сектор (кога субјектот од јавниот сектор се јавува како должник), односно Управата за јавни приходи (кога должникот е економски оператор од приватниот сектор), дека е донесено правосилно и извршно решение за дозвола за извршување. Почнувајќи од 15.12.2015 год., нотарот има законска обврска писмено да ги известува надлежните органи, во рок од 10 дена по правосилноста и извршноста на решението за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа. Освен оваа, не постојат други одредби од овој закон кои предвидуваат дополнителни обврски за нотарот, односно нотарот не е овластен по Законот за финансиска дисциплина да презема и други дејствија, односно да го повлекува даденото известување до Управата за јавни приходи. Единствено Управата за јавни приходи е надлежна да ги утврдува фактите, дали е повлечен предлогот, односно дали е платен долгот.

19. ПРАШАЊЕ: Дали треба да се пресметува и наплатува судска такса при составување записник за ставање потврда на извршност на нотарски акт? Доколку треба, колку изнесува судската такса и според кој тарифен број од Законот за судски такси?

ОДГОВОР: Записник за ставање потврда на извршност на нотарски акт воопшто не е предвидено да се составува според Законот за нотаријатот, бидејќи ставањето потврда за извршност јасно и децидентно е регулирано со член 43 став 7.

Но, доколку нотарот на записник го примил барањето од доверителот за ставање потврда на извршност на нотарски акт, во тој случај треба да постапува по тарифниот број 21 од Законот за судските такси.

Сите одговори кои беа дадени на „Нотарски денови“ во Охрид, а се однесуваа на прашања поврзани со новиот Закон за нотаријатот, Управниот одбор одлучи да се одговорот подоцна, односно по отпочнување на примената на истиот.

СТРУЧЕН СОВЕТ НА НКРМ

Претседател
Нази Зеќири с.р.

Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, во согласност со член 19 од Правилникот за работа на Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, на седницата одржана на ден 25.02.2016 година го донесе и Управниот одбор на Нотарската комора на РМ на седницата, одржана на ден 11.06.2016 година, го усвои следниот

ЗАКЛУЧОК

1. Во постапката за донесување на решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа за предлози примени во работа по 31.01.2016 година (нотарски платен налог), доверителот е должен да ја плати судската такса во рок од осум (8) дена од денот на доставувањето на предлогот до нотарот, а во спротивно предлогот се смета за повлечен. Доколку судската такса не е платена по истекот на наведениот законски рок, нотарот, без донесување формално решение, повлекувањето на предлогот ќе го регистрира во рубриката 8 од Уписникот УПДР – Датум на отфрлување или отфрлување на предлогот и предметот ќе го архивира како завршен.

2. Во постапката за донесување на решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа (нотарски платен налог), нотарот износот на судската такса, во согласност со член 144 став 4 од Законот за нотаријатот и член 18 став 1 од Законот за судските такси, ја утврдува врз основа на вредноста на барањето наведено во предлогот и таксената тарифа - Тарифен бр. 1 - точка 1 и 2 и Тарифен број 2 точка 3 – за предлог и решение.

3. Во случај кога доверителот до еден нотар поднел повеќе предлози за донесување на решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа (нотарски платен налог) и за истите има уплатено судска такса на една уплатница, нотарот е должен за секој поодделен предмет да го утврди износот на судската такса во согласност со точка 2 од заклучокот и да провери дали истата е уплатена според вкупната вредност на сите доставени предлози.

4. Доколку нотарот утврди дека уплатениот износ на судската такса, за сите доставени предлози, е помал од оној кој е утврден во согласност со точка 2 од Заклучокот, во таков случај ќе

побара доверителот во рок од осум (8) дена да ја доплати таксата во износ кој ќе биде утврден од негова страна и дотогаш нема да постапува по доставените предлози.

Образложение

Точка 1 од заклучокот се темели врз член 32 од Законот за изменување и дополнување на Законот за парничната постапка („Сл. весник на РМ“ бр. 124/15), со кој е изменет постојниот член 417-а, кој сега гласи: „За тужба со предлог за издавање судски платен налог се плаќа судска такса во рок од осум дена, а во спротивно тужбата се смета за повлечена“ (се применува од 31.01.2016 год.), бидејќи тоа прашање не е уредено со член 16-ж од Законот за извршување, во согласност со член 10 став 1 од овој закон доаѓа до примена на цитираниот член 417-а од ЗПП.

Точка 3 се темели врз член 18 став 1 и таксената тарифа - Тарифен бр. 1 - точка 1 и 2 и Тарифен број 2 точка 3 од Законот за судските такси („Сл. весник на РМ“ бр. 114/09).

СТРУЧЕН СОВЕТ НА НКРМ

Претседател

Наџи Зеќири с.р.

Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, во согласност со член 19 од Правилникот за работа на Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, на седницата одржана на ден 17.03.2016 година го донесе и Управниот одбор на Нотарската комора на РМ, на седницата одржана на ден 11.06.2016 година, го усвои следниот

ЗАКЛУЧОК

1. Нотарот наплатените судски такси во текот на работното време или најдоцна наредниот работен ден, должен е да ги уплати на соодветна сметка.

2. Судската такса која е наплатена во текот на последниот работен ден во неделата (петок), а не е уплатена истиот ден, нотарот е должен да ја уплати во првиот работен ден (понеделник).

3. Судската такса која е наплатена во текот на денот пред денот на државниот празник, утврден согласно со Законот за празниците на Република Македонија, нотарот е должен да ја уплати на првиот работен ден по државниот празник.

4. Нотарот е должен да изготви дневна, а не збирна спецификација на предметите за кои извршил уплата на судската такса.

5. Нотарот е должен копијата од уплатницата и примерок од спецификацијата да ги приложи кон секој предмет за кој е платена судската такса (во ОДУ предметите се приложува во секој предмет, а во УЗП предметите се приложува во дневната обвивка).

Образложение

Со член 3 став 1 од Правилникот за начинот на плаќање на судските такси во готови пари на соодветна уплатна сметка во рамките на трезорска сметка и начинот на плаќање на судските такси преку мобилни оператори или преку интернет, утврдено е дека судската такса во готови пари за нотарска услуга се плаќа така што нотарот ја наплаќа судската такса од таксениот обврзник во готови пари што го евидентира засебно во издадена фискална сметка. Според став 2, нотарот напла-

тените судски такси во текот на работното време или најдоцна до наредниот работен ден ги уплатува на соодветна уплатна сметка преку носител на платниот промет на образец ПП-50 Налог за јавни приходи.

Нотарот изготвува дневна спецификација за предметите за кои извршил уплата на судска такса. Копија од уплатницата и примерокот од спецификацијата се приложуваат кон секој предмет за кој е платена судската такса, на начин што во ОДУ предметите се приложува во секој предмет, а во УЗП предметите се приложува во дневната обвивка врз основа на член 43 од Правилникот за видот, содржината, формата, начинот на водењето и чувањето на актите, уписниците, книгите и имениците на нотарот, начинот на примање и чување на нотарските исправи и предметите од вредност и нивно издавање и преземање, како и преземање на други формални дејствија.

Со Законот за празниците на Република Македонија („Сл. Весник на РМ“ бр. 21/98) утврдени се деновите на државните празници.

Во смисла на цитираниот член 3 став 2 од Правилникот, под нареден работен ден се смета денот наведен во точка 2 и 3 од заклучокот.

СТРУЧЕН СОВЕТ НА НКРМ
Претседател
Наџи Зеќири с.р.

Стручниот совет на Нотарската комора на РМ, во согласност со член 19 од Правилникот за работа на Стручниот совет на НКРМ, на седницата одржана на ден 17.03.2016 година го донесе и Управниот одбор на Нотарската комора на РМ, на седницата одржана на ден 09.04.2016 година, го усвои следниот

ЗАКЛУЧОК

во врска со правото на државниот правобранител на надоместок на трошоците кога презема дејствија согласно Законот за државното правобранителство во постапката пред нотарот

1. Државниот правобранител кој ја застапува Република Македонија и државните органи во постапката за донесување на решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа има право на надоместна трошоци за застапување според Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите.

Средствата наплатени на име на трошоци за застапување се приход на буџетот на Република Македонија.

2. Република Македонија и државните органи, кога учествуваат во постапката за донесување на решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа, ослободени се од плаќање на судската такса.

Образложение

До Стручниот совет доставено е прашањето: Како нотарот да постапува по нотарските платни налози во поглед на одобрување на трошоците кога странката е државен орган (министерство и сл.), а не е ангажиран адвокат?

Заклучокот се темели врз следните факти:

Прашањето на организацијата, надлежноста и работата на организите на државната управа е уредено со Законот за организација и работа на органите на државната управа („Сл. весник на РМ“ бр.58/2000).

Државниот правобранител и државните правобранители ги штитат имотните права и интереси на Република Македонија и на државните органи основани со закон пред судовите и другите органи во земјата и во странство, а трошоците за застапување се определуваат според Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокати и се приход на буџетот на Република Македонија (член 5 и 17 од Законот за државното правобранителство).

Во согласност со член 157 од Законот за парничната постапка, државниот правобранител, како застапник на странка или според одредбите од Законот за државното правобранителство, како и кога странките ги застапува како полномошник (член 6 став 1 од Законот за државното правобранителство), во врска со трошоците на постапката, има статус како и секој друг адвокат кој настапува како полномошник на странката и своите трошоци ги надоместува согласно со Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите (Закон за адвокатура, „Сл. весник на РМ“ бр. 59/2002).

Во согласност со член 10 став 1 од Законот за судските такси („Сл. весник на РМ“ бр. 114/2009) од плаќање на таксата, меѓу другите, ослободени се Република Македонија и државните органи.

Врз основа на погорецитираните законски одредби, се темели овој заклучок.

СТРУЧЕН СОВЕТ НА НКРМ
Претседател
Наџи Зеќири с.р.

Стручниот совет на Нотарската комора на РМ, во согласност со член 19 од Правилникот за работа на Стручниот совет на НКРМ, на седницата одржана на ден 18.06.2015 година го донесе и Управниот одбор на Нотарската комора на РМ, на седницата одржана на ден 06.02.2016 година, го усвои следниот

ЗАКЛУЧОК

Во случај кога ќе дојде до правосилно укинување на претходно ставената потврда на правосилност и извршност на решението за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа согласно член 12 став 3 од Законот за извршување и потребата од нејзиното повторно ставање со нов датум, нотарот, врз датумот претходно ставен на потврдата, со црвен молив ќе повелече хоризонтална линија така што прецртаниот текст да остане читлив, а под ставената потврда ќе стави нов датум на правосилност и извршност со назнака на решението со кое претходната потврда на правосилност и извршност е укината.

СТРУЧЕН СОВЕТ НА НКРМ
Претседател
Наџи Зеќири с.р.

Стручниот совет на Нотарската комора на РМ, во согласност со член 19 од Правилникот за работа на Стручниот совет на НКРМ, на седницата одржана на ден 18.06.2015 година го донесе и Управниот одбор на Нотарската комора на РМ, на седницата одржана на ден 06.02.2016 година, го усвои следниот

ЗАКЛУЧОК

1. Во случај кога е потребно во Уписникот УПДР во графата „14“ – Датум на правосилност и извршност да биде извршена промена на датумите со внесување нови датуми, нотарот преку претходно запишаните податоци со црвен молив повлекува тенка хоризонтална линија така што прецртаниот текст да остане читлив и во истата графа го внесува новиот податок.

2. Во случај кога во графата „14“ нема доволно простор за внесување нов податок, поради начинот на кој истата е пополнета, нотарот новиот податок ќе го внесе во графата „18“ – Други забелешки, со упат на графата „14“.

СТРУЧЕН СОВЕТ НА НКРМ
Претседател
Наџи Зекири с.р.

Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, во согласност со член 19 од Правилникот за работа на Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, на седницата одржана на ден 22.10.2015 година го утврди и Управниот одбор на Нотарската комора на РМ, на седницата одржана на ден 06.02.2016 година, го усвои следното

ПРАВНО МИСЛЕЊЕ

Околноста дека пред или во текот на постапката за донесување на решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа против должникот е поведена претходна стечајна постапка во согласност со член 54 став 1 од Законот за стечај, не претставува основ за прекин на постапката во согласност со член 200 став 1 точка 5 од Законот за парничната постапка.

Образложение

До Стручниот совет доставено е прашањето како да постапува нотарот кога пред или во текот на постапката за донесување на решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа, против должникот е поведена претходна стечајна постапка, што се утврдува врз основа на тековната состојба издадена од страна на Централниот регистар на РМ, односно дали во ваков случај треба да ја прекине постапката во согласност со член 200 став 1 точка 5 од ЗПП.

Заземајќи го правното мислење, Стручниот совет се раководи од следното:

Според член 54 став 1 од Законот за стечај, претходна стечајна постапка се поведува врз основа на предлог за отворање стечајна постапка со цел за испитување на условите за отворање на стечајната постапка. Во текот на претходната постапка, во согласност со член 58 став 1 од Законот за стечај, стечајниот судија може да определи мерки на обезбедување, меѓу кои, според став 2 точка 1, и да именува привремен стечаен управник, а според став 5 правните последици на именувањето настануваат наредниот ден од денот кога решението е доставено. Решението за именувањето на привремениот стечаен управник јавно

се објавува и се доставува и до Централниот регистар на РМ (член 60 став 1 и 2).

Инаку, правните последици од отворање на стечајната постапка настапуваат наредниот ден од денот кога огласот за отворање на стечајната постапка, во согласност со член 71 став 1 од Законот за стечај, е објавен на огласната табла во судот и од тој момент доаѓа до прекин на постапката во согласност со член 200 став 1 точка 5 од ЗПП.

СТРУЧЕН СОВЕТ НА НКРМ
Претседател
Наџи Зеќири с.р.

Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, во согласност со член 19 од Правилникот за работа на Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, на седницата одржана на ден 08.10.2015 година го утврди и Управниот одбор на Нотарската комора на РМ, на седницата одржана на ден 06.02.2016 година, го усвои следното

УПАТСТВО

за постапување на нотар при исправка на решение
за наследување

1. Исправката на решението за наследување во согласност со член 128 став 8 и став 9 од Законот за вонпарнична постапка, ќе се изврши (во согласност со член 331 од ЗПП) со носење посебно решение, а во согласност со доказите кои се во списите на предметот. Тоа решение за исправка повторно се доставува на учесниците.

2. Доколку списите на предметот по правосилноста на решението за наследување во согласност со член 134 став 3 од Законот за вонпарнична постапка се вратени на надлежниот суд, во таков случај нотарот ќе побара судот да му ги достави списите на предметот, а потоа ќе постапи во согласност со точка 1 од Упатството.

3. По правосилното завршување на постапката за исправка на решението за наследување нотарот, во согласност со член 134 став 3 од Законот за вонпарнична постапка, списите на предметот повторно ќе ги врати на надлежниот суд заедно со дополнително изготвените писмена.

Преписот на дополнително изготвените писмена нотарот ќе ги здружува во преписот на списите на предметот кои се наоѓаат во неговата архива во согласност со член 134 став 3 од Законот за вонпарнична постапка.

4. Преземените нотарски дејствија во смисла на точка 1 од Упатството нотарот е должен соодветно да ги регистрира во Уписникот УДР.

Образложение

Исправка на решение за наследување нотарот може да врши по службена должност или по барање на учесникот во постапката.

Грешките во имињата и броевите, како и други очигледни грешки во пишувањето и сметањето, ќе ги исправи оној што го донел решението (член 128 став 8 од ЗВП). Исправките ќе се извршат со донесување посебно решение, а на учесниците ќе им се достави посебното решение (член 128 став 9 од ЗВП).

Бидејќи во оставинската постапка нотарот постапува како повереник на судот и по правосилноста на решението со кое постапката е завршена, му ги враќа списите на надлежниот суд, а во својата архива задржува само препис (фотокопија) на списите од предметот кој е доверен од суд (член 134 став 3 од ЗВП), нотарот за да изврши исправка на решение за наследување писмено ќе побара судот да му ги достави списите на предметот.

СТРУЧЕН СОВЕТ НА НКРМ
Претседател
Наџи Зеќири с.р.

Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, во согласност со член 19 од Правилникот за работа на Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, на седницата одржана на ден 14.01.2016 година го утврди и Управниот одбор на Нотарската комора на РМ, на седницата одржана на ден 09.04.2016 година, го усвои следното

У К А Ж У В А Њ Е

1. Постапувајќи во согласност со член 10 од Законот за изменување и дополнување на Законот за финансиска дисциплина, со кој е изменет член 12 од постојниот текст на законот, во делот кој се однесува на постапката за донесување решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа, нотарот е должен во рок од 10 дена писмено да ја извести Финансиската инспекција во јавниот сектор (кога субјектот од јавниот сектор се јавува како должник), односно Управата за јавни приходи (кога должникот е економски оператор од приватниот сектор), дека е донесено правосилно и извршно решение за дозвола за извршување.

2. Почнувајќи од 15.12.2015 год., нотарот има законска обврска писмено да ги известува надлежните органи, во рок од 10 дена по правосилноста и извршноста на решението за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа.

О б р а з л о ж е н и е

До Стручниот совет доставено е прашањето: Како да се толкува и применува Законот за изменување и дополнување на Законот за финансиска дисциплина?

Со оглед на поширокото значење на поставеното прашање, Стручниот совет го утврди укажувањето, раководејќи се од следното:

1. Без оглед на мислењето изнесено во диспозитивот на ова укажување, во изменетиот член 12 од Законот за финансиска дисциплина постои неусогласеност меѓу став 1 и став 2, бидејќи првиот зборува за правосилна пресуда, односно за правосилно и извршно решение

донесено од нотарот, а вториот само за „донесена“ пресуда, односно решение. Меѓутоа, толкувајќи ја законската одредба, став 2 само го операционализира став 1 и суштината на измената се состои од тоа надлежниот орган да располага со правосилна пресуда, односно правосилно и извршно решение на нотарот врз основа на кои доаѓа до дефинитивен заклучок дека економскиот оператор не ја исполнил обврската во законскиот или договорениот рок, а не до таков заклучок да доаѓа само врз основа на доставената тужба, односно предлогот за донесување на решение за дозвола за извршување, какво што е законското решение пред неговата измена;

2. Со членовите 9 и 10 од Законот за изменување и дополнување на Законот за финансиска дисциплина („Сл. весник на РМ“ бр. 215/15, влегол во сила на 15.12.2015 год.), изменет е член 11 став 2 и член 12 од постојниот текст. Притоа, со изменетиот член 12 став 1 е утврдено дека Финансиската инспекција во јавниот сектор, односно Управата за јавни приходи го спроведува надзорот од член 11 на овој закон, меѓу другото, според алинеја 2 по добиено известување од нотар дека е донесено правосилно и извршно решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа, донесени во постапката за присилна наплата на парична обврска која произлегува од деловна трансакција. Според став 2, нотарот е должен известувањето од став 1 да го достави во рок од 10 дена од донесувањето на решението.

Тоа значи дека сметано од 15.12.2015 год. повеќе не постои законска обврска на нотарот да ги известува надлежните органи дека му е доставен предлог на доверителот за донесување на решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа, туку има обврска да достави известување до надлежните органи во рок од 10 дена по правосилноста и извршноста на решението за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа;

3. Нотарот е должен да се придржува до законскиот рок наведен во точка 2 од укажувањето, бидејќи нивното непочитување може да биде основ за дисциплинска одговорност согласно член 117 став 1, а во врска со член 3 од Законот за нотаријатот.

СТРУЧЕН СОВЕТ НА НКРМ
Претседател
Наџи Зеќири с.р.

Глава IV

ИНФОРМАЦИИ ОД МЕЃУНАРОДНИОТ НОТАРИЈАТ



ИЗВЕШТАЈ
28. ИНТЕРНАЦИОНАЛЕН КОНГРЕС НА НОТАРИТЕ
19-22 октомври 2016 година Париз, Франција



Во периодот од 19 до 22 октомври 2016 година во Париз, Франција, беше организиран 28. Интернационален конгрес на нотарите, кој се одржуваше во Конгресната палата во Париз лоцирана на *no. 2 place de la Porte Maillot in the 17th arrondissement of Paris*. На конгресот во Париз учествуваше и Нотарската комора на Република Македонија преку своја делегација составена од нотар Васил Кузманоски од Охрид, нотар Сашо Ѓурчиноски од Струга, нотар Наџи Зеќири од Тетово и д-р Арсен Јаневски, редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“ Скопје.



На 19 октомври 2016 година при регистрација на учесниците на 28. Интернационален конгрес на нотарите, во Конгресната палата во Париз, македонската делегација на Нотарската комора на РМ се соочи со проблем, бидејќи од страна на Конгресот ѝ беа дадени беџови со регистрациски код на кој пишуваше „Поранешна Југословенска Република Македонија“. Претставниците на македонската делегација едногласно одбија да ги примат беџовите и побараа од Конгресот да ѝ бидат дадени нови беџови на кои ќе стои уставното име Република Македонија, под кое име и Нотарската комора на РМ е примена во Меѓународната унија на латински нотаријат во 2001 година. Од страна на Конгресот беше добиен одговор дека е потребно да се извршат консултации со

организацискиот комитет на конгресот и дека македонската делегација ќе биде известена за нивната одлука. Од страна на македонската делегација беше реагирано и побарано од Нотарската комора на Република Македонија веднаш да испрати соодветно писмо до Конгресот со сите горенаведени забелешки, при што од страна на Комората истото беше сторено и беше испратен допис до Меѓународната унија на нотарите и до организацискиот комитет на Конгресот. По извршените консултации, македонската делегација беше известена од страна на организацискиот комитет на Конгресот дека забелешките и барањата се прифатени и ѝ беа издадени нови беџови со регистрациски код, на кои стоеше уставното име Република Македонија.

Едни од позначајните теми кои беа обработени на 28. Интернационален конгрес на нотарите беа:

„Нотарот, доверлива трета страна за граѓаните, фирмите и државата. Правни, економски и социјални принципи“;

„Електронски нотарски акти и без хартиени процеси: технички и правни прашања“.

На овие теми, свои трудови имаа изготвено проф. д-р Арсен Јаневски и доцент д-р Милка Ракочевиќ за првата тема, а за втората тема е изготвен труд од страна на нотар Васил Кузманоски, кои беа доставени до Конгресот. И во двете теми детално е разработена улогата на нотарот во македонскиот правен систем.

28. Интернационален конгрес заврши со Меѓународниот форум кој се одржа на последниот ден од конгресот, на 22 октомври, 2016 година.

Во овој извештај се опфатени и елаборирани темите кои беа обработени на овој конгрес, односно суштинските прашања на кои беше укажано, и тоа редоследно, согласно програмата на конгресот.



19 ОКТОМВРИ 2016

На 19 октомври 2016 година беше одржана церемонија во знак на отворањето на 28. Интернационален конгрес на нотарите, при што свое обраќање имаше претседателот на Конгресот, г. Лионел Галиез (Lionel Galliez), а поздравно обраќање имаше и претседателот на францускиот нотаријат - домаќин на конгресот, г. Пјер Лук Вогел (Pierre Luc Vogel) и претседателот на УИНЛ – г. Даниел Седар Сенгор (Daniel Sedar Sengor). Во рамките на церемонијата, Нотарската комора на Република Србија беше примена за полноправен член на Меѓународната унија на нотарите.

Во вечерните часови се одржа приемен коктел, на кој свој говор одржа заменик-градоначалникот на Париз, г. Патрик Клугман (Patrick Klugman), одговорен за меѓународните односи од француското говорно подрачје, претседателот на Париската комора на нотарите, г. Паскал Часаинг (Pascal Chassaing) и претседателот на УИНЛ – г. Даниел Седар Сенгор .

При отворањето на Конгресот, македонската делегација беше информирана од страна на нотар Златко Николовски дека во текот на денот е извршен избор на нов претседател на Унијата, членови на Управниот одбор, како и членови на Генералниот совет на нотаријатот на Унијата, на која не гласал претставник од Нотарската комора на Република Македонија. Македонската делегација немаше никаква информација, ниту знаеше за одржување на овој состанок, ниту имаше покана со дневен ред и место на одржување, а наедно немаше ни полномошно од Нотарската комора на РМ за присуство на состанокот, како и за гласање за избор на органи на Унијата.

20 ОКТОМВРИ 2016

ТЕМА I:

„Нотарот, доверлива трета страна за граѓаните, фирмите и државата.

Правни, економски и социјални принципи“.

Во рамките на темата „**Нотарот, доверлива трета страна за граѓаните, фирмите и државата. Правни, економски и социјални принципи**“, свое излагање имаа г-ѓа Наталија Пери Турбаи (Natalia Perry Turbay) од Колумбија и г. Лук Вејтс (Luc Weyts) од Белгија. Притоа, излагачите се осврнаа на улогата на нотарот во обезбедувањето на правната сигурност во општеството, како и на фактот дека потребата од нотарите, како доверлива трета страна, и понатаму продолжува, дури и константно се зголемува. Истите истакнаа дека обемиот број услуги

кои нотарите ги даваат на граѓаните, друштвата и државата се аргумент повеќе за одржливост на нотаријатот како професија, а правните, економските и социјалните основи на нотарите ќе овозможат нотарската професија да стане сè посилна.

За првата тема, проф. д-р Арсен Јаневски и доцент д-р Милка Ракочевиќ изготвија пишан текст од 50 (педесет) страници, кој беше преведен на француски јазик и благовремено доставен до Меѓународната унија на нотарите.



21 ОКТОМВРИ 2016

ТЕМА II:

„Електронски нотарски акти и безхартиени процеси:
технички и правни прашања“

Во рамките на втората тема „Електронски нотарски акти и безхартиени процеси: технички и правни прашања“, свое излагање имаа г. Енрике Бранкос (Enrique Brancos) од Шпанија и г. Тиери Ван (Thierry Vanh) од Франција. Притоа, во главниот осврт во рамките на втората тема беше опфатено прашањето на дематеријализација на нотарските исправи, како од технички, така и од правен аспект, во однос на брзината, ефикасноста, правната сигурност и автентичноста на нотарскиот акт. Имено, електронското работење во нотаријатот ќе се зголеми и ќе се користи во различни интеракции помеѓу нотарот и корисниците на услуги, администрацијата, јавните регистри, но и самиот нотарски акт воопшто.

За втората тема, нотар Васил Кузманоски изготви пишан текст од 50 (педесет) страници, кој беше преведен на француски јазик и благовремено доставен до Меѓународната унија на нотарите.

Во текот на третиот ден од престојот во Париз, Франција, на 28. Интернационален конгрес на нотарите, македонската делегација, заедно



со делегациите на нотарските комори од другите држави кои учествуваа на Конгресот, беа примени кај градоначалникот на Париз, Ан Хидалго (Anne HIDALGO).



На маргините на Конгресот, македонската делегација оствари повеќе средби со претседателите на коморите на Србија, на Хрватска, на Црна Гора, со претставници на коморите на Косово, на Турција, на Русија, на Монголија, на Индонезија, на кои се разговараше за продлабочување на соработката меѓу коморите на тие држави.

22 ОКТОМВРИ 2016

„Меѓународен форум“

На 22 октомври се одржа Меѓународниот форум за европската регулатива за наследување според меѓународното право и третите држави.

Имено, новата европска регулатива од 4 јули 2012 година, која се применува од 17 август 2015 година, радикално го менува правниот систем за наследувањето, и тоа далеку надвор од границите на Европската Унија.

Имено, на форумот преку конкретни случаи и разни ситуации учесниците беа соочени со конфронтацијата на европската регулатива со правните системи на третите држави. Во рамките на наведеното, беа изложени следните три главни прашања:

- Прашањето за правото што се применува;
- Прашањето на европскиот јавен поредок; и
- Прашањето за данокот.

Поздравни обраќања имаше почесниот претседател на Интернационалниот конгрес и одговорен за форумот, г. Жан Пол Декорпс (Jean Paul Decors) од Франција, нотар во Марсеј. Понатаму, свои обраќања имаа претседателот на Интернационалниот конгрес на нотарите, г. Лионел Галиез (Lionel Galliez) од Франција, кој е нотар во Париз и претседателот на Интернационалната унија на нотарите, г. Даниел Седар Сенгор.

Во однос на првата тема, право кое треба да се примени, свои обраќања имаа претседателот на сесијата, Мариел Ревилард (Mariel Revillard), доктор по правни науки од Франција, а додека пак модератор на сесијата беше Џефри Талпис (Jeffrey Talpis), нотар и професор во Универзитетот во Монреал, Квебек. Практични случаи беа елаборирани од следните нотари:

- за Азија, Занг Зенг (Zhang Zheng), нотар од Кина;
- за Јужна Америка, Хавиее Хернан Мореира (Javier Hernan Moreyra), нотар од Аргентина;
- за Африка, Регине Дох-Колинс (Regine DOOH-Collins), нотар од Камерун;
- за земјите од обичајното право, Најџел Реди (Nigel Ready), нотар од Англија.

Во однос на втората тема, „Европскиот јавен поредок“, свое обраќање имаше претседателот на сесијата, Андреа Бономи (Andrea Bonomi), кој е професор на Универзитетот во Лозана и директор на Центарот за компаративно, европско и меѓународно право, а додека пак модератор на сесијата беше Патрик Ваутелет (Patrick Wautelet), професор на Универзитетот во Белгија. Практични случаи беа презентирани од следните учесници:

- за земјите од обичајното право, Давид Вилиг (David Willig), адвокат во Флорида, САД и Софија Муратиду (Sofia Mouratidou), нотар во Грција;

- за Европа, Хозе Мануел Гарсија Колантес (Jose Manuel Garcie Collantes), нотар во Шпанија;
- за исламското право, Тауфик Азоузи (Taoufik Azzoizi), нотар во Мароко.

Во однос на третата тема, оданочувањето, свое обраќање имаше претседателот на сесијата, Паоло Паквалис (Paolo Paqualis), претседател на Советот за нотаријатот во Европската Унија, кој инаку е нотар во Италија, а додека пак модератор на сесијата беше Маржори Девисме (Marjorie Devisme), директор на Нотарскиот центар за европско право, Франција. Практичните случаи беа елаборирани од следните нотари:

- за Маврициус, Жероме Коениг (Jérôme Koenig), нотар во Маврициус;
- за Швајцарија, Иван Леупин (Yvan Leurin), нотар од Швајцарија и Пјер Бекуе (Pierre Becque) од Франција, претседател на Комисијата за европски прашања од УИНЛ.

Конечно, при затворањето на форумот збирен извештај поднесе г. Кирил Нурисат (Cyril Nourissat), професор во Универзитетот во Лион 3, а свои завршни зборови имаа почесниот претседател на Интернационалниот конгрес и одговорен за форумот, г. Жан Пол Декорпс (Jean Paul Decorps), претседателот на Интернационалниот конгрес на нотарите, г. Лионек Галиез (Lionek Galliez) од Франција, кој е нотар во Париз и претседателот на Интернационалната унија на нотарите, г. Даниел Седар Сенгор (Daniel Sedar Sengor).

По завршувањето на форумот, како и по изнесувањето на заклучоците од елаборирањето на темите, во големиот амфитеатар на Конгресната палата во Париз, беше затворен 28. Интернационален конгрес на нотарите, при што македонската делегација му врачи пригоден подарок во име на Нотарската комора на РМ на домаќинот - Француската комора на нотарите, која изрази благодарност за подарокот на македонски јазик.

Скопје, ноември 2016 година
нотар Васил Кузманоски с.р.
нотар Сашо Ѓурчиноски с.р.
нотар Наџи Зеќири с.р.
проф д-р Арсен Јаневски с.р.

Глава V

ОДЛУКИ ОД СОБРАНИЕ НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА РМ

Во согласност со член 103 став 1 точка а од Законот за нотаријатот („Сл. весник на РМ“ бр. 55/07,86/08, 139/09 и 135/11) и член 23 точка а од Статутот на Нотарската комора на Република Македонија (во натамошниот текст: Комората), Собранието на Нотарската комора на РМ на седницата одржана во хотел Континентал, Скопје, на ден 30 октомври 2016 год., ја донесе следната

СТАТУТАРНА ОДЛУКА

за изменување и дополнување на Статутот на Нотарската комора на Република Македонија, бр. 02-1054/2 од 29.10.2007 год. и 02-499/6 од 22.03.2014 год.

Член 1

Во член 31 се додаваат нови ставови кои гласат:

Претседателот на Комората може да даде оставка во писмена форма, која надлежниот орган ја констатира без одлагање и без водење расправа.

Доколку во последната година од мандатот претседателот даде писмена оставка или му престане функцијата нотар од која било причина предвидена во Законот за нотаријатот, до избор на нов претседател, функцијата претседател на Комората (вршител на должност) ќе ја врши потпретседателот на Нотарската комора на РМ со подолг стаж како нотар.

Одлуката за именување вршител на должноста претседател на Комората ја носи Управниот одбор на Нотарската комора на РМ.

Член 2

Со влегувањето во сила на Статутарната одлука се дополнува и изменува Статутот на Нотарската комора на Република Македонија, бр. 02-1054/2 од 29.10.2007 год. и бр. 02-499/6 од 22.03.2014 год.

Член 3

(1) Статутарната одлука влегува во сила со денот на нејзиното донесување, а ќе се објави на огласната табла и на веб-страницата на Комората и во списанието „НОТАРИУС“.

(2) Одлуката за усвојување на Статутарната одлука за изменување и дополнување на Статутот на Нотарската комора на Република Македонија одделно е составена и е составен дел на Статутот.

Собрание на Нотарската комора на РМ

СОБРАНИЕ НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА РМ

Потпретседател

Зулфиќар Сејфулаи с.р.

Во согласност со член 31 од Статутот на Нотарската комора на РМ, на седницата одржана на 30.10.2016 година, Управниот одбор на Нотарската комора на РМ со мнозинство гласови ја донесе следната

О Д Л У К А

1. За вршител на должноста претседател на Нотарската комора на РМ се именува потпретседателот со подолг стаж како нотар, нотар Васил Кузманоски од Охрид.

2. Мандатот на вршителот на должноста претседател на Нотарската комора на РМ започнува од 31 октомври 2016 година и трае до изборот на нов претседател на Нотарската комора на РМ.

3. Вршителот на должноста, претседателот на Нотарската комора на Република Македонија, своите права и обврски ќе ги остварува во согласност со Уставот на РМ, законските прописи, подзаконските акти, Статутот на Нотарската комора и актите на Комората.

4. Одлуката стапува во сила веднаш по донесувањето.

НОТАРСКА КОМОРА НА РМ
Потпретседател
Зулфиќар Сејфулаи с.р.

Глава VI

ГОДИШЕН ПЛАН ЗА ВРШЕЊЕ НАДЗОР ВО 2016 ГОДИНА

Управниот одбор на Нотарската комора на РМ врз основа на член 104 став 1 точка н) и член 113 став 2 од Законот за нотаријатот и член 28 од Статутот на НКРМ, на седницата одржана на ден 09.04.2016 година, донесе

ГОДИШЕН ПЛАН

НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА РМ ЗА ВРШЕЊЕ НАДЗОР НАД РАБОТЕЊЕТО НА НОТАРИТЕ ВО 2016 ГОДИНА

1. Во тековната 2016 година Нотарската комора ќе изврши надзор над работењето на 27 нотари, во кој ќе бидат опфатени нотари од скопското, од битолското, од штипското и од гостиварското апелационо подрачје именувани со последните конкурси.

Надзорот ќе го опфати периодот од последните две години (2014 и 2015) година.

2. Списокот на нотари над чија работа во 2016 година ќе биде извршен надзор, се утврдува по азбучен ред како прилог на овој план и соодветно на секое апелационо подрачје, како и список на двочлените, односно трочлените комисии за вршење надзор определени од Управниот одбор.

Комисиите ќе бидат определени и ќе работат согласно Правилникот за вршење надзор над работењето и обврските на нотарите и критериумите за постапување при вршењето надзор над работењето и обврските на нотарите во Република Македонија.

3. На крајот на 2016 година, Управниот одбор ќе подготви преглед на информација за резултатите од спроведениот надзор над работењето на определените нотари, заради согледување на потребата од натамошно стручно оспособување на нотарите.

4. Составен дел од овој план се:

- Списокот на нотарите над чија работа ќе се врши надзор во 2016 г.;
- Списокот на 8 овластени лица за вршење надзор;
- Списокот на двочлени, односно трочлени комисии за вршење надзор по апелациони подрачја.

УПРАВЕН ОДБОР НА НКРМ
Претседател
Зорица Пулејкова с.р.

СПИСОК
на нотари над кои ќе се изврши надзор
над нивната работа
во текот на 2016 година

1. Апелација Скопје

- ФАТМИР АЈРУЛИ - Скопје
- ЦЕВАТ БУЧИ - Скопје
- МАХИР ЗИБЕРИ - Скопје
- НЕРЏИВАН ИДРИЗИ - Скопје
- МЕТОДИЈА РИСТОСКИ - Скопје
- ЈАСМИНА РАДОНЧИЌ - Скопје
- ИРФАН ТАХИРИ - Скопје
- ЗАФИР ХАЦИ ЗАФИРОВ - Скопје
- ЦЕЦА МАЛЕВА-СТОЕВ - Гевгелија
- АРБАНА ДЕСТАНИ АДЕМИ - Куманово
- МИОДРАГ СТОЈАНОВСКИ - Велес
- АРТАН РАХОВИЦА - Куманово

2. Апелација Битола

- ЕЛЕОНОРА ПАПАЗОВА - Битола
- НАДА ПЕТРЕВСКА-АНГЕЛЕВСКА - Крушево
- ЕДМОНД ШАЗИМАНИ - Охрид
- БЕСА КАДРИУ - Струга

3. Апелација Штип

- ГОРАН МАНОВ - Делчево
- СТЕВИЦА ЈАНЕВА - Струмица
- ВЕСНА ВЕСЕЛИНОВСКА - Пробиштип
- СОЊА К. КИМОВА - Штип
- ИСКРА КИРОВСКА - Штип

4. Апелација Гостивар

- БАШКИМ ЕЛЕЗИ - Гостивар
- РЕЏЕПИ ПРПАРИМ - Гостивар
- ЕЛИЦА КОРУНОВСКА - Кичево
- АЈДИН МЕХМЕДИ - Кичево
- ФАТИМЕ ДУРМИШИ - Тетово
- АРИФ НЕЗИРИ - Тетово

Глава VII

ИНФОРМАЦИИ ЗА НОТАРИ



НОТАРСКА КОМОРА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

CHAMBRE DES NOTAIRES DE LA RÉPUBLIQUE DE MACÉDOINE

ИМЕНИК НА НОТАРИТЕ



Нотарска комора на Република Македонија

1000 Скопје, бул. „8 Септември“ бр. 2/2

Тел.: +389 2 3115 816; +389 2 3214 448 • Тел./факс: +389 2 3239 150

Секретар (лице за контакт): моб.: +389 78 219 867

e-mail: contact@nkrm.mk • www.nkrm.org.mk

1000 СКОПЈЕ +389
НОТАРИ СО СЛУЖБЕНО СЕДИШТЕ НА ПОДРАЧЈЕТО НА
ОСНОВНИТЕ СУДОВИ НА ГРАДОТ СКОПЈЕ

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Анита АДАМЧЕСКА	Васил Главинов 3/3-2	02/3225-365 070/740-461 anita.adamceska@nkrm.org.mk anita_notar@yahoo.com
02	Мајљинда АЈДАРИ	Крсте Мисирков 918/1/1-8	02/3 203 – 907 070/374-284 majlinda.ajdari@nkrm.org.mk majlinda.ajdari@gmail.com
03	Фатмир АЈРУЛИ	Христијан Тодоровски Карпош 1/1	02/2656-866 076/260-053 fatmir.ajruli@nkrm.org.mk fatmirajruli@gmail.com
04	Ванчо АНДОНОВСКИ	Кочо Рацин 7А/1-2	02/3136-178 075/554-433 vanco.andonovski@nkrm.org.mk notarandonovski@t.mk
05	Зоја АНДРЕЕВА- ТРАЈКОВСКА	11 Октомври бр. 21/2-12	02/3119-485 070/333-253 zoja.a-trajkovska@nkrm.org.mk zoja_a_trajkovska@hotmail.com
06	Елизабета АРСОВСКА	Божидар Аџија 3/5	02/2779-309 070/365-502 elizabetha.arsovska@nkrm.org.mk
07	Матилда БАБИК	Партизански одреди 55/1-1	02/3246-641 070/234-817 matilda.babic@nkrm.org.mk babicmat@yahoo.com
08	Ана БРАШНАРСКА	Никола Вапцаров 18-1/3	02/3100-130 078/490-037; 072/248-915 ana.brasnarska@nkrm.org.mk ana@notarbrasnarska.mk
09	Снежана БУБЕВСКА	Јане Сандански 24, локал 5	02/2450-004 070/223-687 snezana.bubevska@nkrm.org.mk

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
10	Џеват БУЧИ	Гоце Делчев 11 лок. 1А ДТЦ Мавровка	02/3228-070 070/235-930 dzevat.buci@nkrm.org.mk xevatbuqi@yahoo.com
11	Мери ВЕСОВА	Ѓорче Петров 11 лок. 7	02/2039-717 070/227-557 meri.vesova@nkrm.org.mk notar_vesova@yahoo.com
12	Снежана ВИДОВСКА	Ѓуро Ѓаковиќ 52	02/3112-149 070/268-552 snezana.vidovska@nkrm.org.mk sneze@lawyer.com
13	Владимир ГОЛУБОВСКИ	Дрезденска 11	02/30-75-066 vladimir.golubovski@nkrm.org.mk
14	Олга ДИМОВСКА	50 Дивизија 33, локал 2	02/3121-361 070/266-258 olga.dimovska@nkrm.org.mk notarolga@t.mk
15	Весна ДОНЧЕВА	Даме Груев 28	02/3212-101; 02/3212-102 070/384-859 vesna.donceva@nkrm.org.mk vesnanot@yahoo.com
16	Махир ЗИБЕРИ	Бутелска 4	02/2616-440 072/732-512 mahir.ziberi@nkrm.org.mk
17	Насер ЗИБЕРИ	Џон Кенеди 9А, локал 4	02/2617-206; 02/2627-629 070/244-402 naser.ziberi@nkrm.org.mk
18	Невенка ЗОЈЧЕВСКА ВУЧИДОЛОВА	Даме Груев бр.3-5/4	02/3115-008 075/271-751 nevenka.z-vucidolova@nkrm.org.mk
19	Драган ИВАНОВ	Њуделхиска 6/1 А-2 Карпош	02/30-73-777 070/400-019 dragan.ivanov@nkrm.org.mk notardraganivanov@t.mk
20	Нерџиван ИДРИЗИ	Даме Груев 7/7-1	02/3112-006 070/245-426 nerdzivan.idrizi@nkrm.org.mk

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
21	Иљхам ИСМАНИ	Крсте Мисирков 57/1 приземје 3/1	02/3 144 - 656 076/445 - 370 ilham.ismani@nkrm.org.mk ilhamismani@gmail.com
22	Ирфан ЈОНУЗОВСКИ	II Македонска бригада 58/1 стан 1	02/2628-748 070/231-962 irfan.jonuzovski@nkrm.org.mk notarirfan@gmail.com
23	Ивана КАТЕВЕНОВСКИ	Александар Македонски 66	02/3171-571 070/231-937 ivana.katevenovski@nkrm.org.mk
24	Сашо КЛИСАРОСКИ	Маркс и Енгелс 1/5-1	02/3222- 355 070/353-757 saso.klisaroski@nkrm.org.mk klisaroskiasaso@yahoo.com
25	Лазар КОЗАРОВСКИ	11 Октомври 115 А/1	02/3222-650 071/380-684 lazar.kozarovski@nkrm.org.mk
26	Кристина КОСТОВСКА	Максим Горки 1-1/2	02/3117-215; 02/3225-073 075/230-340 kristina.kostovska@nkrm.org.mk notarius@t.mk
27	Стела ЛАЗАРЕВСКА	ТЦ Скопјанка Кузман Ј.Питу 19, лок. 50, приземје	02/2466-999; 02/2466-989 070/916-515 stela.lazarevska@nkrm.org.mk
28	Дрита ЛИМАНИ	Христијан Тодоровски Карпош 5	02/2624-653 071/216-269 drita.limani@nkrm.org.mk limanidrita@yahoo.com
29	Емилија МАНОЛЕВА	Народен фронт 13/1	02/3122-117 070/688-846 emilija.manoleva@nkrm.org.mk emilijamanoleva@yahoo.com
30	Петар МИТКОВ	Јане Сандански ТЦ 13 Ноември лок. 21/1	02/2452-030; 02/2403-041 070/273-030 petar.mitkov@nkrm.org.mk mitkovnot@yahoo.com

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
31	Катерина МИТРЕВСКА	К. Ј.-Питу 26/1 мезанин лок. 11	02/2464-043 070/520-208 katerina.mitrevska@nkrm.org.mk notarkaterinamit@yahoo.com
32	Симона НИКОЛИЌ	Народен фронт зграда 1, влез 001, приземје	02/3226-208 070/305-747 simona.nikolic@nkrm.org.mk simonanikolic@nkrm.org.mk
33	Роза НИКОЛОВА	Мито Хаџивасилев Јасмин 36/1	02/3116-592; 02/3129-245 075/238-848 roza.nikolova@nkrm.org.mk notarroze@yahoo.com
34	Златко НИКОЛОВСКИ	Љубљанска 66	02/3071-981; 02/3093-250 070/226-551 zlatko.nikolovski@nkrm.org.mk notar.zlatko@laposte.net
35	Нада ПАЛИЌ	Пролет 1/3-18	02/ 3114-900; 02/ 3114-911 070/205-578 nada.palic@nkrm.org.mk palic@unet.com.mk
36	Ристо ПАПАЗОВ	Васил Главинев 3/10 мезанин	02/3223-268; 02/3223-802 risto.papazov@nkrm.org.mk contact@notarpapazov.com
37	Весна ПАУНОВА	Наум Охридски 2	02/3237-870 070/393-238 vesna.paunova@nkrm.org.mk vesnapaunova@yahoo.com
38	Наташа ПЕЈКОВА	Иво Лола Рибар 70а	02/3090-200; 02/30-90-203 078/380-904 natasa.pejkova@nkrm.org.mk pejkovanatasa@yahoo.com
39	Елена ПЕНЏЕРКОВСКИ	11 Октомври 13/1 лок, 1, ГТЦ кат 1 анекс 2, влез 1	02/3119-499 070/367-107 elena.pendzerkovski@nkrm.org.mk elena@notarelena.com.mk
40	Анастасија ПЕТРЕСКА	Васил Ѓоргов 29-1/000	02/3101-414 072/211-311 anastasija.petreska@nkrm.org.mk petreska.anastasija@yahoo.com

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
41	Ана ПЕТРОВСКА	Македонија 10/1-2	02/3061-905 075/266-306 ana.petrovska@nkrm.org.mk notaranakajcevskapetrovska@yahoo.com
42	Анета ПЕТРОВСКА АЛЕКСОВА	Плоштад Македонија Н. Вапцаров 3/1	02/3114-008; 02/3165-018 078/307-922; 070/307-922 aneta.petrovska-aleksova@nkrm.org.mk aneta@notari-petrovski.mk
43	Виолета ПЕТРОВСКА СТЕФАНОВСКА	11 Октомври 36	02/3133-274 070/243-861 violeta.p-stefanovska@nkrm.org.mk petrovskastefanovskavioleta@yahoo.com
44	Билјана ПЕЦОВСКА	Партизански одреди 436 лок.2 мезанин	02/3245-444; 02/3245-441 02/3245-442; 070/248-400 biljana.pecovska@nkrm.org.mk notar@t.mk
45	Оливера ПЕШИЌ	Вера Јоциќ 1-Д/1-4	02/2776-917 070/233-074 olivera.pesic@nkrm.org.mk notarpesic@yahoo.com
46	Слободан ПОПОВСКИ	Васил Главинов 7Б кат 1	02/3118-078 070/239-839 slobodan.popovski@nkrm.org.mk popovskav@t.mk
47	Зорица ПУЛЕЈКОВА	Кузман Јосифовски-Питу 15 ТЦ Скопјанка, лок 6	02/2463-495 070/399-513 zorica.pulejkova@nkrm.org.mk zoricapulejkova@gmail.com
48	Јасмина РАДОНЧИЌ	Крсте Мисирков 3	02/3223-015 070/978-681 jasmina.radoncic@nkrm.org.mk jasmina_radoncic@hotmail.com
49	Методија РИСТОСКИ	Луј Пастер 23-1/2	02/6153-666 070/248-558 metodija.ristoski@nkrm.org.mk mristoski@yahoo.com

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
50	Снежана САРЏОВСКА	Народен фронт 19 кат 1 локал 21	02/2784-321 070/233-225 snezana.sardzovska@nkrm.org.mk
51	Верица СИМОНОВСКА- СИНАДИНОВА	Рузвелтова 63-А	02/30-70-206 070/231-118 verica.s-sinadinova@nkrm.org.mk vericasinadinova@yahoo.com
52	Лидија СМИЉАНОСКА	Дрезденска 15 лок.1	02/3078-727 077/828-080 lidija.smiljanoska@nkrm.org.mk
53	Вера СТАНОВЕВСКА	Пајко Маало 4/3	02/3214-232 070/791-354 vera.stanoevska@nkrm.org.mk notarvera@yahoo.com
54	Љубица СТЕФКОВА НАЧЕВСКА	Св. Климент Охридски бр. 54 влез 1, кат 1, бр. 1	02/3222-993; 02/3222-994 070/268-676 ljubica.s-nacevska@nkrm.org.mk
55	Роберт СТОЈКОВСКИ	Ѓорче Петров 10	02/20-40-107; 02/20-50-750 robert.stojkovski@nkrm.org.mk notar.robertstojkovski@yahoo.com
56	Весна СТОЈЧЕВА	Партизански одреди 64А влез 2, мезанин, стан 4	02/3069-359 070/311-370 vesna.stojceva@nkrm.org.mk vesna.stojceva@gmail.com
57	Ирфан ТАХИРИ	Крсте Мисирков 10А	02/3130-332 078/380-467 irfan.tahiri@nkrm.org.mk irfantahiri_@hotmail.com
58	Зафир ХАЏИ-ЗАФИРОВ	Вељко Влаховиќ 1А/1-2	02/3212-033; 02/3212-936 071/391-540 zafir.hadzizafirov@nkrm.org.mk zhzafirov@gmail.com
59	Хакија ЧОЛОВИЌ	Ниџе Планина 16	02/2763-551 070/316-555 hakija.colovic@nkrm.org.mk

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
60	Силвана ШАНДУЛОВСКА	Мито Хаџи Василев Јасмин 3/1-1-1	02/3223-825; 02/3223-827 02/3223-826 070/220-156; silvana.sandulovska@nkrm.org.mk notar.silvana@t.mk
61	Муамет ШЕХУ	Партизански одреди 106 влез 3	02/3228-749 070/241-664 muamet.sehu@nkrm.org.mk

2330		БЕРОВО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Јован ЃОРЃОВСКИ	23-ти Август 47	033/471-365 078/272-253 jovan.gjorgjovski@nkrm.org.mk notarjovan@yahoo.com
02	Татјана МИОВСКА	Задарска 15	033/470-060 070/542-288 tatjana.miovaska@nkrm.org.mk notar_tmiovaska@yahoo.com

7000		БИТОЛА	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Виолета АНГЕЛОВСКА	Иван Милутиновиќ 21/1	047/228-880 070/269-061 violeta.angelovska@nkrm.org.mk notarvioleta@yahoo.com
02	Маринчо ВЕЛЈАНОВСКИ	1-ви Мај 208	047/236-255 077/547-013 marinco.veljanovski@nkrm.org.mk
03	Василка ГОНОВСКА	Мечкин Камен 3	047/203-344; 047/203-345 070/542-730 vasilka.gonovska@nkrm.org.mk vasilka.gonovska@hotmail.com

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
04	Билјана ДАМЈАНОВСКА- ЈАНЧЕВСКА	Иван Милутиновиќ 11	047/231-780 070/339-929 biljana.d-jancevska@nkrm.org.mk notardamjanovska@yahoo.com
05	Веселинка ДЕРЕБАНОВА- КРСТЕВСКА	Јосиф Христовски Зграда Грозд - 5 ламела	047/222-947; 047/222-615 070/312-324 veselinka.d-krstevska@nkrm.org.mk notarvdk@t.mk
06	Горан ДИМАНОВСКИ	1-ви Мај 173	047/228-250 076/408-877 goran.dimanovski@nkrm.org.mk
07	м-р Веселинка ЗДРАВКОВА	Филип II Македонски 13/1	047/226-080 070/269-117 veselinka.zdravkova@nkrm.org.mk
08	Вера КАРАМАНДИ	Јорго Османов 10/6	047/228-926 070/312-206 vera.karamandi@nkrm.org.mk
09	Елеонора ПАПАЗОВА	Стерјо Ѓоргиев 1	047/550-460 077/845-036 eleonora.papazova@nkrm.org.mk elipapaz@gmail.com
10	Луиза ХРИСТОВА	Јане Сандански 1 лок. 29	047/225-839 luiza.hristova@nkrm.org.mk luiza.hristova@yahoo.com

1400		ВЕЛЕС	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Тања АСПОРОВА	Борис Карпузов 2	043/ 230-598 071/338-144 tanja.asporova@nkrm.org.mk tanja_asporova@yahoo.com
02	Звонимир ЈОВАНОВ	Алексо Демниевски 3 кат 1	043/234-027 070/265-027 zvонimir.jovanov@nkrm.org.mk zvонimir.jovanov@yahoo.com

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
03	Елена МАРТИНОВА	8-ми Септември 70	043/239-378 070/216-617 elena.martinova@nkrm.org.mk
04	Магдалена ОРДЕВА	Владимир Назор 2	043/222-154 070/375-154 magdalena.ordeva@nkrm.org.mk
05	Марија ХАЦИ-ПЕТРУШЕВА	Маршал Тито 62	043/222-369; 043/225-211 071/452-479 marija.h-petruseva@nkrm.org.mk

1480		ГЕВГЕЛИЈА	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Маргарита ВАНГЕЛОВА	Димитар Влахов 7	034/212-381 071/366-381 margarita.vangelova@nkrm.org.mk vangelova.margarita@yahoo.com
02	Ѓорѓи НИКОЛОВ	Маршал Тито 77-А	034/215-230 070/320-570 gjorgji.nikolov@nkrm.org.mk nikolovnotar@yahoo.com
03	Нада ПРОЧКОВА	Скопска 6	034/211-250; 034/217-250 070/235-352 nada.prockova@nkrm.org.mk notarnada@yahoo.com
04	Цеца МАЛЕВА СТОЕВ	7 Ноември 1	034/211-909 070/209-901 ceca.maleva.stoev@nkrm.org.mk notarmalevastoev@gmail.com
05	Соња СТОЈЧЕВА	Димитар Влахов 3	034/215-655 071/207-407 sonja.stojceva@nkrm.org.mk notarsonja@t.mk

1230		ГОСТИВАР	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Весна ВАСИЛЕСКА	Живко Брајкоски бб	042/271-481 070/462-298 vesna.vasileska@nkrm.org.mk notar.vesna.vasileska@gmail.com
02	Себаедин ДАУТИ	Браќа Ѓиноски 66	042/222-777 070/309-200 sebaedin.dauti@nkrm.org.mk
03	Башким ЕЛЕЗИ	Браќа Ѓиноски 46	042/521-003 071/221-650 bashkim.elezi@nkrm.org.mk bashkim_elezi@hotmail.com
04	Прпарим РЕЏЕПИ	Браќа Ѓиноски 64/1-1	042/222-275 070/674-615 prparim.redzepe@nkrm.org.mk prparimrexhepi@yahoo.com
05	Зулфикар СЕЈФУЛАИ	Кеј Братство Единство 5А	042/217-661; 042/221-347 070/271-313 zulficar.sejfulai@nkrm.org.mk notar.zuko@gmail.com
06	м-р Филип ТРИФУНОВСКИ	Браќа Ѓиноски 73	042/216-475; 042/221-552 042/217-787 078/252-901 filip.trifunovski@nkrm.org.mk filip_notar@yahoo.com
07	Иљбер ЈУСУФИ	Никола Тесла 3/1-8	042/221-484, 076/660-088 ilber.jusufi@nkrm.org.mk
08	Вјолца МЕХМЕДИ	Братство Единство 1/2	042/618-990 078/394-777 notar.vjollcamehmedi@hotmail.com vjollca.mehmedi@nkrm.org.mk
09	Зарија ЏАФЕРИ	Браќа Ѓиноски 75 – Б лок. 14	070/988-398; 077/887-807 zarija.xhaferi@nkrm.org.mk zarija.xhaferi@gmail.com
10	Јакуп Демири	ул. Кеј Вардар бр. 4а	042/221-654 072/210-654 jakup.demiri@nkrm.org.mk

1430		КАВАДАРЦИ	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Благој КИЧЕВ	Пано Мударов 7	043/415-328 075/414-394 blagoj.kicev@nkrm.org.mk
02	Ристо САМАРЦИЕВ	4-ти Јули 66	043/414-782 070/605-300 risto.samardziev@nkrm.org.mk

1250		ДЕБАР	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Сами ЛЕТМИ	8-ми Септември 66	046/835-175 070/444-585 sami.letmi@nkrm.org.mk
03	Агрон ЧУТРА	Атанас Илиќ 66	046/833-949 070/241-870 agron.cutra@nkrm.org.mk

2320		ДЕЛЧЕВО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Богданка ДИМИТРОВСКА	Македонија 66	033/413-130 071/675-088 bogdanka.dimitrovska@nkrm.org.mk notar_bogdanka@hotmail.com
02.	Горан МАНОВ	Македонија 38	033/511-048 075/416-683 goran.manov@nkrm.org.mk goran.manov@yahoo.com

6250		КИЧЕВО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Букурије АЛИМИ	Булевар Ослободување 9/9	045/223-600 072/608-357 bukurije.alimi@nkrm.org.mk
02	Иса АЈДИНИ	Кузман Јосифовски Питу 66	045/220-392 070/223-357 isa.ajdini@nkrm.org.mk
03	Елица КОРУНОСКА	Тане Цалески 1/2 приземје и галерија	045/222-557 075/487-501 elica.korunoska@nkrm.org.mk ekorunoska@gmail.com
04	Ајдин МЕХМЕДИ	11-ти Октомври 27	045/228-650 070/318-198 ajdin.mehmedi@nkrm.org.mk ajdin.m@hotmail.com
05	Ахмет ХАЛИМИ	Булевар Ослободување 31/1	045/222-360 071/585-789 ahmet.halimi@nkrm.org.mk

2300		КОЧАНИ	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Менче ЗЛАТКОВСКА	Маршал Тито 86	033/271-995 070/272-280 mence.zlatkovska@nkrm.org.mk
02	Светлана КИТАНОВСКА	Маршал Тито 54/IV	033/271-191 071/334-676 svetlana.kitanovska@nkrm.org.mk svetlanakitanovska@yahoo.com
03	Стоимен ТРАЈЧЕВ	Маршал Тито 54/3	033/276-080 070/946-774 stoimen.trajcev@nkrm.org.mk stoimen.trajcev@gmail.com

1360		КРАТОВО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Миле АНДОНОВСКИ	Цветко Тонев 5	031/481-447 070/778-041 mile.andonovski@nkrm.org.mk notar_mile@yahoo.com

1330		КРИВА ПАЛАНКА	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Богданка ДЕЈАНОВСКА	Св.Јоаким Осоговски 228	031/371-900 070/313-995 bogdanka.dejanovska@nkrm.org.mk
02	Весна МИТРОВСКА	Маршал Тито 162-2	031/372-610 071/226-493 vesna.mitrovaska@nkrm.org.mk notar.vesna@hotmail.com

7520		КРУШЕВО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Нада ПЕТРЕСКА- АНГЕЛЕСКА	Шула Мина 13	048/416-335 078/242-191; 071/242-191 nada.petreska.angeleska@nkrm.org.mk npetreskaangeleska@yahoo.com

1300		КУМАНОВО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Ецевит АЉИЈИ	11 Октомври 1/7	031/422-002; 072/666-133 exhevit.aliji@nkrm.org.mk
02	Мартин БОЖИНОВСКИ	Пелинска 3	031/613-560 070/334-895 martin.bozinovski@nkrm.org.mk

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
03	Лорија ВАНЕВСКА	Доне Божинов 9-2/14	031/421-663 078/220-587 lorija.vanevska@nkrm.org.mk vanevska@hotmail.com
04	Драган ГЕОРГИЕВ	Доне Божинов 14	031/414-673 075/366-045 dragan.georgiev@nkrm.org.mk georgievnotar@yahoo.com
05	Севим ДЕСТАНИ	11 Октомври 1А	031/429-444 070/313-398 sevim.destani@nkrm.org.mk destaninotar@yahoo.com
06	Арбана ДЕСТАНИ АДЕМИ	11 Октомври 1А	031/429-444 070/381-668 arbana.destani.ademi@nkrm.org.mk
07	Мице ИЛИЈЕВСКИ	Доне Божинов 11/3	031/415-505 070/334-075 mice.ilijevski@nkrm.org.mk notarmice@hotmail.com
08	м-р Марјан КОЦЕВСКИ	11 Октомври 4-1/1	031/416-349 078/416-349 marjan.kocevski@nkrm.org.mk notarmarjan@yahoo.co.uk
09	Сузан ЛИМАНИ	11 Октомври 1/2	031/411-755; 070/870-840 suzan.limani@nkrm.org.mk
10	Јорданка МИТЕВСКА	Доне Божинов 18	031/415-110 070/689-301 jordanka.mitevska@nkrm.org.mk
11	Артан РАХОВИЦА	11-ти Октомври 7	031/615-959 071/221-513 artan.rahovica@nkrm.org.mk a_rahovica@hotmail.com
12	Зорица УЗУНОВСКА	Доне Божинов 24 А/2	031/425-795; 031/520-025 070/313-133 zorica.uzunovska@nkrm.org.mk uzunovskazorica@yahoo.com

1440		НЕГОТИНО		+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС	
01	Зарија АПОСТОЛОВА	Јане Сандански 3	043/371-770 070/394-001 zarija.apostolova@nkrm.org.mk notar.zarija@yahoo.com	
02	Ванчо ТРЕНЕВ	Маршал Тито 148	043/371-010 075/466-433 vanco.trenev@nkrm.org.mk trenevvanco@yahoo.com	
6000		ОХРИД		+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС	
01	Станка ГОРИЧАН	Македонски Просветители 8	046/265-618 075/777-415 stanka.gorican@nkrm.org.mk	
02	Гордана ДЕСКОСКА	Македонски Просветители 8/II	046/260-001; 046/230-008 070/261-229 gordana.deskoska@nkrm.org.mk desko_c@t.mk	
03	Момана ИВАНОСКА	Македонски Просветители 8	046/263-705 momana.ivanoska@nkrm.org.mk	
04	Васил КУЗМАНОСКИ	Македонски Просветители 5	046/260-104 070/212-475 vasil.kuzmanoski@nkrm.org.mk vasilnot@t.mk	
05	Никола КУЗМАНОСКИ	7-ми Ноември 28/5	046/261-505 075/870-444 nikola.kuzmanoski@nkrm.org.mk niknot@t.mk	
06	Мирче РИСТЕСКИ	Туристичка 50/4-2 ламела 2 лок.8	046/266-080 075/232-202 mirce.risteski@nkrm.org.mk	
07	Тана ТОПАЛОСКА	Димитар Влахов 9 А	046/260-868 070 232-562 tana.topaloska@nkrm.org.mk t-topaloska@t.mk	

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
08	Едмонд ШАЗИМАНИ	Туристичка ламела 4 приземје 3	046/200-077 070/211-787 edmond.shazimani@nkrm.org.mk

7500 ПРИЛЕП +389

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Татјана АДАМОСКА- КОНЕСКА	Гоце Делчев 49/9	048/417- 733 070/356-735 tatjana.a-koneska@nkrm.org.mk adamoskat@gmail.com
02	Натали АЦЕСКА	Прилепски бранители 6-2	048/424-422 075/613-348 natali.aceska@nkrm.org.mk notarnatali@gmail.com
03	Боге ДАМЕСКИ	Кузман Јосифоски 8	048/415-870 070/536-062 boge.dameski@nkrm.org.mk
04	Трајко МАРКОСКИ	Сотка Ѓорѓиоски 4	048/413-967; 048/414-777 070/532-302 trajko.markoski@nkrm.org.mk
05	Дано РОШКОСКИ	Гоце Делчев зграда Македонија приземје, лок.14	048/416-061 075/541-206 dano.roskoski@nkrm.org.mk
06	Елизабета СТОЈАНОСКА	Гоце Делчев 8 -г	048/418-188 070/308-293 elizabetha.stojanoska@nkrm.org.mk notarelizabeta@yahoo.com

7310 **РЕСЕН** **+389**

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Мексуд МАКСУД	Мите Богоевски бб	047/453-132 070/261-883 meksud.maksud@nkrm.org.mk notarmaksud@hotmail.com
02	Николче ПАВЛОВСКИ	Гоце Делчев 3	047/453-837 070/232-963 nikolce.pavlovski@nkrm.org.mk notarnikolce@yahoo.com

2420 **РАДОВИШ** **+389**

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Јован СТОЈЧЕВ	Ацо Караманов 4	032/631-221 075/470-697; 078/300-954 jovan.stojcev@nkrm.org.mk

2220 **СВЕТИ НИКОЛЕ** **+389**

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Јадранка КОЦЕВСКА	Ленинова 14	032/444-801 075/375-988 jadranka.kocevska@nkrm.org.mk jadrankakocevska@yahoo.com
02	Благој НАСКОВ	Карпошева 24	032/440-953 070/891-298 blagoj.naskov@nkrm.org.mk

6330 **СТРУГА** **+389**

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Неѓми АЛИУ	ЈНА 1-1/3	046/700-071 071/390-808 nexhmi.aliu@nkrm.org.mk
02	Вирџинија БАУТА	Кеј 8-ми Ноември зг. 1/Б 1/5-13	046/780-700 070/212-963 virgjinija.bauta@nkrm.org.mk notarbauta@yahoo.com

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
03	Афрдита БИЛАЛИ	Братство Единство 66	046/781-556 070/578-438 afrdita.bilali@nkrm.org.mk afreditabilali@yahoo.com
04	Сашо ЃУРЧИНОСКИ	Маршал Тито 52	046/782-050 070/249-798 saso.gjurcinoski@nkrm.org.mk notarsaso@t.mk
05	Беса КАДРИУ	ЈНА 14	046/550-066 071/349-804 besa.kadriu@nkrm.org.mk
06	Генци МУХАРЕМИ	ЈНА 1-1/1	046/700-096 070/356-381 genci.muharemi@nkrm.org.mk genci.muharemi@hotmail.com

2400		СТРУМИЦА	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Соња БОЖИНКОЧЕВА	Ленинова 66	034/346-500; 034/330-526 070/306-111 sonja.bozinkoceva@nkrm.org.mk notar.sonja@yahoo.com
02	Данка ВАСИЛЕВА	Ленинова 1	034/343-758 072/261-783 danka.vasileva@nkrm.org.mk danka.vasileva@gmail.com
03	Стевица ЈАНЕВА	Ленинова 3 зграда 1/1 - кат пр	034/342-900; 034/342-902 070/317-900 stevica.janeva@nkrm.org.mk stevicajaneva@yahoo.com
04	Аница МАЏУНКОВА	Ленинова 12	034/345-533 070/618-298 anica.madzunkova@nkrm.org.mk
05	Јанко МИЛУШЕВ	Ленинова 42	034/345-850 070/214-050 janko.milusev@nkrm.org.mk jankom@t.mk

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
06	Верица ПАНОВА СТЕВКОВА	Ленинова бб	034/347-700; 034/348-700 070/253-434 verica.panova@nkrm.org.mk notarvericapanova@gmail.com
07	Данче ШЕРИМОВА	Маршал Тито 2	034/320-400; 034/321-000 070/309-400 dance.serimova@nkrm.org.mk notardance@t.mk

1200		ТЕТОВО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Ирфан АСАНИ	ЈНА 1/1	044/333-451 070/389-489 irfan.asani@nkrm.org.mk
02	Тодор БОШКОВСКИ	ЈНА 61	044/332-077 070/329-127 todor.boskovski@nkrm.org.mk todor.boskovski@yahoo.com
03	Фатиме ДУРМИШИ	Илинденска 79	044/333-096 075/360-501 fatime.durmishi@nkrm.org.mk
04	Снежана ЃОРЃЕСКА- ВИДОЕСКА	Јане Сандански 91/3	044/331-848 070/568-488 snezana.g-vidoeska@nkrm.org.mk
05	Наџи ЗЕЌИРИ	Дервиш Цара 35	044/345-207; 044/345-208 070/256-114 nadzi.zeciri@nkrm.org.mk naxhi_zeqiri@yahoo.com
06	Весна МАСЛОВАРИЌ- КОСТОВСКА	Благоја Тоска 214/1	044/351-999 071/772-123 vesna.maslovaric-kostovska@nkrm.org.mk notar.vesnamk@yahoo.com
07	Енвер МУСТАФИ	ЈНА зграда 1, влез 1, кат 1, бр. 1	044/333-208 070/224-045 enver.mustafi@nkrm.org.mk

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
08	Ариф НЕЗИРИ	Дервиш Цара 10	044/377-900 075/222-233 arif.neziri@nkrm.org.mk
09	Иво СЕРАФИМОСКИ	ЈНА 2	044/333-370 070/263-663 ivo.serafimoski@nkrm.org.mk ivo.notar@t.mk
10	м-р Ненад ТРИПУНОСКИ	Дервиш Цара 2	044/336-014 070/321-885 nenad.tripunoski@nkrm.org.mk nenad_tripunoski@yahoo.com
11	Љиљана ТРПОВСКА	Илинденска бб	044/341-400 070/240608 ljiljana.trpovska@nkrm.org.mk
12	Зоран ЧУКЕЛОВСКИ	ЈНА 53	044/331-599 070/814-401 zoran.cukelovski@nkrm.org.mk
13	Нита ЏАФЕРИ ИСЕНИ	ул. Дервиш Цара бр. 28	044/383-833 075/336-006 nita.xhaferi-iseni@nkrm.org.mk nitaxhaferiseni@gmail.com

2000		ШТИП	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Весна ВЕСЕЛИНОВСКА	Јаким Спиоров 18 Пробиштип	032/480-280 078/399-360 vesna.veselinovska@nkrm.org.mk veselinovskavesna@yahoo.com
02	Лидија ИЛИЕВСКА	Ленинов Плоштад 2 Пробиштип	032/482-567; 032/481-999 070/264-167 lidija.ilievska@nkrm.org.mk
03	Ленче КАРАНФИЛОВСКА	Кеј Маршал Тито 35	032/385-341 karanfilovski@gmail.com

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
04	Соња КАТРАНЦИСКА- КИМОВА	Кузман Јосифовски 2	032/382-165 075/433-266 sonja.k-kimova@nkrm.org.mk notar.sonja@gmail.com
05	Искра КИРОВСКА	Кузман Јосифовски Питу 2	032/609-477 075/368-962; 070/210-962 iskra.kirovska@nkrm.org.mk n_kirovska@yahoo.com
06	Лидија РИБАРЕВА	Ванчо Прке 72/1	032/607-808 075/368-808 lidija.ribareva@nkrm.org.mk lidijaribareva@gmail.com
07	Лидија СИМОНОВА- ТРАЈЧЕВА	Тошо Арсов 55 лок.5	032/391-070 070/336-602 lidija.s-trajceva@nkrm.org.mk lidija_sim@yahoo.com



ИМЕНИК НА ПОМОШНИЦИ - НОТАРИ

1. **МАРИЈА АВРАМОВИЌ**
- помошник нотар на Нотарот Снежана Ѓорѓеска-Видоеска од Тетово;

2. **АРЛИНД АЈДИНИ**
- помошник нотар на нотарот Иса Ајдини од Кичево,

3. **ЖАКЛИНА АНДОНОВСКА**
- помошник нотар на Нотарот Ванчо Андоновски од Скопје;

4. **ЕЛЕОНОРА АНДРЕЕВ**
- помошник нотар на Нотарот Тања Аспорова од Велес;

5. **САЊА АПОСТОЛОВА**
- помошник нотар на Нотарот Нада Палиќ од Скопје;

6. **МАРИЈА АТАНАСОВА**
- помошник нотар на Нотарот Нада Прочкова од Гевгелија;

7. **МАРИЈА БАРЗОВА**
- помошник нотар на Нотарот Јован Стојчев од Радовиш;

8. **ЕДИТА БЕЛУЛИ**
- помошник нотар на Нотарот Наџи Зеќири од Тетово;

9. **ВАЛЕНТИНА БЛАЖЕВА**
- помошник нотар на Нотарот Снежана Видовска од Скопје;

10. **МИРФЕТЕ БЕРИША**
- помошник нотар на Нотарот Зорица Узуновска од Куманово;

11. **АЛЕКСАНДРА БОНЕВА**
- помошник нотар на Нотарот Стевица Јанева од Струмица,

12. **ЕМИЛИЈА ВАКАНСКА**
- помошник нотар на Нотарот Татјана Миовска од Берово;

13. **КЕТИ ВАСИЛЕСКА**
- помошник нотар на Нотарот Зулфиќар Сејфулаи од Гостивар ;

14. **АНИТА ВЕЛИНОВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Богданка Дејановска од Крива Паланка,

15. **СУЗАНА ВИДОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Снежана Сарџовска од Скопје;

16. **СОЊА ГАВРОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Златко Николовски од Скопје;

17. **ЕМИЛИЈА ГЕОРГИЕВСКА**
- помошник нотар на нотарот Анета Петровска Алексова од Скопје;

18. **САШКА ЈАНЧЕВСКА ДАМЈАНОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Билјана Дамјановска Јанчевска од Битола;

19. **ГОРДАНА ДИМИТРОВСКА - ГОЛУБОВИЌ**
- помошник нотар на нотарот Матилда Бабиќ од Скопје;
20. **АЛЕКСАНДАР ГУЊОВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Соња Катранџиска Кимова од Штип;
21. **ФЕРХИДЕ ДАУТИ**
- помошник нотар на нотарот Иво Серафимоски од Тетово;
22. **БЕТИ ЃЕОРЃИЕВА**
- помошник нотар на нотарот Зорица Пулејкова од Скопје;
23. **АНА ПЕНДОВСКА-ЃОРЃЕВСКА**
- помошник нотар на нотарот Катерина Митревска од Скопје;
24. **СЛАВИЦА ЃОРЃИЕСКИ**
- помошник нотар на нотарот Башким Елези од Гостивар,
25. **АНЕТА ЗДРАВКОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Насер Зибири од Скопје;
26. **СОЊА ЗЛАТАНОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Нада Палиќ од Скопје;
27. **ЕЛЕНА НЕТКОВА ИВКОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Анита Адамческа од Скопје;
28. **ДУШАНКА БИНОВА ИЛИЕВ**
- помошник нотар на нотарот Махир Зибири од Скопје,
29. **ВЕСНА ЈАНЕВСКА**
- помошник нотар на нотарот Весна Дончева од Скопје;
30. **САНДРА ЈАЊИЌ**
- помошник нотар на нотарот Џеват Бучи од Скопје;
31. **ГОРАН КАРАНФИЛОВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Ленче Каранфиловска од Штип,
32. **ЈОВАНКА КОСТАДИНОВА**
- помошник нотар на нотарот Ристо Самарџиев од Кавадарци;
33. **БИЛЈАНА КОСТОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Кристина Костовска од Скопје;
34. **АЛЕКСАНДРА КРФИСКИ**
- помошник нотар на Нотарот Џеват Бучи од Скопје;
35. **ЦВЕТАНКА ЛУКИЌ**
- помошник нотар на нотарот Весна Стојчева од Скопје;
36. **МАРИЈА КРСТЕВСКА МАЛОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Ивана Катевеновски од Скопје,
37. **ЕМИЛИЈА МАРКОСКА**
- помошник нотар на нотарот Трајко Маркоски од Прилеп,
38. **ОЛГИЦА МАТЕВСКА**
- помошник нотар на нотарот Себаедин Даути од Гостивар,

-
39. **ДАНИЕЛА МЕЧЕВА**
- помошник нотар на нотарот Силвана Шандуловска од Скопје
-
40. **ТАЊА МИНОВА**
- помошник нотар на нотарот Анастасија Петреска од Скопје;
-
41. **МЕРИ МИТРОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Весна Митровска од Крива Паланка ;
-
42. **МИРЈАНА МИТРОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Верица Симоновска Синадинова од Скопје;
-
43. **СНЕЖАНА МИХАИЛОВА**
- помошник нотар на нотарот Аница Маџункова од Струмица;
-
44. **ФЕРИДА МУРАТАГИЌ**
- помошник нотар на нотарот Љубица Стефкова Начевска од Скопје;
-
45. **АНЕТА ДОЈЧИНОВА - НАСТЕСКА**
- помошник нотар на нотарот Кристина Костовска од Скопје;
-
46. **КОСАРА НАУМОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Ана Брашнарска од Скопје;
-
47. **ВЕНЦИСЛАВА НЕШОВИЌ**
- помошник нотар на нотарот Зафир Хаџи Зафиров од Скопје;
-
48. **СЛАВИЦА НОВКОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Ристо Папазов од Скопје,
-
49. **ТАТЈАНА ПЕТРОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Светлана Китановска од Кочани ;
-
50. **КИРИЛ ПЕТРОВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Анета Петровска-Алексова од Скопје;
-
51. **ЉУБИЦА КАРАМАНДИ ПОПЧЕВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Вера Караманди од Битола;
-
52. **ЕЛЕНА РИСТОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Махир Зибири од Скопје;
-
53. **НАТАША РИСТОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Весна Дончева од Скопје;
-
54. **РЕЗИЈАНА САИТИ**
- помошник нотар на нотарот Вјолца Мехмеди од Гостивар;
-
55. **ЕЛЕНА МИЛУШЕВА САПУНѢИЕВА**
- помошник нотар на нотарот Јанко Милушев од Струмица;
-
56. **АЛЕКСАНДРА СИМОНОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Нерџиван Идризи од Скопје;
-
57. **АНА СИНАДИНОВА**
- помошник нотар на нотарот Верица Симоновска Синадинова од Скопје;
-
58. **КРИСТИНА КИРКОВА - СПАСОВА**
- помошник нотар на нотарот Зафир Хаџи-Зафиров од Скопје;
-

59. **МАГДАЛЕНА ПАУНКОВА СПАСОВА**
- помошник нотар на нотарот Вера Станоевска од Скопје;
-
60. **ГАБРИЕЛА ДЕНКОВСКА - СПАСОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Марјан Коцевски од Куманово;
-
61. **МАЈА СТАНИНОВА**
- помошник нотар на нотарот Силвана Шандуловска од Скопје;
-
62. **ХРИСТИНА СТЕФАНСКА**
- помошник нотар на нотарот Елизабета Стојаноска од Прилеп;
-
63. **САШКА СТЕФАНОВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Артан Раховица од Куманово;
-
64. **МАЈА СТОЈКОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Фатмир Ајрули од Скопје ;
-
65. **ЛИДИЈА ЃОРГИЈЕВСКА-СТОЈКОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Вера Станоевска од Скопје ;
-
66. **СОЊА СТОЈЧЕВА - НИКОЛОВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Невенка Зојчевска Вучидолова од Скопје ;
-
67. **ЕЛЕНА ТОДОРОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Виолета Петровска-Стефановска од Скопје ;
-
68. **АНЕТА МЛАДЕНОВСКА ТОДОРОВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Богданка Дејановска од Крива Паланка;
-
69. **САЊА ТОМОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Билјана Пецовска од Скопје ;
-
70. **ИВАНА ТАЛЕВСКА - ТРЕНДАФИЛОВА**
- помошник нотар на нотарот Насер Зибери од Скопје;
-
71. **ТАТЈАНА ТРАЈКОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Јорданка Митевска од Куманово;
-
72. **ДИВНА ТРАЈЧЕВА**
- помошник нотар на нотарот Стоимен Трајчев од Кочани;
-
73. **ИВИЦА ТРИФУНОВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Анита Адамческа од Скопје;
-
74. **АНДРЕЈ ХРИСТОВ**
- помошник нотар на нотарот Луиза Христова од Битола;
-
75. **ВАЛЕНТИНА ЦВЕТАНОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Елена Пенџерковски од Скопје;
-
76. **АЛЕКСАНДРА ЏАЛЕВА**
- помошник нотар на нотарот Ана Брашнарска од Скопје;

НОТАРИ НА КОИ ИМ ПРЕСТАНАЛА СЛУЖБАТА

Во согласност со член 14 од Закон за нотаријатот, во текот на 2016 година, им престана службата на следниве нотари:

Чедо Иванов,

именуван за подрачјето на Основниот суд во Кочани

Стојмир Николов,

именуван за подрачјето на Основниот суд во Веница

Миодраг Стојановски,

именуван за подрачјето на Основниот суд во Велес

Петар Сиљанов,

именуван за подрачјето на Основниот суд во Битола

Душко Черкезов,

именуван за подрачјето на Основниот суд во Радовиш

Кирил Грков,

именуван за подрачјето на Основниот суд во Кавадарци

